

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-haijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

(Peer-Reviewed and Open Access Journal)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567 : Vol. 3 Issue 3 July – September 2024

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Editor-in-Chief:

พระครูปลัด โชติพัฒน์ อาจารย์สุโภ, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

โทร. +66 646946539

Email: chotipath.the@gmail.com

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

บริษัท โนเบล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด

99/642 หมู่ที่ 1 ตำบลศิระชะจรเข้ชั้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
10540 โทร. +66980502649

NOBLE EDUCATION, Co., Ltd.

99/642 Moo 1, Tambon Sisa Corakhe Noi, Subdistrict Bang Sao Thong
District, Samut Prakan Province, Thailand Post Code: 10540
Tel. +66980502649

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

BUDDHO

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

ยินดีต้อนรับสู่ **พุทธโธ** ซึ่งเป็นวารสารสหวิทยาการ บนพื้นฐานองค์ความรู้เชิงลึกทางพุทธศาสนา เป็นการผสมผสานระหว่างขอบเขตของมนุษยศาสตร์มาบรรจบกับความเชื่อมโยงของสังคมศาสตร์ วารสารของเราทำหน้าที่เป็นแหล่งหลอมรวมแนวคิด การวิจัย แนวทางการนำไปใช้ การปฏิบัติ ในมิติทางสังคมโลกปัจจุบันผ่านคำสอนทางพุทธศาสนา ที่กระตุ้นความคิดและการวิจัยที่ก้าวล้ำในสาขาวิชาที่หลากหลายเหล่านี้

พุทธโธ เป็นแพลตฟอร์มแบบไดนามิกของการวิจัยแบบสหวิทยาการ โดยทำหน้าที่เป็นวารสารทางวิชาการ ที่ให้นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ได้นำเสนอผลงานที่สำคัญด้วยการบรรจบกันของหลักทฤษฎีทางพุทธศึกษา กับการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ศิลปะและมนุษยศาสตร์ วัฒนธรรม ปรัชญา ความเข้าใจทางสังคม ความเฉียบแหลมทางธุรกิจ ความเฉียบแหลมในการจัดการ การศึกษาหลายสาขาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และมุมมองทางจิตวิทยา

ข้อมูล

ชื่อวารสาร: พุทธโธ / Buddho

ประเภทสิ่งพิมพ์: วารสารทางวิชาการ

ISSN: 3057-1200 (ออนไลน์)

เจ้าของวารสาร: โครงการวารสารพุทธโธ กองงานพัฒนาวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา วัดจันทิตตวิหาร กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์ : โนเบิล เอ็ดดูเคชั่น

ประเทศ: ประเทศไทย

รหัสหัวเรื่อง: รหัสหัวเรื่อง: พุทธศาสนศึกษา; ศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์; สังคมศาสตร์

ปีที่เริ่มต้น: 2565

ภาษา: อังกฤษ และ ไทย

เว็บไซต์: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

ขอบเขตของวารสาร:

พุทธโธเป็นแพลตฟอร์มสหวิทยาการที่นำภูมิปัญญาของพุทธศาสนามาผสมผสานกับความคิดร่วมสมัย พันธกิจของเราคือการเชื่อมโยงระหว่างมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเปิดพื้นที่สำหรับการสำรวจทางปัญญา การวิจัยทางวิชาการ และการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติที่ได้รับแรงบันดาลใจจากหลักธรรมของพุทธศาสนา ที่ Buddho เราสนับสนุนการสนทนาที่สร้างสรรค์ซึ่งก้าวข้ามขอบเขตแบบเดิมๆ วารสารนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการค้นคว้าเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงชีวิต โดยผสมผสานการศึกษาด้านพุทธศาสนาเข้ากับปรัชญา การวิเคราะห์ทางวัฒนธรรม จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการ และอื่นๆ เราสำรวจมิติทางสังคมของสังคมสมัยใหม่ผ่านมุมมองของคำสอนของพุทธศาสนา จุดประกายมุมมองใหม่ๆ และส่งเสริมการวิจัยที่ก้าวล้ำทันสมัย

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของวารสาร:

พุทธโธมุ่งหวังที่จะเป็นพื้นที่สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย และนักวิชาการในการเผยแพร่ผลงาน แบ่งปันความรู้ และมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในหัวข้อต่างๆ ทั่วโลก

วัตถุประสงค์หลักของวารสารคือ:

การส่งเสริมการวิจัยแบบสหวิทยาการ **Bhodho** ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสาขาวิชาการที่แตกต่างกัน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่นักวิจัยสามารถสำรวจจุดตัดกันของวิชาต่างๆ และสร้างข้อมูลเชิงลึกใหม่ๆ

การเชื่อมโยงการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ:

วารสารนี้มุ่งหวังที่จะอำนวยความสะดวกในการสนทนาและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ประเพณีทางจิตวิญญาณและศาสนาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นไปที่พุทธศาสนาศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพื้นที่ที่สามารถสำรวจและอภิปรายโลกทัศน์ที่หลากหลายได้

การเผยแพร่ความรู้:

พุทธโธ เรายินดีรับบทความเชิงลึกและเชิงวิชาการในหัวข้อต่างๆ ของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าคุณจะเป็นนักวิจัย นักปฏิบัติธรรม หรือผู้ที่หลงใหลในพระพุทธศาสนา เราขอเชิญคุณมาแบ่งปันความรู้และมุมมองของคุณกับชุมชนของเรา แพลตฟอร์มของเราเปิดรับการตีความ แนวคิด และการศึกษาเปรียบเทียบที่หลากหลายที่สำรวจประเพณีอันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา

ขอบเขตบทความที่รับพิจารณา ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อดังต่อไปนี้ :

1. พระพุทธศาสนาเถรวาท

- รากฐานมาจากพระไตรปิฎกบาลี ซึ่งเป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนายุคแรกๆ
- พระพุทธศาสนาในทุกมุมของโลก เช่นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และศรีลังกา พระพุทธศาสนาในอเมริกา ฝั่งโลกตะวันตก และตะวันออก
- เน้นที่การบรรลุอรหัตต์ ซึ่งเป็นการหลุดพ้นจากสังสารวัฏในที่สุด
- เน้นที่ชีวิตสงฆ์ที่อุทิศเพื่อการสิ้นสุดของการเกิดใหม่ในอนาคต
- พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ศรีลังกา เมียนมาร์ ลอส กัมพูชา อินเดีย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

2. พระพุทธศาสนาเถรวาท

- รากฐานมาจากอากามา คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาททั้งหมด
- รวมข้อความ คำสอน และการเปิดเผยใหม่ๆ ไว้ด้วยกัน
- ส่งเสริมให้สรรพสัตว์ทั้งหมดบรรลุพระพุทธานุภาพ
- สนับสนุนความเมตตากรุณาเป็นหนทางหลักสู่พระนิพพาน
- สำนักคิดเถรวาทยุคแรกๆ ได้แก่ มัตถยมกะ โยคจารย์ และ
- ธรรมชาติของพระพุทธเจ้า (ตถาคตตรรก)
- พระพุทธศาสนาในจีน เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม ไต้หวัน มองโกเลีย

3. พุทธศาสนาอื่น ๆ

- วัชรยาน ซึ่งรู้จักกันในชื่อมนตรายาน พุทธศาสนานิกายตันตระ หรือพุทธศาสนานิกายลี้ลับ เช่น (ชาน): สำนักสมาธิในนิกายมหายาน
- ดินแดนบริสุทธ์: สำนักมหายานที่เน้นการปฏิบัติธรรมในนิกายอมิตาภ
- เราสนับสนุนการค้นคว้า เรียงความ และการไตร่ตรองเกี่ยวกับนิกายเหล่านี้และนิกายอื่นๆ ของพุทธศาสนา หากคุณมีมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์หรือข้อมูลเชิงลึกที่ลึกซึ้งที่จะแบ่งปัน เรายินดีที่จะนำเสนอผลงานของคุณ

*****การปฏิเสธบทความ เมื่อบทความของท่านไม่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเลย**

วิธีการส่งผลงาน

เราขอรับบทความ เรียงความ และบทความที่ค้นคว้ามาอย่างดีซึ่งมีส่วนสนับสนุนความเข้าใจในปรัชญา ประวัติศาสตร์ และการปฏิบัติของพุทธศาสนา ผลงานที่ส่งมาควรเป็นผลงานต้นฉบับ น่าสนใจ และเข้าถึงได้ทั้ง นักวิชาการและผู้อ่านทั่วไปพุทธโอเปิดรับผลงานในสาขาพระพุทธศาสนาและการบูรณาการพระพุทธศาสนากับ

สาขาการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้หรือมีแนวปฏิบัติหรือแนวปฏิบัติที่ยึดถือหลักธรรม วินัย ศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียม เช่น สาขาต่างๆ รวมถึงแต่ไม่จำกัดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการนำพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้และแนวทางบูรณาการกับสังคมสมัยใหม่ เช่น

แนวทางการส่งผลงาน:

ผู้เขียนที่สนใจส่งผลงานมายังพุทธโธ ควรปฏิบัติตามแนวทางการส่งผลงานเฉพาะของวารสาร รวมถึงการจัดรูปแบบต้นฉบับ รูปแบบการอ้างอิง และกระบวนการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสามารถพบได้บนเว็บไซต์ของวารสาร

ประเภทบทความที่วารสารรับเพื่อการตีพิมพ์:

1. บทความวิจัยต้นฉบับ: บทความเหล่านี้นำเสนอผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ต้นฉบับ โดยทั่วไปจะเป็นไปตามรูปแบบที่มีโครงสร้างซึ่งรวมถึงส่วนต่างๆ เช่น การแนะนำ วิธีการ ผลลัพธ์ และการอภิปราย พวกเขาให้ความรู้ใหม่แก่สาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

2. บทความทบทวนทางวิชาการ: บทความทบทวนให้ภาพรวมที่ครอบคลุมและการวิเคราะห์งานวิจัยที่มีอยู่ในหัวข้อ สาขาวิชา หรือสาขาวิชาเฉพาะ พวกเขาสังเคราะห์และหารือเกี่ยวกับวรรณกรรมที่มีอยู่เพื่อให้มีมุมมองที่กว้าง

3. กรณีศึกษา: กรณีศึกษาจะอธิบายกรณีเฉพาะหรือตัวอย่างโดยละเอียดเพื่อแสดงปรากฏการณ์ ปัญหา หรือแนวทางเฉพาะ มักใช้ในด้านต่างๆ เช่น จิตวิทยา ธุรกิจ และการศึกษา

4. บทวิจารณ์หนังสือ: บทความเหล่านี้ให้การประเมินเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของวารสาร การวิจารณ์หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจว่าหนังสือเล่มใดน่าอ่านหรือไม่

กระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ:

การส่งผลงานทั้งหมดมายังวารสารพุทธโธ ผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเข้มงวดร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความถูกต้องของการวิจัย กองบรรณาธิการของวารสารประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา เพื่อให้มั่นใจว่ามีการประเมินที่ยุติธรรมและครอบคลุมสำหรับการส่งบทความแต่ละครั้ง

พุทธโธมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวัฒนธรรมทางวิชาการและส่งเสริมความเข้าใจและการทำงานร่วมกันข้ามวัฒนธรรม เราขอเชิญผู้เขียนจากภูมิหลังที่หลากหลายมาสนับสนุนการวิจัยและข้อมูลเชิงลึกลงในวารสารของเรา และเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของเราในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และการสำรวจโลกทัศน์ โดยเน้นเป็นพิเศษในด้านพุทธศึกษาและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แนวปฏิบัติในการส่งผลงาน และสำรวจสิ่งตีพิมพ์ก่อนหน้านี้ กรุณาเยี่ยมชมเว็บไซต์วารสารโพธิ์ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

ความถี่ในการตีพิมพ์:

กำหนดให้เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ทุก 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

การชำระค่าตีพิมพ์:

บทความภาษาไทย 4,000 บาท

บทความภาษาอังกฤษ 6,000 บาท

ชำระเท่าอัตราเงินไทยอัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ชำระค่าตีพิมพ์ในกรณีเป็นชาวต่างชาติและชำระเป็นสกุลเงินดอลลาร์เท่านั้น

การชำระค่าตีพิมพ์:

ธนาคารกรุงไทย สาขาสุวินทวงศ์

เลขที่บัญชี: 663-3-04577-8

ชื่อบัญชี: วัดจินติตวิหาร

การชำระเงินจะแจ้งให้ทราบภายหลังการยืนยันจากทีมงานบรรณาธิการเท่านั้น หลังจากผ่านกระบวนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เมื่อชำระแล้ว ให้ส่งหลักฐานการโอนเงิน (สลิปการโอนเงิน) แนบมาในช่องกระตุ้สนทนาในระบบวารสารออนไลน์ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินการต่อไป

ชนิดของบทความที่รับตีพิมพ์

บทความวิจัย

บทความเหล่านี้นำเสนอผลลัพธ์ของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ดั้งเดิม โดยปกติแล้วจะมีรูปแบบที่เป็นโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ เช่น บทนำ วิธีการ ผลลัพธ์ และการอภิปราย บทความเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนความรู้ใหม่ให้กับสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

- บทคัดย่อ:** บทคัดย่อควรกระชับและครอบคลุมถึงแนวคิดหรือปัญหา/วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ และผลการวิจัย โดยต้องมีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ
คำสำคัญ : ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ
- บทนำ:** ส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายภูมิหลังและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่การวิจัย ควรเน้นย้ำถึงช่องว่างในการวิจัยเพื่อเน้นย้ำถึงความจำเป็นของการศึกษาวิจัย
- การทบทวนวรรณกรรมและกรอบทฤษฎี:** ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการกำหนดกรอบทฤษฎีสำหรับการศึกษาวิจัย
- วัตถุประสงค์:** นำเสนอวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย
- วิธีการวิจัย:** อธิบายส่วนประกอบต่างๆ เช่น ประเภทของการวิจัย ประชากรที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เทคนิคการเลือก เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์
- ผลการวิจัย:** การนำเสนอผลการวิจัย จัดแนวทางการนำเสนอผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานของการวิจัย
- การอภิปราย:** อภิปรายผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ โดยอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนประเด็นและเนื้อหาที่อภิปราย
- บทสรุป:** สรุปผลการวิจัยโดยให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวิจัย
- ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต

อนาคต

10. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA6 และรักษาความเหมาะสมของภาษา

บทความวิจารณ์ทางวิชาการ

บทความวิจารณ์จะให้ภาพรวมและการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการวิจัยที่มีอยู่เกี่ยวกับหัวข้อ สาขา หรือพื้นที่วิชาเฉพาะ บทความเหล่านี้จะสรุปและอภิปรายวรรณกรรมที่มีอยู่เพื่อให้มีมุมมองที่กว้าง โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ :** ระบุความสำคัญ ผลการศึกษา และความรู้ที่ได้จากการศึกษา โดยให้มีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ
คำสำคัญ : ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ
2. **บทนำ :** อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นและแนวคิดที่จะนำเสนอ
3. **เนื้อหา :** ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1) นำเสนอรายละเอียดที่สนับสนุนประเด็นและแนวคิดหลัก
 - 2) นำเสนอแนวคิดอย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม
 - 3) เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อมโยง และจัดระบบได้อย่างสมบูรณ์
4. **บทสรุป :** สรุปและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นประโยชน์
5. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต
6. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
7. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

กรณีศึกษา

กรณีศึกษาอธิบายตัวอย่างเฉพาะเจาะจงโดยละเอียดเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ปัญหา หรือแนวทางเฉพาะ มักใช้ในหลากหลายสาขา เช่น จิตวิทยา ศาสนา ธุรกิจ และการศึกษา

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ:** สรุปกรณีศึกษาทั้งหมดโดยย่อ อาจเขียนเป็นเรื่องเล่า (เล่าแบบเรื่องสั้น) หรือแบบมีโครงสร้าง (มีหัวข้อย่อย) บทคัดย่อแบบมีโครงสร้างจะดีที่สุดเพื่อความชัดเจนและสอดคล้องกัน โดยมีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ

คำสำคัญ: ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ

2. **บทนำ:** ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรณีศึกษาและความสำคัญของกรณีศึกษา วางการศึกษาไว้ในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม หรือทางการแพทย์ กล่าวถึงกรณีที่เกิดขึ้นในอดีต
3. **การนำเสนอกรณีศึกษา:** อธิบายอาการป่วย ประวัติ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วย นำเสนอผลการตรวจ ผลการทดสอบ และความประทับใจในการวินิจฉัย ใช้รูปแบบการบรรยายเพื่อความชัดเจนและหลีกเลี่ยงรายละเอียดที่ไม่จำเป็น
4. **ผลลัพธ์:** การจัดการและผลลัพธ์ที่กล่าวถึงจะสรุปแผนการรักษาและการดูแลจริงที่ให้ไว้ รวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการดูแล รายงานการตอบสนองและผลลัพธ์ของผู้ป่วยโดยใช้มาตรการที่เป็นรูปธรรมหากเป็นไปได้
5. **การอภิปราย:** วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของกรณีศึกษา รวมถึงความท้าทายและบทเรียนที่ได้รับ สำรวจคำอธิบายที่เป็นไปได้โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อย่างสมบูรณ์
6. **บทสรุป:** ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีประโยชน์
7. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณสุข และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต

8. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
9. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

บทวิจารณ์หนังสือ

บทความเหล่านี้ให้การประเมินเชิงวิพากษ์วิจารณ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวารสาร บทวิจารณ์หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจได้ว่าหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งคุ้มค่าแก่การอ่านหรือไม่

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ:** สรุปลั้่นๆ ของกรณีศึกษาทั้งหมด อาจเป็นเรื่องเล่า (เล่าแบบเรื่องสั้น) หรือแบบมีโครงสร้าง (มีหัวข้อย่อย) บทคัดย่อแบบมีโครงสร้างจะดีที่สุดเพื่อความชัดเจนและความสอดคล้องกัน โดยมีความยาวระหว่าง 200-300 คำ

คำสำคัญ: ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ

2. **บทนำ:** ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรณีศึกษาและความสำคัญของกรณีศึกษา วางการศึกษาไว้ในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม หรือทางการแพทย์ กล่าวถึงหนังสือที่คล้ายกันเล่มก่อนๆ
3. **บทวิจารณ์หนังสือ:** เสนอการประเมินเชิงวิจารณ์ของหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของวารสาร
สรุป: ประเด็นสำคัญ จุดแข็งและจุดอ่อน อภิปราย: ความเกี่ยวข้องและประโยชน์สำหรับผู้อ่าน
4. **บทสรุป:** สรุปและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีประโยชน์
5. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต

6. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
7. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

Welcome to **Buddho Journal**, a pioneering interdisciplinary platform where Buddhist wisdom meets contemporary thought. Our mission is to bridge the humanities and social sciences, offering a space for intellectual exploration, scholarly research, and practical applications inspired by Buddhist principles.

At **Buddho**, we foster innovative dialogues that transcend conventional boundaries. The journal serves as a hub for critical inquiry, creativity, and transformative ideas—integrating Buddhist studies with philosophy, cultural analysis, psychology, education, business, management, and beyond. We explore the social dimensions of modern society through the lens of Buddhist teachings, igniting fresh perspectives and fostering groundbreaking research.

Join us in this scholarly journey as we navigate the evolving intersections of tradition and modernity, insight and innovation, contemplation and action.

Information

Journal Title: BUDDHO

Source Type: Journal

ISSN: 3057-1200 (Online)

Owner: BUDDHO Journal Project, Academic Journal Development Division in Buddhist Studies, Wat Chindit Vihara, Bangkok.

Publisher: Noble Education Publisher

Country: Thailand

Subject Codes: Buddhist Studies; Arts and Humanities; Social Sciences

Start Year: 2022

Language: English and Thai

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

Editor in Chief:

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

Tel: +66 64 694 6539

Email: chotipath.the@gmail.com

Journal Email: buddhist.inn.man@gmail.com

Scope of the Journal:

Buddho Journal, a pioneering interdisciplinary platform where Buddhist wisdom meets contemporary thought. Our mission is to bridge the humanities and social sciences, offering a space for intellectual exploration, scholarly research, and practical applications inspired by Buddhist principles.

At **Buddho**, we foster innovative dialogues that transcend conventional boundaries. The journal serves as a hub for critical inquiry, creativity, and transformative ideas—integrating Buddhist studies with philosophy, cultural analysis, psychology, education, business, management, and beyond. We explore the social dimensions of modern society through the lens of Buddhist teachings, igniting fresh perspectives and fostering groundbreaking research.

Journal Aims and Objectives:

Buddho aims to provide a platform for scholars, researchers, and academicians to publish their work, share their knowledge, and contribute to the global understanding of various subjects. The primary objectives of the journal are:

- 1. Promoting Interdisciplinary Research:** **Buddho** encourages collaboration between different academic disciplines, fostering an environment where researchers can explore the intersections of subjects and generate fresh insights.
- 2. Bridging Cultural and Spiritual Divides:** The journal seeks to facilitate dialogue and understanding among different cultures, spiritual and religious traditions, particularly focusing on Buddhist Studies. It aims to create a space where diverse worldviews can be explored and discussed.
- 3. Disseminating Knowledge:** **Buddho** is committed to sharing high-quality research, providing authors with a platform to disseminate their findings and contributing to the body of knowledge in various fields.

Submit Your Work to Buddho

At **Buddho**, we welcome insightful and scholarly submissions across a broad spectrum of Buddhist studies. Whether you are a researcher, practitioner, or writer passionate about Buddhism, we invite you to share your knowledge and perspectives with our community. Our platform is open to diverse interpretations, schools of thought, and comparative studies that explore the rich traditions of Buddhism.

Key Areas of Interest and Papers acceptance:

1. Theravāda Buddhism

- Rooted in the Pāli Canon, the earliest Buddhist scriptures
- Southern and Western Buddhism
- Predominant in Southeast Asia and Sri Lanka
- Focuses on achieving Arhatship, the ultimate liberation from Samsara
- Emphasizes a monastic life dedicated to the cessation of future rebirths
- Buddhism in Thailand, Sri Lanka, Myanmar, Laos, Cambodia, India, Malay, Indonesia

2. Mahāyāna Buddhism

- Root to Akāmā
- Incorporates newer texts, teachings, and revelations
- Encourages all beings to attain Buddhahood
- Advocates compassion as a primary path to Nirvana
- Early Mahayana schools of thought included the Mādhyamaka, Yogācāra, and Buddha-nature (Tathāgatagarbha)
- Buddhism in Chinese, Korea, Japan, Vietnam, Taiwan, Mongolia

3. Other Buddhist Traditions

- Vajrayāna: Known as Mantrayāna, Tantric Buddhism, or Esoteric Buddhism
- Zen (Chan): A meditative school within Mahāyāna Buddhism
- Pure Land: A devotional Mahāyāna school focusing on Amitābha Buddha

We encourage original research, essays, and reflections on these and other Buddhist traditions. If you have a unique perspective or deep insights to share, we would love to feature your work.

How to Submit

We accept well-researched articles, essays, and opinion pieces that contribute to the understanding of Buddhist philosophy, history, and practice. Submissions should be original, engaging, and accessible to both scholars and general readers.

Submission Guidelines: Authors interested in submitting their work to **Buddho** should follow the journal's specific submission guidelines, including manuscript formatting, citation style, and peer-review process, which can be found on the journal's website.

Types of journal articles accepted for publishing:

1. **Original Research Articles:** These articles present the results of original scientific research, typically following a structured format that includes sections such as introduction, methods, results, and discussion. They contribute new knowledge to a particular field.

2. **Academic Review Articles:** Review articles provide a comprehensive overview and analysis of existing research on a particular topic, field, or subject area. They synthesize and discuss existing literature to provide a broad perspective.

3. **Case Studies:** Case studies describe specific instances or examples in detail to illustrate a particular phenomenon, problem, or approach. They are often used in various fields, including psychology, business, and education.

4. **Book Reviews:** These articles provide critical evaluations of books related to the subject matter of the journal. Book reviews help readers decide whether a particular book is worth reading.

Peer Review Process: All submissions to **Buddho** undergo a rigorous peer-review process with 3 specialists to ensure the quality and validity of the research. The journal's editorial board consists of experts from various fields, ensuring a fair and comprehensive evaluation of each submission.

Buddho is committed to advancing scholarly discourse and promoting cross-cultural understanding and collaboration. We invite authors from diverse backgrounds to contribute their research and insights to our journal and be a part of our mission to foster knowledge exchange and exploration of worldviews, with a particular emphasis on Buddhist Studies and relevant innovations.

For more information, submission guidelines, and to explore previous publications, please visit the **Buddho** journal website at <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

Publication Frequency

Scheduled to publish 4 issues per year (every 3 months).

Issue 1 January-March

Issue 2 April-June

Issue 3 July-September

Issue 4 October-December

Payment of publication fees:

Thai Article 4,000 Bath

English Article 6,000 Bath

Pay at Thai currency or Equal to the exchange rate on the day of paying USD only.

Bank Account: Krungthai - Branch Suwinthawong

Account No.: 663-3-04577-8

Name : WAT CHINDITH VIHARA

Payment will be informed after confirmation by the editor team after the process of reviewing by 3 experts. After making the payment, kindly submit your payment receipt or invoice to the Buddho system. As the editor of Buddho, this documentation is necessary for record-keeping and verification purposes.

Types of Articles to Accept for Publishing

Original Research Articles

These articles present the results of original scientific research, typically following a structured format that includes sections such as introduction, methods, results, and discussion. They contribute new knowledge to a particular field.

Make a new submission to the [Original Research Articles](#) section.

- 1 **Abstract:** The abstract should be concise and encompass the research idea or problem/objectives, research methodology, study population and sample groups, research tools, analysis, and research findings, within a range of 200-300 words.
- 2 **Introduction:** This section aims to describe the background and significance of the problem leading to the research. It should highlight research gaps to underscore the necessity of the study.
- 3 **Literature Review and Theoretical Framework:** This involves reviewing relevant literature and research, as well as establishing the theoretical framework for the study.
- 4 **Objectives:** Present the research objectives and hypotheses.
- 5 **Research Methodology:** Outline the components such as research type, study population, sample groups, selection techniques, research tools, research procedures, data collection, and analysis methods.
- 6 **Results:** Presentation of Research Findings, Align the presentation of findings with the research objectives or hypotheses.
- 7 **Discussion:** Discuss the results in accordance with the objectives, citing relevant research to support the discussed issues and content.
- 8 **Conclusion:** Summarize the findings, ensuring they align with the objectives and emphasize the significance of the research.
- 9 **Suggestions and Implementations:** Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
10. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
10. **References:** Ensure that citations within the article and at the end follow the APA6 format and maintain language appropriateness.

Academic Review Articles

Review articles provide a comprehensive overview and analysis of existing research on a particular topic, field, or subject area. They synthesize and discuss existing literature to provide a broad perspective.

Make a new submission to the [Academic Review Articles](#) section.

1. **Abstract:** State the significance, results of the study, and knowledge gained from the study, within a range of 200-300 words.
1. **Keywords:** Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
2. **Introduction:** Explain the background and significance of the issues and concepts to be presented.
Content: Consist of a study of relevant documents and related theories.
 - 1) Presenting details supporting the main issues and concepts.
 - 2) Presenting secondary ideas clearly, correctly, and appropriately.
 - 3) Complete accuracy, linkage, and organization of content.
4. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful.
Suggestions and Implementations: Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
5. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
6. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
7. Appropriateness of English language use.

Case Studies

Case studies describe specific instances or examples in detail to illustrate a particular phenomenon, problem, or approach. They are often used in various fields, including psychology, religion, business, and education.

Make a new submission to the [Case Studies](#) section.

1. **Abstract:** A brief summary of the entire case study. Can be narrative (flows as a short story) or structured (with subheadings). A structured abstract is preferred for clarity and consistency, within a range of 200-300 words.
2. **Keywords:** Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
3. **Introduction:** Provides background on the case and its significance. Places the study in historical, social, or medical context. Mentions any previous similar cases.
4. **Case Presentation:** Describes the patient's complaint, history, and relevant information. Presents examination findings, test results, and diagnostic impressions. Uses a narrative format for clarity and avoids unnecessary details.
5. **Result:** Management and Outcome that mentions outlines the treatment plan and actual care provided. Includes duration and frequency of care. Reports the patient's response and outcome, using objective measures if possible.
6. **Discussion:** Analyzes key aspects of the case, including challenges and lessons learned. Explores possible explanations without needing full scientific justification.
7. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful. **Suggestions and Implementations:** Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
8. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
9. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
9. Appropriateness of English language use.

Book Reviews

These articles provide critical evaluations of books related to the subject matter of the journal. Book reviews help readers decide whether a particular book is worth reading.

1. **Abstract:** A brief summary of the entire case study. Can be narrative (flows as a short story) or structured (with subheadings). A structured abstract is preferred for clarity and consistency, within a range of 200-300 words.
Keywords: Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
2. **Introduction:** Provides background on the case and its significance. Places the study in historical, social, or medical context. Mentions any previous similar Books.
Book Reviews: Offer a critical evaluation of a book related to the journal's focus.
3. **Summarize:** key points, strengths, and weaknesses.
Discuss: its relevance and usefulness for readers.
4. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful.
Suggestions and Implementations: Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
5. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
6. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
7. Appropriateness of English language use.

Editorial Team

บรรณาธิการบริหาร:

พระครูปลัด โชติพัฒน์ อาจารย์สุโก, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

โทร. +66 646946539 Email: chotipath.the@gmail.com

บรรณาธิการ:

ดร.พนัชพงษ์พรรณ โปธิสถิรวรางกูร

Dr. Panatphongpan Bodhisathirawarangkul

โทร. +66 980502649 Email: buddhist.inn.man@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

สมศักดิ์ อุ่นไพรวงศ์

Somsak Ounphaiwong

โทร. +66 834859267 Email: inounephaivong@gmail.com

บรรณาธิการฝ่ายผลิต :

นิศาชล สมรักษ์

Nisachon Somrak

สำนักพิมพ์ โนเบิล เอ็ดดูเคชั่น – ดีพิมพ์ และ เผยแพร่

โทร. +66 942951417 Email: nisaaohncholly@gmail.com

Arts and Humanities Editor:

Prof.Dr.Challapalli Swaroopa Rani

Principal of College of Arts, Commerce and Law, Acharya Nagarjuna University, Andhra Pradesh, India.

Email: challapalliswaroopa2012@gmail.com

Social Sciences Editor:

Prof.Dr.Chai Ching Tan

Assistant to President, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand.

Email: drcctan@yahoo.com

Business and Management Editor:

Prof. Emeritus Dr. Satyendra Patnaik

School of Tourism & Hospitality Management, KIIT University, India

Email: satyendrapatnaik@kiit.ac.in.

Psychology Editor:

Asst.Prof.Dr.Phramaha Phuen Kittisobhano

Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya, Thailand.

Email: phuen.cha@mcu.ac.th

Social Innovation Editor:

Assist.Prof.Dr.Chatwarun Angasinha

Leadership in Society, Business and Politics, College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

Email: chattrsu@gmail.com

Education Administration Editor:

Dr.Montree Linphoo

Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Email: montreegate@hotmail.com

Buddhist Studies Editor:

Dr.Meechi Netnapha Sutthirat

School of Buddhist and Philosophy, Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: nethnapa.sut@mbu.ac.th

Managing Director:

Dr.Jakkapong Thipsungnoen

Noble Education Co., Ltd.

Email: pumjakkapong@gmail.com

Editorial Team:

A dynamic ensemble of researchers, writers, and thinkers dedicated to curating the best content:

Prof.Dr.Chenna G.Reddy

Head Department of English, College of Arts, Commerce and Law, Acharya Nagarjuna University, Andhra Pradesh, India.

Email: crguju27@gmail.com

Assoc.Prof.Dr.Kesineee Chiwpreecha

Educational Administration and Change Leadership, Graduate School, Eastern Asia University, Thailand.

Email: kesinee@eau.ac.th

Dr.Ven.Thich Nguyen The

Binh Thuan School of Buddhist Studies, Binh Thuan Province, Vietnam.

Email: thichnguyenthe@gmail.com

Dr.Van.Thich Quang Chan

Department of Vietnamese Buddhist, Vietnam Buddhist University, Ho Chi Minh City, Vietnam.

Email: thichquangchan1977@gmail.com

Dr.Ven.Vilasagga

Sitagu International Buddhist Academy, Sagaing, Myanmar.

Email: vilasagga.thesitagu@gmail.com

Dr.Ven.Chandhima

Faculty of Buddhist Studies, Ramannyaratha Buddhist University, Mon State, Myanmar.

Email: naicandimar@gmail.com

Dr.Ven.Thich Tam Vuong

Buddha An Temple and Academy, Una-Antioch Pike, Nashville, Tennessee, USA.

Email: thichtamvuong90@gmail.com

Dr.Ven.Thich Giac Chinh

Sakyamuni Buddhist Sangha of the United States Organization, University Ave, Suite H, San Diego, California, USA.

Email: dharmameditationtemple@gmail.com

Dr.Nguyen Thanh Trung

Department of Linguistics and Literature, Ho Chi Minh City University of Education, Vietnam.

Email: trungnt@hcmue.edu.vn

Dr.Surachai Pudchu

School of Philosophy Religion and Culture, Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: sura_chai_1981@hotmail.com

Dr.Chompoonuch Changcharoen

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: chompoonuch.mbu@gmail.com

Dr.Nadnapang Phophichit

Director of Master of Arts in Peace Studies Program (International Program), Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya, Thailand.

Email: nadnapang@ibsc.mcu.ac.th

Dr.Phanthad Srithiphan

Research and Statistics in Cognitive Science, School of Education Administration, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: phanthad@gmail.com

Dr.Rattiya Nueaamnat

*Research and Academic, Graduate School, Nakhon Sawan Campus
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Province, Thailand.*

Email: rattitik.prom@gamil.com

Dr.Sayan Bhramanin

Department of English Studies, St. Maria Chon Daen School, Phetchabun Province, Thailand.

Email: suwatchano@hotmail.com

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

(Peer-Reviewed and Open Access Journal)

CONTENTS

Mindfulness and Emotional Well-being A Buddhist Psychological Perspective Jeffrey Xu*	1-9
Indian Buddhism Compositions Revealed to the World Somsak Ounephaivong*	10-18
Pragmatism and the Goals of Brahmacharya: A Dialogue between Punna Mantaniputta and Sariputta in the Rathavinita Sutta Phramaha Werawit Rajcote*	19-33
Ethical Analysis of Hermione's Behaviour in the Harry Potter Films Jatupong Chanthasatratsamee*, Thanakrit Koolada & Kritsada Koeimat	34-52
Aesthetics and Culture Peeravit Tangwongpakorn*, Thanakrit Koolada & Supakchok Siriya	53-61

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

**NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER**

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Mindfulness and Emotional Well-being A Buddhist Psychological Perspective

Author & Corresponding Author*

1. Jeffrey Xu*

Affiliation:

1. College of Humanities, Department of Philosophy and Life Education,
Nanhua University, Taiwan.

Email: 10110421@nhu.edu.tw

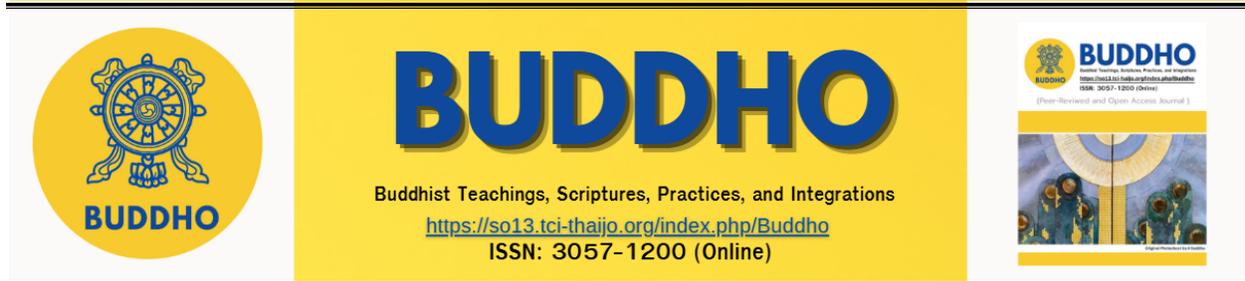
Article history:

Received: 01/04/2024, Revised: 07/05/2024,

Accepted: 06/07/2025, Available online: 09/08/2024

How to Cite:

Xu, J. (2024). Mindfulness and Emotional Well-being A Buddhist
Psychological Perspective. *Buddho Journal*, 3(3), 1-9.

Academic Articles

Mindfulness and Emotional Well-being A Buddhist Psychological Perspective

Jeffrey Xu*

Abstract

Mindfulness has become a widely studied psychological practice, offering significant benefits for emotional regulation, stress reduction, and psychological resilience. Rooted in Buddhist psychology, mindfulness encourages present-moment awareness and non-reactivity, promoting emotional stability and reducing distress. Mindfulness-based interventions (MBIs) have been shown to effectively enhance emotional regulation, particularly in individuals experiencing anxiety and depression. Furthermore, mindfulness plays a key role in reducing stress by addressing attachment and aversion, contributing to improved psychological well-being. Neuroscientific studies support its effectiveness by showing reduced brain activity associated with stress responses. Additionally, mindfulness fosters resilience by enhancing cognitive flexibility and self-regulation, helping individuals adapt to adversity. While mindfulness has been widely integrated into contemporary psychology, its deeper philosophical roots in Buddhism are often overlooked. This study emphasizes the need to integrate Buddhist philosophical principles with modern psychological frameworks, providing a more holistic approach to mental health that encompasses both psychological well-being and spiritual growth.

Keywords: Mindfulness; Emotional Well-being; Buddhist Psychological Perspective

Introduction

Mindfulness has gained significant attention in psychological research as an effective approach to emotional regulation, stress reduction, and psychological resilience (Kabat-Zinn, 2015). Rooted in Buddhist psychology, mindfulness (sati) is a practice that cultivates present-moment awareness, allowing individuals to observe their thoughts and emotions without attachment or aversion (Bodhi, 2011). Unlike contemporary Western approaches that often focus on cognitive restructuring, Buddhist mindfulness emphasizes non-reactivity, acceptance,

and insight into the transient nature of emotions, contributing to overall emotional well-being (Gethin, 2015).

Buddhist psychology posits that suffering (*dukkha*) arises from attachment (*tanhā*) and aversion (*dosa*), both of which distort emotional balance and mental clarity (Harvey, 2018). Through mindfulness meditation (*vipassanā*), individuals can develop a heightened awareness of their emotional states, foster equanimity (*upekkhā*) and reducing reactivity to stressors (Kornfield, 2017). Research suggests that mindfulness-based interventions (MBIs), derived from Buddhist traditions, have been effective in reducing anxiety, depression, and emotional distress by promoting self-regulation and cognitive flexibility (Gu et al., 2015). Despite the growing body of empirical evidence supporting mindfulness, gaps remain in understanding its deeper philosophical and psychological dimensions within Buddhist thought.

This study examines the role of mindfulness in regulating emotions, reducing stress, and enhancing psychological resilience through the lens of Buddhist psychology. By integrating canonical teachings with contemporary research, this study aims to provide a holistic perspective on how mindfulness fosters emotional well-being beyond conventional therapeutic frameworks.

Objective

To examine the role of mindfulness in regulating emotions, reducing stress, and enhancing psychological resilience through Buddhist psychology.

Mindfulness and Emotional Regulation

Mindfulness has been widely recognized as a crucial tool in emotional regulation, with research demonstrating its ability to enhance self-awareness and reduce automatic emotional responses (Kabat-Zinn, 2015). Rooted in Buddhist psychology, mindfulness (*sati*) encourages individuals to observe their thoughts and emotions with detachment, fostering greater emotional stability (Bodhi, 2011). Unlike cognitive-behavioral approaches that emphasize restructuring thought patterns, Buddhist mindfulness cultivates a deep awareness of emotions without resistance or suppression, allowing for a more adaptive response to stressors (Gethin, 2015). Empirical studies indicate that mindfulness-based interventions (MBIs) significantly improve emotional regulation, particularly in individuals experiencing anxiety and depression (Gu et al., 2015). This practice contrasts with traditional cognitive-behavioral approaches, which emphasize modifying thought patterns to manage emotional distress. Instead of restructuring cognitive processes, Buddhist mindfulness promotes non-reactivity and acceptance, fostering a deep sense of emotional balance (Gethin, 2015).

Scientific research has substantiated the benefits of mindfulness in emotional regulation. Kabat-Zinn (2015) highlights that mindfulness-based practices enhance self-awareness, enabling individuals to recognize emotional triggers and regulate their responses effectively. This process reduces impulsive reactions and promotes thoughtful engagement with emotions. Studies on mindfulness-based interventions (MBIs) further support these findings, demonstrating that mindfulness training significantly alleviates symptoms of anxiety and depression by improving emotional self-regulation (Gu et al., 2015). Additionally, mindfulness has been shown to reduce

emotional reactivity by fostering acceptance of transient emotional states rather than resisting or suppressing them (Hölzel et al., 2011).

Buddhist psychology posits that suffering (*dukkha*) arises from attachment (*tanhā*) and aversion (*dosa*), both of which distort emotional equilibrium (Harvey, 2018). By cultivating mindfulness, individuals can observe emotions as passing phenomena rather than fixed realities, allowing them to respond with equanimity (*upekkhā*) rather than distress. Research indicates that mindfulness meditation (*vipassanā*) helps individuals develop greater emotional resilience by fostering an attitude of openness and non-judgment toward their experiences (Kornfield, 2017). As a result, individuals practicing mindfulness are better equipped to manage stress, anxiety, and mood fluctuations, leading to improved psychological well-being.

Incorporating mindfulness into daily life can have profound implications for emotional regulation. Whether through formal meditation or informal mindfulness practices, the ability to remain present and non-reactive to emotions contributes to long-term mental health benefits (Shapiro et al., 2005). By integrating mindfulness into psychological interventions, individuals can develop greater self-awareness, reduce emotional reactivity, and cultivate emotional resilience. Given its deep roots in Buddhist psychology and its evidence-based effectiveness in modern psychotherapy, mindfulness continues to serve as a valuable tool in enhancing emotional regulation.

Mindfulness and Stress Reduction

Stress reduction is one of the most well-documented benefits of mindfulness. Buddhist teachings emphasize that suffering (*dukkha*) arises from attachment (*tanhā*) and aversion (*dosa*), which contribute to stress and emotional imbalance (Harvey, 2018). Mindfulness meditation (*vipassanā*) helps individuals cultivate equanimity (*upekkhā*), allowing them to disengage from stress-inducing cognitive patterns and respond to challenges with greater composure (Kornfield, 2017). Neuroscientific studies have shown that mindfulness reduces activity in the amygdala, the brain region associated with stress and fear responses, thereby enhancing overall psychological well-being (Tang, Hölzel, & Posner, 2015). Mindfulness has been widely recognized as an effective tool for stress reduction, with both Buddhist teachings and scientific research supporting its benefits in fostering psychological well-being. In Buddhist psychology, stress and suffering (*dukkha*) arise from attachment (*tanhā*) and aversion (*dosa*), which create emotional turmoil and mental imbalance (Harvey, 2018). Through mindfulness meditation (*vipassanā*), individuals cultivate present-moment awareness and equanimity (*upekkhā*), enabling them to disengage from stress-inducing cognitive patterns and develop a more composed response to challenges (Kornfield, 2017). Unlike conventional stress management techniques that focus on external coping mechanisms, mindfulness emphasizes inner transformation, helping individuals cultivate acceptance and resilience in the face of stressors.

Empirical studies have demonstrated the physiological and psychological benefits of mindfulness in reducing stress. Neuroscientific research indicates that mindfulness practice decreases activity in the amygdala, the brain region responsible for processing fear and stress responses (Tang, Hölzel, & Posner, 2015). This modulation of neural activity contributes to lower cortisol levels, reduced autonomic arousal, and improved emotional regulation (Hölzel et al.,

2011). Moreover, mindfulness has been shown to enhance prefrontal cortex function, which is associated with cognitive control and stress resilience, allowing individuals to approach stressful situations with greater clarity and composure (Zeidan et al., 2010).

Mindfulness-based interventions (MBIs), such as Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR), have been widely implemented to help individuals manage stress and improve well-being. Kabat-Zinn (2015) developed MBSR as a secular adaptation of Buddhist mindfulness practices, demonstrating its effectiveness in reducing stress across diverse populations, including healthcare professionals, individuals with chronic illnesses, and those experiencing workplace stress. Research suggests that regular mindfulness practice not only reduces perceived stress but also enhances overall life satisfaction by fostering a deeper sense of acceptance and psychological flexibility (Creswell & Lindsay, 2014).

By integrating mindfulness into daily life, individuals can develop healthier responses to stress and cultivate a more balanced state of mind. Whether through formal meditation or informal mindfulness exercises, such as mindful breathing and body awareness, mindfulness fosters a shift from reactive stress patterns to conscious, intentional living. Given its deep roots in Buddhist philosophy and strong empirical support, mindfulness continues to serve as a transformative practice for stress reduction and holistic well-being.

Mindfulness and Psychological Resilience

Psychological resilience refers to an individual's ability to adapt and recover from adversity, and mindfulness has been identified as a key factor in fostering resilience (Davidson & McEwen, 2012). Buddhist mindfulness practice trains individuals to accept change and uncertainty, reducing emotional reactivity and promoting a sense of inner stability (Bodhi, 2011). Research on mindfulness-based stress reduction (MBSR) programs indicates that regular mindfulness practice enhances resilience by improving cognitive flexibility and self-regulation, leading to better coping mechanisms in stressful situations (Shapiro, Astin, Bishop, & Cordova, 2005).

Psychological resilience, defined as an individual's capacity to adapt and recover from adversity, is crucial for maintaining mental well-being. Mindfulness has been widely recognized as an effective approach to enhancing resilience, as it fosters emotional regulation, cognitive flexibility, and adaptive coping strategies (Davidson & McEwen, 2012). In Buddhist psychology, resilience is cultivated through mindfulness (*sati*), which trains individuals to remain present and observe thoughts and emotions without attachment or aversion (Bodhi, 2011). By practicing mindfulness, individuals develop an awareness of the impermanent nature of experiences, allowing them to navigate challenges with greater equanimity and reduced emotional reactivity.

Research has demonstrated that mindfulness-based interventions (MBIs), such as Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR), significantly improve psychological resilience by enhancing self-regulation and cognitive flexibility (Shapiro, Astin, Bishop, & Cordova, 2005). These interventions help individuals cultivate acceptance, a key component of resilience, by reducing rumination and fostering adaptive responses to stress (Kabat-Zinn, 2015). Neuroscientific studies further support the role of mindfulness in resilience, showing that mindfulness training strengthens neural networks associated with emotional regulation and

stress management, including the prefrontal cortex and anterior cingulate cortex (Tang, Hölzel, & Posner, 2015).

In Buddhist thought, resilience is not merely about overcoming adversity but also about developing inner stability and wisdom in the face of life's uncertainties. The cultivation of mindfulness supports this process by promoting self-awareness, reducing impulsivity, and encouraging compassionate engagement with oneself and others (Kornfield, 2017). Furthermore, studies indicate that individuals who regularly practice mindfulness exhibit lower levels of stress, anxiety, and depression, which are critical factors in maintaining psychological resilience (Creswell & Lindsay, 2014).

The integration of mindfulness into daily life enables individuals to develop resilience as an ongoing practice rather than a reactive coping mechanism. Whether through formal meditation or informal mindfulness exercises, individuals can strengthen their ability to face challenges with greater clarity, composure, and emotional balance. Given its strong empirical support and deep philosophical roots, mindfulness serves as a valuable tool for fostering resilience in both clinical and everyday contexts.

Bridging Buddhist Philosophy and Contemporary Psychology

While mindfulness has been successfully integrated into modern psychological interventions, the deeper philosophical dimensions of Buddhist mindfulness remain underexplored (Gethin, 2015). Contemporary applications of mindfulness often focus on its therapeutic benefits, yet Buddhist teachings highlight its role in cultivating wisdom (*paññā*) and ultimately leading to liberation (*nibbāna*) (Harvey, 2018). Understanding mindfulness within its original Buddhist context can offer a more holistic approach to mental health, integrating spiritual growth with psychological well-being (Kabat-Zinn, 2015). The integration of mindfulness into modern psychological interventions has led to significant advancements in mental health treatment, yet the deeper philosophical foundations of Buddhist mindfulness remain underexplored (Gethin, 2015). While contemporary psychology often emphasizes mindfulness as a therapeutic tool for stress reduction and emotional regulation, Buddhist teachings present mindfulness (*sati*) as part of a broader path toward wisdom (*paññā*) and spiritual liberation (*nibbāna*) (Harvey, 2018). This distinction highlights the need to bridge Buddhist philosophy with contemporary psychology to offer a more holistic approach to mental well-being.

Buddhist mindfulness is fundamentally linked to ethical conduct (*sīla*) and wisdom (*paññā*), forming a comprehensive framework for human development beyond symptom relief (Bodhi, 2011). Unlike Western psychological models, which primarily focus on cognitive restructuring and behavioral modifications, Buddhist mindfulness emphasizes non-attachment and insight into the transient nature of existence (*anicca*), reducing suffering (*dukkha*) at a deeper existential level (Williams & Kabat-Zinn, 2013). By integrating these philosophical dimensions, mindfulness-based interventions (MBIs) can provide more profound and lasting mental health benefits.

Recent research suggests that mindfulness enhances metacognitive awareness, allowing individuals to develop a detached perspective on their thoughts and emotions (Tang, Hölzel, & Posner, 2015). This aligns with Buddhist teachings, which advocate for the observation of mental phenomena without clinging or aversion, fostering equanimity (*upekkhā*) and psychological

resilience (Kornfield, 2017). Additionally, studies on self-compassion, an extension of mindfulness practice, demonstrate its effectiveness in reducing self-criticism and promoting emotional well-being, further bridging Buddhist and psychological perspectives (Neff, 2011).

By integrating Buddhist philosophical insights with contemporary psychological practices, a more holistic model of mindfulness can emerge—one that not only alleviates psychological distress but also fosters long-term well-being, ethical awareness, and spiritual growth. This perspective encourages mental health practitioners to adopt a more comprehensive understanding of mindfulness, recognizing its transformative potential beyond symptom management (Kabat-Zinn, 2015).

Conclusion

Mindfulness is recognized as an effective practice for regulating emotions, reducing stress, and promoting psychological resilience. Grounded in Buddhist psychology, mindfulness encourages present-moment awareness and non-reactivity, contributing to emotional stability and improved overall well-being. Empirical studies highlight the benefits of mindfulness-based interventions in managing emotions, alleviating stress, and cultivating resilience, particularly among individuals facing psychological challenges. Beyond its therapeutic applications, mindfulness offers an opportunity to bridge Buddhist philosophy and contemporary psychology, presenting a more comprehensive approach to mental health. Buddhist teachings suggest that mindfulness is not only a tool for stress reduction but also a transformative practice that leads to wisdom and liberation. By integrating these deeper insights into psychological research, mindfulness can provide long-term benefits that go beyond symptom management, fostering personal growth and ethical awareness. Future research should continue exploring the intersection of Buddhist mindfulness and psychological science, expanding its applications to include cognitive, emotional, and spiritual development. As mindfulness continues to gain recognition in mental health interventions, incorporating its Buddhist context can offer valuable perspectives for enhancing individual well-being and advancing broader psychological practices.

Suggestions

The potential of mindfulness to improve emotional regulation and psychological resilience suggests that it should be incorporated into educational systems, particularly in programs focused on mental health, emotional intelligence, and well-being. Schools and universities can benefit from integrating mindfulness-based curricula that encourage students to develop self-awareness, emotional regulation, and resilience. By including Buddhist mindfulness practices, educational institutions can nurture not only intellectual growth but also personal development and ethical awareness, helping students navigate the challenges of modern life with greater mindfulness and composure, the following suggestions and implementations are proposed:

1. Integrating Buddhist Mindfulness into Psychological Interventions

Mindfulness-based interventions (MBIs) have proven to be effective in regulating emotions, reducing stress, and fostering resilience. However, incorporating the deeper philosophical aspects of Buddhist mindfulness into contemporary psychological practices can

offer a more holistic approach to mental health. This includes emphasizing mindfulness not only as a tool for symptom management but also as a transformative practice aimed at cultivating wisdom and spiritual growth. Future mental health programs should integrate Buddhist teachings, particularly the concepts of non-attachment, non-aversion, and equanimity, which can enhance mindfulness practices beyond mere stress reduction.

2. Expanding Mindfulness Training in Clinical Settings

Given the documented effectiveness of MBIs in managing psychological distress, it is essential to expand the integration of mindfulness into clinical practice. Clinicians should be trained not only in the application of mindfulness techniques but also in understanding their deeper Buddhist philosophical roots. This expanded knowledge will help practitioners offer more personalized and culturally sensitive interventions, especially for clients with a spiritual or religious background that resonates with Buddhist teachings. Furthermore, incorporating mindfulness practices into therapeutic frameworks can assist clients in gaining greater emotional stability and resilience, fostering a sense of inner peace and balance in the face of challenges.

3. Further Research on Buddhist Mindfulness and Psychological Science

While mindfulness has already been widely integrated into modern psychology, there remains much to explore in terms of how Buddhist philosophical principles can enhance its psychological applications. Future research should delve deeper into the intersection of Buddhist mindfulness and contemporary psychological science. This includes studying how mindfulness fosters not just emotional regulation but also cognitive flexibility, spiritual growth, and ethical development. Research should also explore the long-term impacts of mindfulness practices on individuals' overall well-being, with particular attention to the ways in which mindfulness contributes to wisdom (*paññā*) and liberation (*nibbāna*), as outlined in Buddhist teachings.

Body of Knowledge

Mindfulness and Emotional Well-being: A Buddhist Psychological Perspective Mindfulness is recognized as an effective practice for regulating emotions, reducing stress, and promoting psychological resilience. Grounded in Buddhist psychology, mindfulness encourages present-moment awareness and non-reactivity, contributing to emotional stability and improved overall well-being. Empirical studies highlight the benefits of mindfulness-based interventions in managing emotions, alleviating stress, and cultivating resilience, particularly among individuals facing psychological challenges. Beyond its therapeutic applications, mindfulness offers an opportunity to bridge Buddhist philosophy and contemporary psychology, presenting a more comprehensive approach to mental health. Buddhist teachings suggest that mindfulness is not only a tool for stress reduction but also a transformative practice that leads to wisdom and liberation. By integrating these deeper insights into psychological research, mindfulness can provide long-term benefits that go beyond symptom management, fostering personal growth and ethical awareness.

References

- Bodhi, B. (2011). *Mindfulness: The path to the deathless*. Buddhist Publication Society.
- Bodhi, B. (2011). *The noble eightfold path: Way to the end of suffering*. Pariyatti Publishing.
- Creswell, J. D., & Lindsay, E. K. (2014). How does mindfulness training affect health? A mindfulness stress buffering account. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 401-407.
- Davidson, R. J., & McEwen, B. S. (2012). Social influences on neuroplasticity: Stress and interventions to promote well-being. *Nature Neuroscience*, 15(5), 689-695.
- Gethin, R. (2015). Buddhist conceptualizations of mindfulness. *Contemporary Buddhism*, 16(1), 35-45.
- Gethin, R. (2015). Buddhist conceptualizations of mindfulness. *In Current Opinion in Psychology*, 3, 54-57.
- Gu, J., Strauss, C., Bond, R., & Cavanagh, K. (2015). How do mindfulness-based interventions work? *Clinical Psychology Review*, 37, 1-12.
- Harvey, P. (2018). *An introduction to Buddhism: Teachings, history, and practices* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Hölzel, B. K., Lazar, S. W., Gard, T., Schuman-Olivier, Z., Vago, D. R., & Ott, U. (2011). How does mindfulness meditation work? Proposing mechanisms of action from a conceptual and neural perspective. *Perspectives on Psychological Science*, 6(6), 537-559.
- Kabat-Zinn, J. (2015). *Mindfulness for beginners: Reclaiming the present moment—and your life*. Sounds True.
- Kornfield, J. (2017). *The wise heart: A guide to the universal teachings of Buddhist psychology*. Bantam Books.
- Neff, K. D. (2011). Self-compassion, self-esteem, and well-being. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 1-12.
- Shapiro, S. L., Astin, J. A., Bishop, S. R., & Cordova, M. (2005). Mindfulness-based stress reduction for health care professionals: Results from a randomized trial. *International Journal of Stress Management*, 12(2), 164-176.
- Tang, Y. Y., Hölzel, B. K., & Posner, M. I. (2015). The neuroscience of mindfulness meditation. *Nature Reviews Neuroscience*, 16(4), 213-225.
- Williams, J. M. G., & Kabat-Zinn, J. (2013). *Mindfulness: Diverse perspectives on its meaning, origins, and applications*. Routledge.
- Zeidan, F., Johnson, S. K., Diamond, B. J., David, Z., & Goolkasian, P. (2010). Mindfulness meditation improves cognition: Evidence of brief mental training. *Consciousness and Cognition*, 19(2), 597-605.

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

**NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER**

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Indian Buddhism Compositions Revealed to the World

Author & Corresponding Author*

1. Somsak Ounephaivong*

Affiliation:

1. Gautam Buddha University, Greater Noida, Uttar Pradesh, India.

Email: inounephaivong@gmail.com

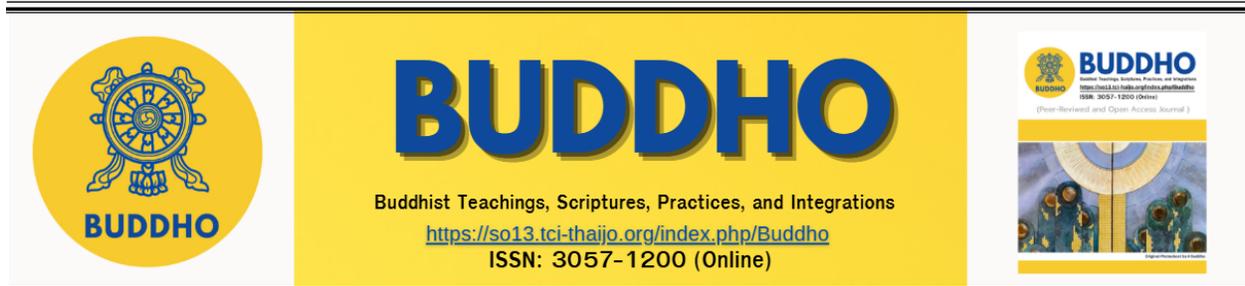
Article history:

Received: 05/04/2024, Revised: 11/05/2024,

Accepted: 10/07/2025, Available online: 13/08/2024

How to Cite:

Ounephaivong, S. (2024). Indian Buddhism Compositions Revealed to the World. *Buddho Journal*, 3(3), 10-18.

Academic Review Articles

Indian Buddhism Compositions Revealed to the World

Somsak Ounephaivong *

Abstract

Buddhism, originating in the 6th century B.C.E. through the enlightenment of Gautama Buddha, has significantly influenced religious, philosophical, and social traditions across various cultures. This study explores the origins, philosophical foundations, and societal impact of Buddhism, tracing its development from pre-Buddhist Indian culture to the establishment of the Buddhist Sangha. Through an analysis of historical texts and philosophical doctrines, the research highlights Buddhism's divergence from the prevailing Brahmanical traditions, particularly through its rejection of the caste system, the authority of the Vedas, and the concept of an eternal self. Instead, the Buddha introduced the doctrine of Anātman (non-self) and Pratīyasamutpāda (dependent origination), emphasizing impermanence and ethical conduct. The study further examines the growth of the Buddhist monastic community (Sangha) and its role in fostering social unity and ethical governance. The monastic order provided an organized structure for transmitting Buddhist teachings, contributing to moral and intellectual developments within Indian society. Through the missionary efforts of the Buddha's disciples, Buddhism spread across Asia, influencing governance, social welfare, and philosophical discourse. The findings underscore Buddhism's adaptability and its enduring impact on global spiritual traditions. This research contributes to the broader understanding of Buddhism's historical significance and philosophical depth. By analyzing the doctrinal evolution and socio-political implications of Buddhist teachings, it provides valuable insights into how Buddhism has shaped and continues to influence societies worldwide. The study affirms that Buddhism's ethical clarity, emphasis on wisdom, and universal principles remain relevant in contemporary discussions on morality, governance, and social harmony.

Keywords: Indian Buddhism; Compositions Revealed to the World

Introduction

The prosperity and widespread acceptance of Buddhism as a spiritual and philosophical system can be attributed to both its profound teachings and the socio-historical contexts that facilitated its expansion (Gethin, 1998). For any religious tradition to gain recognition and acceptance, it must offer meaningful and relevant content that resonates with the general public. Buddhism, with its comprehensive doctrines on human suffering, ethical conduct, and mental cultivation, presents a holistic system that addresses both individual and societal well-being (Harvey, 2013).

The success of Buddhism is not merely the result of its intrinsic philosophical depth but also the product of favorable historical circumstances that allowed its rapid growth. In India, where Buddhism originated, the socio-political landscape provided fertile ground for the emergence and dissemination of the teachings (Hirakawa, 1993). The interaction between Buddhist philosophy and the prevailing religious and intellectual traditions played a crucial role in shaping its development and appeal (Williams, 2009). This study provides an overview of the historical background of Buddhism in India, examining the key compositions and doctrinal developments that contributed to its influence. By exploring the evolution of Buddhist thought and literature, the study aims to reveal how Indian Buddhist compositions shaped the global perception of Buddhism (Skilton, 2004). The research also highlights the dynamic factors—such as cultural exchange, patronage, and adaptation—that contributed to the flourishing of Buddhism beyond its Indian origins (Strong, 2015).

The important ground for promoting Buddhist prosperity to achieve success that is acceptability of the general public. The content which is a characteristic of that religion, if this is the criterion of the success of the religion must admit that Buddhism is a complete religion with content or such qualifications completely finishes another thing, times and situations are important factors that helps new religious movements such as Buddhism to flourish quickly or not? The study is an overview of the background of Buddhism from the history found in India.

Buddhism: Origins, Philosophical Foundations, and Social Influence

Buddhism is a religion founded in the 6th century B.C.E. by Gautama Buddha and later spread across the world through the efforts of his disciples. Initially emerging in the Indian subcontinent, Buddhism gradually expanded throughout Asia, influencing religious and philosophical traditions in various cultures (Gethin, 1998). The teachings of the Buddha, collectively known as the Dhamma (Sanskrit: Dharma), serve as spiritual guidance for followers seeking liberation from suffering.

The story of Gautama Buddha's life is preserved in various historical and literary sources. One of the earliest and most significant biographical works is the *Buddhacarita*, composed by the Indian poet Ashvaghosa between the 1st and 2nd centuries C.E. This text provides a poetic account of the Buddha's acts and enlightenment (Olson, 2005). Born as Siddhartha Gautama, he attained enlightenment under the Bodhi tree in Bodhi Gaya and subsequently delivered his first sermon at Sarnath, marking the beginning of his spiritual mission (Harvey, 2013).

During this period, Hindu ascetics, particularly those influenced by the Upanishadic tradition, also sought spiritual liberation by renouncing worldly life. The Upanishads, composed between the 8th and 4th centuries B.C.E., emphasized concepts such as Brahman (the ultimate reality) and Atman (the self), which were central to Vedic thought (Olivelle, 1996). However, Buddha's teachings diverged significantly from this theological framework. Instead of embracing the Upanishadic belief in a permanent self, he introduced the doctrine of Anātman (non-self), rejecting the idea of an eternal soul and emphasizing the impermanence of all phenomena (Williams, 2000).

In the Indian intellectual landscape, Buddhism was regarded as a philosophical religion that challenged Brahmanical orthodoxy. While the Upanishadic sages sought liberation through metaphysical speculation and rituals, Buddha's path was rooted in ethical conduct, wisdom, and meditative practice (Gombrich, 1988). Many scholars view him as a radical reformer who emphasized personal experience over dogmatic tradition, advocating a path of moral discipline that could lead to Nirvana—the cessation of suffering (Lopez, 2001). Although the Buddha did not engage in political activism in the modern sense, his teachings had profound social and economic implications. His establishment of the Sangha, a monastic order of Bhikkhus (monks) and Bhikkhunis (nuns), provided an organized structure that influenced governance and social welfare (Keown, 2013). While Buddha's focus remained on individual enlightenment, his teachings indirectly addressed social inequalities by advocating principles of compassion, non-violence, and ethical responsibility. His rejection of the caste system and his acceptance of people from diverse backgrounds into the monastic community further reinforced his progressive stance on social issues (Strong, 2007). The doctrine of Pratīyasamutpāda (dependent origination), another central tenet of Buddhism, marked a significant departure from Brahmanical theology. Unlike the Upanishadic notion of an eternal cosmic self, Buddha proposed that all phenomena arise due to interdependent causes and conditions, negating the existence of a permanent, unchanging self (Collins, 1998). Despite his rejection of Upanishadic metaphysics, his teachings on renunciation, moral discipline, and the transient nature of worldly existence mirrored some aspects of earlier Indian traditions (Bronkhorst, 2009).

To fully understand the historical and philosophical development of Buddhism, a comprehensive study of the Tripitaka (Pali Canon) is essential. The texts provide insight into the social, political, and economic conditions during Buddha's time, as well as the evolution of Buddhist thought in response to different cultural and intellectual influences (Lamotte, 1988). Ultimately, Buddhism's enduring appeal lies in its adaptability, ethical clarity, and emphasis on wisdom, making it a transformative force in both ancient and modern societies.

Indian Culture Prior to Buddhism

The history of Indian culture before the emergence of Buddhism reflects a civilization deeply engaged in material advancements, spiritual explorations, and the pursuit of truth. The remains of the Mohenjodaro and Harappa civilizations, which flourished around 2500 B.C.E., provide evidence of a society primarily focused on trade, architecture, and artistic expression (Thapar, 2002). The artifacts, including tools, toys, and intricate city planning, suggest that the

people of this era relished material satisfaction rather than engaging in metaphysical speculations. However, the discovery of seals depicting proto-Shiva-like figures indicates that religious thought, particularly related to asceticism and meditation, had already begun to take shape (Singh, 2009).

By the 6th and 5th centuries B.C.E., Indian society had become a hub for religious and philosophical discourse, mirroring similar intellectual awakenings in other parts of the world. In China, figures such as Lao-Tzu and Confucius were laying the foundations for Taoism and Confucianism, while Zoroaster's teachings in Persia and the philosophies of Plato in Greece were shaping their respective civilizations (Radhakrishnan & Moore, 1957). In India, this period was marked by a transition from ritualistic Vedic traditions to more introspective and philosophical inquiries, as seen in the Upanishads and the teachings of Jainism (Bronkhorst, 2007). The religious environment of pre-Buddhist India was characterized by a multiplicity of ideas and debates among various intellectuals. The Upanishadic thinkers questioned the nature of existence and the self, emphasizing concepts such as Brahman (the ultimate reality) and Atman (the soul). Meanwhile, Jainism, founded by Mahavira (599-527 B.C.E.), promoted asceticism and non-violence (Dundas, 2002). These discussions set the stage for the emergence of Buddhism, which offered a radical critique of existing religious practices. Buddha's teachings challenged several aspects of Brahmanical tradition. He rejected the authority of the Vedas, the rigid caste system, and sacrificial rituals that involved animal killing (Gombrich, 1988). Instead, he emphasized personal experience and ethical conduct over scriptural knowledge and priestly mediation. His doctrine of Pratītyasamutpāda (dependent origination) introduced a dynamic perspective on existence, opposing the Brahmanical notion of an eternal, unchanging self (Williams, 2000). This resonated with many intellectuals of the time, including prominent disciples such as Sāriputta, Moggallana, and Mahākassapa, who helped in spreading the new faith (Strong, 2007).

The Buddha's emphasis on self-reliance and moral responsibility found appeal among those dissatisfied with the dominant religious institutions. His famous teaching, Attāhi attāno nātho ("One is one's own refuge"), emphasized that enlightenment was a personal endeavor, independent of divine intervention (Harvey, 2013). This teaching significantly influenced Indian intellectual and religious landscapes, leading to the establishment of monastic communities and the gradual decline of Brahmanical dominance in certain regions. The spread of Buddhism was facilitated by the charisma and wisdom of its early disciples. Figures like Sāriputta, known for his analytical prowess, and Moggallana, famous for his supernatural abilities, played key roles in propagating the Buddha's teachings (Keown, 2013). Additionally, lay followers such as King Bimbisara, Anāthapiṇḍika, and Visakha provided material support for the Buddhist monastic community, leading to the establishment of monastic centers that served as hubs of learning and spiritual practice (Gethin, 1998). Buddhism's rise in India was not merely a religious phenomenon but also a social and intellectual movement that reshaped the cultural landscape. Its critique of Brahmanical orthodoxy, emphasis on ethical living, and commitment to rational inquiry attracted scholars, rulers, and commoners alike. The ruins of ancient monastic complexes and the continued influence of Buddhist philosophy in Indian thought testify to the enduring impact of the Buddha's teachings on the subcontinent (Lopez, 2001).

Growth of the Buddhist Sangha in India

A major consequence of the rise of Buddhism was the promotion of peace and unity within society. During the time of Gautama Buddha, political groups and trade guilds were known as "Saṅgha," a term that was later applied to Buddhist monastic orders (Gombrich, 1988). As a result, a group of Buddhist monks became collectively referred to as the "Saṅgha." The term "gaṇa," meaning group, was sometimes used to refer to religious orders, with Mahayana traditions referring to their religious orders as "Bodhisattva gaṇa" (Harvey, 2013).

The first Buddhist ascetic orders were established sometime after Gautama Buddha attained enlightenment. Following his realization, the Buddha decided to preach to five ascetics who he believed had sufficient intelligence to understand the noble truths. His first sermon, delivered at Deer Park in Benares—now known as Sarnath—marked the "Turning of the Wheel of Teaching" (Dhammacakkappavattana Sutta) (Warder, 2000). In this sermon, the Buddha instructed his followers to avoid the two extremes of asceticism and luxurious living, instead advocating for the Middle Way (Majjhimā Paṭipadā) and expounding the Four Noble Truths: (1) the truth of suffering, (2) the cause of suffering, (3) the cessation of suffering, and (4) the path leading to the cessation of suffering (Bhikkhu Bodhi, 2000). Ājñātakauṇḍinya, the eldest of the five monks, attained enlightenment through these teachings, and later, the other four monks followed suit, thus forming the first Buddhist Sangha (Gethin, 1998). The Sangha continued to grow with the conversion of Yaśas, the son of a wealthy elder of Benares, and his fifty-four friends, who later attained the state of Arahat (Harvey, 2013). With a mission to spread his teachings, the Buddha instructed his disciples to preach the Dharma to all beings, saying: "Go out and preach, monks, out of compassion for sentient beings and for the welfare of the world. No two of you should go to the same place. Preach the Dharma with reason and eloquence so that it will be beneficial at the beginning, middle, and end" (Vinaya Pitaka, I:20).

The spread of Buddhism gained momentum as the Buddha traveled across Magadha, converting significant figures such as Uruvelā-Kassapa and his brothers. Their disciples also embraced Buddhism, attaining enlightenment upon hearing the Buddha's teachings. Two prominent disciples, Mahā Moggallāna and Śāriputta, were formerly followers of the skeptic Sañjayin but converted upon hearing the teachings from Assaji, one of the first five monks ordained by the Buddha (Gombrich, 1988). Upon joining the Sangha, Śāriputta and Mahā Moggallāna became leading disciples instrumental in the dissemination of Buddhism. The influence of Buddhism extended beyond monastic circles to lay supporters such as Viśākhā of Sāvattihī, King Pasenadi of Kosala, and the wealthy Sudatta, also known as Anāthapiṇḍika, who was renowned for his charitable contributions to orphans and monks (Harvey, 2013). Anāthapiṇḍika first encountered the Buddha at Śitavana and subsequently became his disciple, providing residences for Buddhist monks in Sāvattihī, which later became the renowned Jetavana Monastery (Warder, 2000).

Years after his enlightenment, the Buddha returned to Kapilavastu, where he ordained his son Rāhula as the first Śrāmaṇera, or novice monk. Many young men, including his cousins Devadatta and Ānanda, his half-brother Nanda, and a barber named Upāli, also joined the monastic order. Upāli later became an expert in Vinaya (monastic discipline), playing a crucial

role in the early Buddhist Sangha (Gethin, 1998). Over the forty-five years following his enlightenment, the Buddha journeyed extensively across Magadha and Kauśāla, spreading his teachings. His travels took him through major cities, including Rājagaha, Nālandā, Pāṭaliputra, Vaiśālī, Kuśinagara, Kapilavastu, Śrāvastī, and Benares, fostering the establishment of numerous monasteries (Bhikkhu Bodhi, 2000). Throughout his lifetime, the Sangha expanded to include both monks (Bhikkhu), nuns (Bhikkhunī), and lay followers (Upāsaka and Upāsikā), demonstrating its inclusive nature and enduring influence. Buddhism's monastic order played a pivotal role in shaping a more unified and peaceful society. The Sangha provided a structured means of preserving and transmitting the Buddha's teachings, ensuring their continuity through oral recitation and monastic discipline. The teachings of the Buddha continue to serve as a guiding force for ethical living, promoting peace and harmony within human societies.

Conclusion

Buddhism, as one of the most influential philosophical and religious traditions, has its origins in the teachings of Gautama Buddha and has left a profound impact on societies, cultures, and intellectual traditions worldwide. Emerging from the Indian subcontinent in the 6th century B.C.E., Buddhism provided a transformative alternative to the prevailing Brahmanical orthodoxy, emphasizing ethical conduct, wisdom, and meditative practice over ritualistic traditions. Its fundamental doctrines, including the Four Noble Truths and the principle of Anātman (non-self), distinguished it from other philosophical schools of the time and laid the foundation for a new spiritual and moral framework. Before the advent of Buddhism, Indian culture was deeply influenced by Vedic traditions and the Upanishadic quest for ultimate reality. The period was marked by an intellectual and spiritual awakening that saw the rise of diverse religious movements, including Jainism and various ascetic traditions. Buddhism emerged within this dynamic context, offering a rational and experience-based path to enlightenment, free from the rigid caste structures and sacrificial practices of the Brahmanical system. This shift resonated with many intellectuals and laypeople, leading to the rapid growth of the Buddhist community. A key factor in the success and longevity of Buddhism was the establishment of the Sangha, a monastic order that ensured the preservation and propagation of the Buddha's teachings. The Sangha played a crucial role in institutionalizing Buddhist practices and fostering a sense of unity and discipline among followers. With the patronage of influential leaders and the dedication of key disciples, Buddhism expanded beyond its Indian origins, spreading throughout Asia and influencing various cultural and philosophical traditions. The adaptability of Buddhist teachings has allowed them to remain relevant across different historical periods and cultural contexts. Its emphasis on ethical responsibility, compassion, and self-awareness continues to inspire individuals and societies worldwide. The foundational principles of Buddhism not only offer a path to personal enlightenment but also contribute to social cohesion and moral development. Through its integration into diverse cultural landscapes, Buddhism has demonstrated its enduring significance as both a spiritual and intellectual tradition.

Recommendations

The historical and philosophical development of Buddhism highlights its role as a transformative force in human civilization. From its inception in ancient India to its global influence today, Buddhism has shaped ethical thought, social structures, and philosophical discourse. Its teachings continue to provide guidance for those seeking wisdom, inner peace, and a deeper understanding of existence. The impact of Buddhism, both historically and in contemporary societies, underscores its relevance as a system of thought that transcends cultural and temporal boundaries.

Body of Knowledge

Buddhism, as one of the most influential philosophical and religious traditions, has its origins in the teachings of Gautama Buddha and has left a profound impact on societies, cultures, and intellectual traditions worldwide. Emerging from the Indian subcontinent in the 6th century B.C.E., Buddhism provided a transformative alternative to the prevailing Brahmanical orthodoxy, emphasizing ethical conduct, wisdom, and meditative practice over ritualistic traditions. Its fundamental doctrines, including the Four Noble Truths and the principle of Anātman (non-self), distinguished it from other philosophical schools of the time and laid the foundation for a new spiritual and moral framework.

Before the advent of Buddhism, Indian culture was deeply influenced by Vedic traditions and the Upanishadic quest for ultimate reality. The period was marked by an intellectual and spiritual awakening that saw the rise of diverse religious movements, including Jainism and various ascetic traditions. Buddhism emerged within this dynamic context, offering a rational and experience-based path to enlightenment, free from the rigid caste structures and sacrificial practices of the Brahmanical system. This shift resonated with many intellectuals and laypeople, leading to the rapid growth of the Buddhist community.

A key factor in the success and longevity of Buddhism was the establishment of the Sangha, a monastic order that ensured the preservation and propagation of the Buddha's teachings. The Sangha played a crucial role in institutionalizing Buddhist practices and fostering a sense of unity and discipline among followers. With the patronage of influential leaders and the dedication of key disciples, Buddhism expanded beyond its Indian origins, spreading throughout Asia and influencing various cultural and philosophical traditions. The adaptability of Buddhist teachings has allowed them to remain relevant across different historical periods and cultural contexts. Its emphasis on ethical responsibility, compassion, and self-awareness continues to inspire individuals and societies worldwide. The foundational principles of Buddhism not only offer a path to personal enlightenment but also contribute to social cohesion and moral development. Through its integration into diverse cultural landscapes, Buddhism has demonstrated its enduring significance as both a spiritual and intellectual tradition.

References

- Bhikkhu Bodhi. (2000). *The connected discourses of the Buddha: A translation of the Saṃyutta Nikāya*. Wisdom Publications.
- Bronkhorst, J. (2007). *Greater Magadha: Studies in the Culture of Early India*. Brill.
- Bronkhorst, J. (2009). *Buddhism in the Shadow of Brahmanism*. Brill.
- Collins, S. (1998). *Nirvana and other Buddhist felicities: Utopias of the Pali imaginaire*. Cambridge University Press.
- Dundas, P. (2002). *The Jains*. Routledge.
- Gethin, R. (1998). *The foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Gombrich, R. (1988). *Theravāda Buddhism: A social history from ancient Benares to modern Colombo*. Routledge.
- Harvey, P. (2013). *An introduction to Buddhism: Teachings, history, and practices (2nd ed.)*. Cambridge University Press.
- Keown, D. (2013). *Buddhist ethics: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Lamotte, E. (1988). *History of Indian Buddhism: From the origins to the Śāka era*. Peeters Press.
- Lopez, D. S. (2001). *The story of Buddhism: A concise guide to its history & teachings*. HarperOne.
- Olivelle, P. (1996). *Upaniṣads*. Oxford University Press.
- Olson, C. (2005). *The different paths of Buddhism: A narrative-historical introduction*. Rutgers University Press.
- Radhakrishnan, S., & Moore, C. A. (1957). *A sourcebook in Indian philosophy*. Princeton University Press.
- Singh, U. (2009). *A history of ancient and early medieval India: From the Stone Age to the 12th century*. Pearson India.
- Strong, J. S. (2007). *The experience of Buddhism: Sources and interpretations*. Wadsworth.
- Thapar, R. (2002). *Early India: From the origins to AD 1300*. University of California Press.
- Warder, A. K. (2000). *Indian Buddhism*. Motilal Banarsidass Publishers.
- Williams, P. (2000). *Buddhist thought: A complete introduction to the Indian tradition*. Routledge.

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Pragmatism and the Goals of Brahmacharya: A Dialogue between Punna Mantaniputta and Sariputta in the Rathavinita Sutta

ปฏิบัตินิยมกับเป้าหมายของพรหมจรรย์ ว่าด้วยบทสนทนา
ของพระปุณณมันตานีบุตรกับพระสารีบุตรในรถวินิตสูตร

Author & Corresponding Author*

1. Phramaha Werawit Rajcote*

พระมหาวีรวิชญ์ ราชโคตร

Affiliation:

1. Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

ศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email: werawit.raj@student.mbu.ac.th

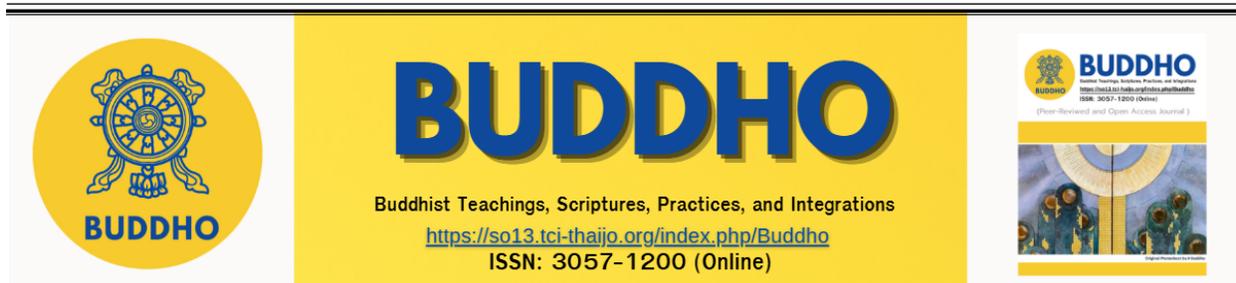
Article history:

Received: 19/05/2024, Revised: 17/06/2024,

Accepted: 28/06/2024, Available online: 01/07/2024

How to Cite:

Rajcote, W. (2025). Pragmatism and the Goals of Brahmacharya: A Dialogue between Punna Mantaniputta and Sariputta in the Rathavinita Sutta. *Buddho Journal*, 3(3), 19-33.

Academic Review Articles

Pragmatism and the Goals of Brahmacharya: A Dialogue between Punna Mantaniputta and Sariputta in the Rathavinita Sutta

Phramaha Werawit Rajcote*

ปฏิบัตินิยมกับเป้าหมายของพรหมจรรย์ ว่าด้วยบทสนทนาของพระปุณณ
ม้นตานีบุตรกับพระสารีบุตรในรถวินิตสูตร

พระมหาวิริวิชญ์ ราชโคตร*

Abstract

This paper aims to examine the relationship between pragmatism and the goals of celibate practice (Brahmacharya) in Buddhism, focusing on the dialogue between Punna Mantaniputta and Sariputta in the Rathavinita Sutta. The dialogue highlights "Anupadaparibbana" as the ultimate goal of celibate practice. The paper presents a comparative analysis of Western pragmatism and Buddhist philosophy, illustrating their similarities and differences in terms of practice and life objectives. Celibate practice in Buddhism emphasizes not only the reduction of attachment but also the cultivation of mental and intellectual purity. The journey to Nirvana is metaphorically likened to a multi-stage journey requiring several vehicles, each representing the seven purifications (Visuddhi) that help remove mental obstacles one step at a time. The study also highlights the role of pragmatism in promoting a meaningful and balanced life. Key findings indicate that pragmatism can be practically applied to daily life, emphasizing practices that yield positive outcomes for both individuals and society. Achieving goals in Buddhism involves not only the cessation of suffering but also the cultivation of wisdom leading to Nirvana.

Keywords: Pragmatism, Celibate Practice, Nirvana, Rathavinita Sutta, Buddhist Philosophy

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาปฏิบัตินิยมและเป้าหมายของพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา โดยเน้นการวิเคราะห์บทสนทนาระหว่างพระปุลณฺณมณฺฑานีบุตรกับพระสารีบุตรในภเวณีตสูตร ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุ "อนุปาทาปรินิพพาน" อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการประพฤติพรหมจรรย์ บทความนี้ได้นำเสนอการเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดปฏิบัตินิยมตะวันตกกับพุทธปรัชญา เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างในมุมมองด้านการปฏิบัติและเป้าหมายของชีวิต การปฏิบัติพรหมจรรย์ไม่เพียงแต่เน้นการลดละอุปาทาน แต่ยังเป็นการฝึกฝนตนเองให้เข้าถึงความบริสุทธิ์ทางจิตใจและปัญญา อุปมาได้กับการเดินทางไกลที่ต้องอาศัยยานพาหนะหลายคันกว่าจะไปถึงจุดหมายปลายทาง การเดินทางนี้สะท้อนถึงวิสุทธิ 7 ชั้น ซึ่งเปรียบเสมือนการเปลี่ยนรถแต่ละผลัดเพื่อขจัดอุปสรรคทางจิตใจให้หมดไปทีละขั้นตอน บทความยังชี้ให้เห็นว่าหลักปรัชญาปฏิบัตินิยมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและความสมดุล ข้อค้นพบสำคัญคือการที่แนวคิดนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการปฏิบัติที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีต่อทั้งจิตใจและสังคม การบรรลุเป้าหมายในพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการดับทุกข์ แต่ยังเน้นถึงการสร้างปัญญาที่นำไปสู่การเข้าถึงพระนิพพาน

คำสำคัญ: ปฏิบัตินิยม, พรหมจรรย์, พระนิพพาน, ภเวณีตสูตร, พุทธปรัชญา

บทนำ

พระพุทธศาสนายึดหลักปฏิบัติและมีคำสอนที่ประกอบไปด้วยเหตุและผล ที่เน้นให้บุคคลผู้เข้ามาศึกษาและบุคคลทั่วไปนั้นเป็นผู้ที่จะสามารถตัดสินใจสิ่งหนึ่งได้ด้วยตนเองอย่างมีอิสระ โดยไม่ล่วงเกินสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น อีกทั้งเป็นศาสนาที่เน้นการปฏิบัติให้เห็นได้ด้วยตนเอง ไม่ปลงใจเชื่อในสิ่งใดโดยง่ายหากสิ่งนั้นไม่ประกอบไปด้วยประโยชน์ มีโทษ และผู้รู้ดีเตือน ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่พิสูจน์หลักธรรมคำสั่งสอนได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติตนตัวของตนเอง ไม่อาจใช้ผู้อื่นปฏิบัติแทนกันได้ อีกทั้งพระพุทธศาสนาก็ยังได้แบ่งระดับการปฏิบัติไว้อย่างมีลำดับขั้นตอน ตามความเหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติ ยกตัวอย่างหลักปฏิบัติในไตรสิกขา หลักวิสุทธิ 7 เป็นต้น ซึ่งหลักปฏิบัติเหล่านี้มีไว้เพื่อจุดมุ่งหมายของพรหมจรรย์อันได้แก่การถึงซึ่งความดับคือนิโรธอันไร้อุปาทาน หรือจะเรียกเป้าหมายนั้นว่า “พระนิพพาน” ก็ไม่ผิด แต่ในกรณีแรกที่ได้เรียกว่านิโรธนั้น เพราะหมายเอาคำว่า “เป้าหมายของพรหมจรรย์” โดยได้พิจารณาคำว่าพรหมจรรย์ในที่นี้ว่าเป็น “มรรค” อันได้แก่หนทางสร้างความหมดจดเพื่อการเข้าถึงนิโรธ แล้วสิ่งใดที่ต้อง “หมดจด” จึงจะเข้าถึงนิโรธได้ บทสนทนาของพระปุลณฺณมณฺฑานีบุตรกับพระสารีบุตรในภเวณีตสูตร จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาวิเคราะห์ให้เห็นมุมมองต่าง ๆ ทั้งเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาและทางปรัชญามากยิ่งขึ้น ในอดีตจวบจนปัจจุบันนี้ มีแนวคิด

ในทางปรัชญามากมายเกิดขึ้น และเป็นหลักการที่นับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ตามนิยามของคำว่า ปรัชญา และเนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้น จึงมีระบบความคิดทางปรัชญาหนึ่งที่น่าสนใจและควรนำมาพิจารณา ระบบความคิดทางปรัชญานั้นคือ หลักปรัชญาปฏิบัตินิยม หลักปฏิบัติ นิยมนี้ก็มีทั้งของตะวันตกและของพุทธปรัชญา ซึ่งจะยกมาพอให้เห็นถึงแนวความคิดเป็นลำดับไป

ดังนั้นประเด็นหลักที่สำคัญในเนื้อหาที่สรุปเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) หลักปฏิบัตินิยมของปรัชญา ตะวันตกและพุทธปรัชญา 2) เป้าหมายของพรหมจรรย์ 3) รลวินีสสูตร ซึ่งในประเด็นแรกนั้นเพื่อเข้าใจแนวความคิด ความสอดคล้องและความแตกต่างของทัศนะนักปฏิบัตินิยมทั้งของนักปรัชญาตะวันตกและพุทธปรัชญา ประเด็นที่สองนั้นจะกล่าวถึงเป้าหมายของพรหมจรรย์อันคือ “พระนิพพาน” เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจถึงพระนิพพานให้ มากยิ่งขึ้นสามารถตอบคำถามได้ว่าการประพฤติพรหมจรรย์มีไว้เพื่อสิ่งใด และสามารถตีความเนื้อหาในพระสูตรที่ จะวิเคราะห์ต่อไปได้ ส่วนในประเด็นที่สาม คือ การวิเคราะห์เนื้อหาของบทสนทนาของพระปุลณมณินดานีบุตรกับ พระสารีบุตรในรลวินีสสูตร เพราะในเนื้อหานี้ได้มีคำตอบที่น่าสนใจของพระปุลณมณินดานี อันแสดงถึงหนทางและ สาเหตุของการประพฤติพรหมจรรย์ สืบเนื่องไปจนถึงวิธีชี้แนะให้อยู่จบพรหมจรรย์ ซึ่งแน่นอนว่าสอดคล้องกับหลัก ปฏิบัตินิยมทางพระพุทธศาสนาหรือพุทธปรัชญา แต่อาจจะมีแตกต่างในหลักปฏิบัตินิยมของตะวันตก

ความหมายของปฏิบัตินิยม (Pragmatism)

“ปฏิบัตินิยม” เป็นระบบความคิดทางปรัชญาที่ปรากฏขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปลายคริสต์วรรษที่ 15 ในครั้งแรกคำว่า ปฏิบัตินิยม หรือ Pragmatism นี้ ชาร์ลส เพียร์ส เป็นผู้ใช้คนแรก ในปีพุทธศักราช 2421 โดย ให้ความหมายตามรากศัพท์ภาษากรีก คือ Pragma ซึ่งแปลว่าการกระทำที่สัมฤทธิ์ผล เป็นปรัชญาที่สอดคล้องกับ ปรัชญาแนวปฏิฐานนิยม (Positivism) ในแง่ที่รังเกียจการแก้ปัญหาด้วยการใช้ถ้อยคำ ชาร์ลส เพียร์ส ที่เชื่อกันว่า เป็นผู้ตั้งปรัชญาระบบนี้ใช้ชื่อว่า “ปฏิบัตินิยม” โดยเน้นว่า เอกลักษณะของปรัชญาควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานแบบ วิทยาศาสตร์และทฤษฎีทางปรัชญาควรมีลักษณะเป็นข้อสมมติฐานที่จะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในภาคปฏิบัติ การที่เราจะเชื่อมั่นได้ว่าข้อความใดทฤษฎีใดเป็นความจริงหรือเท็จจะต้องแน่ใจได้ว่ามันจะมีผลลัพธ์ต่อชีวิตหรือเมื่อ บุคคลทำตามแล้วถ้าไม่มีผลสัมฤทธิ์สิ่งนั้นก็หาควรเรียกความจริงไม่ (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, 2555, น. 83-84)

วิธีการแบบปฏิบัตินิยมทางตะวันตกนั้นเป็นวิธีการเบื้องต้นในการยุติข้อโต้แย้งทางอภิปรัชญาซึ่งอาจจะมี หรือไม่มีวันรู้คำตอบได้ เช่น โลกวัตถุหรือเป็นจิต เป็นหนึ่งหรือหลากหลาย มีผู้สร้างหรือไม่มีผู้สร้าง เป็นต้น ความคิดเหล่านี้เป็นเพียงความคิดหนึ่งที่ยังไม่อาจอธิบายเรื่องของโลกได้ ซึ่งการโต้แย้งกันในประเด็นเหล่านี้ นักปรัชญาปฏิบัตินิยมมองว่าไม่มีทางยุติหรือไม่มีทางสิ้นสุด จึงต้องใช้วิธีแบบปฏิบัตินิยม ได้แก่ การตีความคิดแต่ ละความคิดโดยการโยงไปสู่ผลในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ถ้าความคิดหนึ่งเป็นจริงกว่าความคิดหนึ่ง แสดงว่าต้องม ีความแตกต่างกันบางอย่างเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ถ้าไม่พบความแตกต่างกันในการดูผลทางปฏิบัติ ความคิดทั้งหลาย

เหล่านั้นก็เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เสียเวลาเปล่าในการโต้แย้งกันในประเด็นนั้น ๆ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่การโต้แย้งกันเกิดขึ้นอย่างเอาจริงเอาจังและคาดหวังคำตอบ ก็ควรแสดงผลของการปฏิบัติในประเด็นที่โต้แย้งนั้นที่ได้นำมาปฏิบัติแล้วเห็นผลแล้วเพื่อความชัดเจน ซึ่งแนวคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดที่ผู้เขียนได้ประมวลมาจากแนวคิดของ วิลเลียม เจมส์ (William James) ปฏิบัตินิยมของ วิลเลียม เจมส์ นั้น ปฏิเสธความเป็นจริงอันมีอยู่ได้ด้วยตนเอง ยกตัวอย่างให้ชัดเจนขึ้น คือ คุณค่าของวิทยาศาสตร์ไม่ได้อยู่ที่การสะท้อนความจริงโลก แต่อยู่ที่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากวิทยาศาสตร์ ก็คือการมองผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ มากกว่าการรู้ในสิ่ง ๆ นั้นเพียงเท่านั้น

มีอีกประเด็นที่น่าสนใจในทฤษฎีปฏิบัตินิยม คือ ทฤษฎีปฏิบัตินิยมในญาณวิทยา เนื่องจากเนื้อหาในการวิเคราะห์กรณีวิฤตสูตรที่จะกล่าวในประเด็นที่ 3 มีหลักธรรมที่กล่าวถึง วิสุทธิ 7 อันมีความสอดคล้องกับหลักความรู้ทฤษฎีปฏิบัตินิยมในญาณวิทยา จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ควรพิจารณา ซึ่งในที่นี้จะกล่าวโดยสรุปพอเป็นเครื่องมือเสริมหลักการวิเคราะห์โดยลำดับ เริ่มต้นทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพราะต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของแนวคิด 2 แนวคิดที่ว่า 1) ถ้าความรู้เดิมของเราผิด ความรู้ใหม่ก็ผิดไปด้วย 2) ความรู้เดิมถูกต้องในปัจจุบัน แต่หากในอนาคตความรู้นั้นเกิดผิดขึ้นมาแล้วควรเชื่อในสิ่งใด จึงมีการเสนอทฤษฎีปฏิบัตินิยมขึ้นในเรื่องของญาณวิทยา กล่าวคือ ข้อความใดหรือความรู้ใดจะเป็นจริงหรือไม่ ให้นำไปปฏิบัติก่อน (Truth as what “work”) ถ้าปฏิบัติแล้วได้ผลจริงตามคาดหมายหรือใช้งานได้ (Workability) มีความสำเร็จ เกิดผลประโยชน์ในการปฏิบัติ ก็ถือว่า ข้อความนั้นหรือความรู้นั้นเป็นจริง ดังนั้นสิ่งที่จริงก็เป็นจริงก็คือสิ่งที่ปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม ถ้าปฏิบัติแล้วไม่ได้ผลจริงตามที่คาดหมายก็ถือว่าไม่จริง ถือว่าเป็นเท็จ

หลักปฏิบัตินิยมในพระพุทธศาสนา

การปฏิบัตินิยมในพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำต่าง ๆ การสั่งสอนธรรมและอื่น ๆ โดยใช้หลักธรรมที่เรียกว่า “การกระทำ” เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ผู้ปฏิบัติจะต้องประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยตัวของตนเอง พระพุทธองค์ได้ทรงใช้หลักปฏิบัตินิยมในการสั่งสอนธรรมะด้วยตัวของพระองค์เอง โดยพระองค์เสด็จออกโปรดสัตว์ และชี้ให้เหล่าสัตว์ทั้งหลายศึกษาและปฏิบัติ โดยมีกระบวนการรูปแบบ 3 ประการ ได้แก่ 1) ปรียัติ คือ การเล่าเรียนคันถธุระ ศึกษาพระธรรม รวมถึงการศึกษาข้อบัญญัติต่าง ๆ 2) ปฏิบัติ คือ การลงมือกระทำในสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เรียนมาจากปรียัติและการเจริญกัมมัฏฐานอันเป็นหน้าที่หลักสำหรับการไปสู่เป้าหมาย 3) ปฏิเวธ ได้แก่ การประจักษ์แจ้งในผลของปรียัติและปฏิบัติ จึงสามารถกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาใช้หลักการปฏิบัตินิยมมาเป็นเวลานานมากแล้ว ก่อนที่จะมีคำว่า “ปฏิบัตินิยม” ขึ้นมาเสียด้วยซ้ำ ดังนั้นจะสังเกตได้ว่า นอกจากพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาที่สมเหตุสมผลเป็นวิทยาศาสตร์แล้ว ยังเป็นศาสนาที่สอดคล้องกับระบบแนวคิดปฏิบัตินิยมของตะวันตกซึ่งถือกำเนิดขึ้นมาในภายหลังด้วย กล่าวคือ มีการศึกษาเล่าเรียนก่อนที่เรียกว่า ปรียัติ ซึ่งก็คือการเรียนรู้จากเหตุผลและประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ประการแรก ต่อด้วยการ

ปฏิบัติที่ทางตะวันตกเรียกว่าเป็นระบบการทดลองเพื่อพิสูจน์ผล และสุดท้ายคือปฏิเวธที่พูดถึงผลลัพธ์และประโยชน์ที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวไว้ในทฤษฎีปฏิบัตินิยมในญาณวิทยาว่า “สิ่งที่เป็นจริงก็คือสิ่งที่เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ” กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาได้ปฏิบัติเช่นนี้มาก่อนแล้ว แต่เพียงไม่มีใครนิยามขึ้นมาเป็นทฤษฎี

หลักปฏิบัตินิยมในพระพุทธศาสนานั้นสอนให้ผู้ปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง จริงอยู่ว่าเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนานั้นคือพระนิพพาน แต่ผู้ศึกษาบางเหล่าที่นับถือก็ยังคงต้องการซึ่งความสุขที่เป็นโลกียะอยู่ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงวิธีปฏิบัติหรือปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในฝ่ายโลกียะสุขและโลกุตระสุข คือแสดงทั้งส่วนที่เป็นสมมติและปรมาัตถ์นั่นเอง แต่ที่แสดงมาทั้งหมดล้วนแต่ต้องอาศัยการปฏิบัติด้วยตนเอง และที่สำคัญการปฏิบัตินั้นต้องมีเหตุที่สมกับผลลัพธ์ คือ เป็นการปฏิบัติที่สมควรแก่เหตุตนเอง อีกทั้งการปฏิบัติไม่อาจวิงวอนให้ผู้อื่นผู้ใดกระทำแทนได้ ดังที่ได้แสดงไว้ใน ฎุมกสูตร (ส.สพ. (ไทย) 18/598/342) เนื้อความโดยสรุปว่า พระพุทธศาสนาสอนให้มีความสมเหตุสมผล บุคคลได้กระทำความเช่นไรไว้ ย่อมได้ผลเช่นนั้น บุคคลผู้ที่ประกอบไปด้วยอกุศลกรรมบถ มีการฆ่าสัตว์ เป็นต้น ย่อมจมลงสู่อบาย ไม่มีผู้ใดที่จะสรรเสริญ ขอพร วิงวอน ให้บุคคลผู้นั้นสามารถไปสู่สุคติได้ เปรียบเหมือนก้อนหินที่จมลงน้ำ ผู้คนจะทำพิธีกรรมการสวดวิงวอน ก้อนหินนั้นย่อมไม่อาจลอยขึ้นมาได้ บุคคลผู้ที่ประกอบไปด้วยกุศลกรรมบถ มีการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น ก็เช่นเดียวกัน ย่อมไปสู่สุคติ ไม่มีผู้ใดที่จะสรรเสริญ ขอพร วิงวอน ให้บุคคลผู้นั้นสามารถไปสู่สุคติได้ เปรียบเหมือนเนยใสและน้ำมันที่ตกลงบนน้ำ ผู้คนจะทำพิธีกรรมการสวดวิงวอน เนยใสและน้ำมันนั้นย่อมไม่สามารถจมลงในน้ำได้ พิจารณาได้ว่าการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญและส่งผลเสมอสำหรับพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตามหลักให้ถูกต้องตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลัก “ไตรสิกขา” หลักนี้ได้ครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักมรรคและวิสุทธิ อันเป็นไปเพื่อถึงเป้าหมายของพรหมจรรย์ที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

ปฏิบัตินิยมกับเป้าหมายของพุทธศาสนา

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า เป้าหมาย นั้นคือ จุดมุ่งหมายปลายทาง โดยปกติแล้วมนุษย์ทั่วไปส่วนมากต้องการแสวงหาและมีเป้าหมายซึ่งความสุข การแสวงหาความสุขทำให้พยายามสนองความปรารถนาของตนเอง ไม่ว่าจะด้วยหนทางใดก็ตาม แต่การทำเช่นนั้นกลับทำให้ยึดติดกับสิ่งที่ไม่เที่ยง ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน ความทุกข์ก็จะเกิดขึ้นเมื่อมันไม่เป็นอย่างที่เรายากให้เป็น มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่มั่นคงถาวรที่จะสามารถยึดมั่นไว้ได้ แต่สุดท้ายก็ล้มเหลวอยู่เสมอ เพราะทุกสิ่งล้วนไม่เที่ยง วิธีแก้ปัญหานี้ตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนานั้น คือ “การปล่อยวาง” ถ้าค้นหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การละตัณหา ก็คือเป้าหมายแห่งวิถีพุทธ (Rupert Gethin, 1998, 74) การละตัณหาได้มีผลลัพธ์ คือ การเข้าถึงพระนิพพาน จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนานั้นก็มีจุดมุ่งหมายคือ “พระนิพพาน” ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น ดังนั้นหากจะพูดว่าที่สุดของพรหมจรรย์ คือ พระนิพพาน ก็ไม่ผิด คำว่า พรหมจรรย์นี้ ประยุทธ์ ปยุตโต, พระธรรมปิฎก. (2540) ได้กล่าวว่าเป็นชื่อที่สองของพระพุทธศาสนา โดยชื่อแรกนั้นคือ

“ธรรมวินัย” เมื่อได้อินคำว่า “พรหมจรรย์” ก็อาจจะเกิดความรู้สึกแปลกใจ เพราะความหมายของคำว่าพรหมจรรย์ ในสมัยปัจจุบันนี้มักจะมองกันแคบ ถ้าจะป้องกันความรู้สึกอย่างนั้น ก็อาจจะเรียกตามบาลีเลยว่า พรหมจรรย์ และเรียกเป็นไทยว่า พรหมจรรย์ แปลว่า จริยะที่เป็นพรหม หรือ จริยะอันประเสริฐ จุดเริ่มต้นของคำนี้ได้ยินมาตั้งแต่คราวเมื่อพระพุทธเจ้าทรงส่งสาวกออกประกาศศาสนา ที่เราทั้งหลายได้ยินกันมาว่า จรธ ฤคฺชเว จาริกํ เป็นต้นใจความว่า ฤคฺชทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของชนจำนวนมากเพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จงแสดงธรรมให้งาม จงประกาศพรหมจรรย์ (ส.ส. (ไทย) 15/428/148) จุดที่ไม่ควรมองข้ามไปเสีย คือ ประกาศพรหมจรรย์ ประกาศพรหมจรรย์ หรือประกาศจริยะอันประเสริฐ นี่เป็นคำรัสในตอนเริ่มต้นประกาศพระศาสนา ครั้นต่อมาถึงตอนท้ายจะปรินิพพาน พระพุทธเจ้าก็ตรัสอีกว่า เราจะยังไม่ปรินิพพาน トラบใดที่พรหมจรรย์หรือพรหมจรรย์นี้ยังไม่แพร่หลายเป็นปึกแผ่นมั่นคง พระองค์ก็จะยังไม่ปรินิพพาน การใช้คำว่าพรหมจรรย์ เป็นชื่อเรียกพระพุทธศาสนานี้ ถ้าจะให้ถูกแล้ว ก็เป็นชื่อเรียกในทางการปฏิบัติหรือดำเนินชีวิต จริยะก็คือ การดำเนินชีวิต หรือการครองชีวิตนั่นเอง พรหม แปลว่า ประเสริฐ หมายความว่า ถ้าระบบการครองชีวิตที่ประเสริฐนี้ ยังไม่เป็นปึกแผ่นแพร่หลายมั่นคงแล้ว พระพุทธศาสนาก็ยังไม่ชื่อว่าตั้งมั่น พระพุทธเจ้าก็จะยังไม่ปรินิพพาน

ดังนั้นสิ่งที่ควรตั้งคำถามในประเด็นดังกล่าวนี้ คือ จะทำอย่างไรให้ระบบการครองชีวิตตั้งมั่นได้ และการไปสู่เป้าหมายในชีวิตที่แท้จริงควรทำอย่างไร คำตอบก็อยู่ใน “มรรค” นั่นเอง ดังพุทธพจน์ที่มาในสังยุตตนิกายว่า อยเมว โข ฤคฺช อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค พฺรหฺมจริยํ แปลว่า “ฤคฺช มรรค หรือ มรรคามีองค์ 8 ประการอันประเสริฐนี้แหละ ชื่อว่า พรหมจรรย์” (ส.ม. (ไทย) 19/30/149) ตกลงว่า พรหมจรรย์ ซึ่งเป็นระบบการครองชีวิตของชาวพุทธ ก็คือ มรรคมีองค์ 8 นี้เอง นี่คือความหมายที่แท้จริงของพรหมจรรย์ หรือ พรหมจรรย์ หรือจริยะอันประเสริฐ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เน้นภาคปฏิบัติ เป็นปฏิบัตินิยมอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง แสดงว่าพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่เป็นเพียงการมาสั่งสอนกันให้เรียนรู้ให้ฟังกันเข้าใจเท่านั้น แต่อยู่ที่ความประพฤติปฏิบัติ การดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2540, 15-19)

แล้วเป้าหมายของพรหมจรรย์หรือมรรคนั้น ในที่นี้ก็แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกันคือ 1) เป้าหมายที่เป็นโลกียะ คือ การดำรงชีวิตด้วยปกติสุข การครองชีวิตเป็นไปด้วยความตั้งมั่น เป็นต้น ประเด็นนี้นับว่าเป็นเป้าหมายหนึ่งของพรหมจรรย์ แต่ยังไม่เรียกว่าอยู่จนถึงที่สุดของพรหมจรรย์ ส่วนประเด็นที่ 2) เป้าหมายที่เป็นโลกุตตระ คือ การอยู่จบพรหมจรรย์ถึงวิมุตติความหลุดพ้น เข้าสู่พระนิพพาน การเข้าสู่เป้าหมายหรือการบรรลุถึงพระนิพพานนั้น เป็นสิ่งที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน และในท้ายที่สุดแล้ว พระนิพพานนี้จะเป็นสิ่งเดียวที่ควรค่า ผู้ที่เข้าถึงพระนิพพานจะมีชีวิตอยู่ต่อไปเท่าที่ร่างกายของเขาจะดำเนินต่อไปได้แต่หลังจากนั้นแล้วจะไม่ต้องเกิดใหม่อีก เขาจะไม่ต้องทนทุกข์หรือตายอีกต่อไป สำหรับพระพุทธศาสนาสิ่งนี้คือเป้าหมายที่ไม่มีสิ่งใดเทียบเท่าอีก (Richard F. Gombric,

1988, 24) ทั้ง 2 ประเด็นนี้ล้วนเป็นเป้าหมายทั้งคู่ แต่หากพิจารณาตามจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาจริง ประเด็นที่ 2 เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด ดังในวิราคสูตรที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ กล่าวโดยสรุปว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกปริพพาชกผู้ถือลัทธิอื่นพึงถามเธอทั้งหลายว่า ท่านทั้งหลายอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อประโยชน์อะไร เธอทั้งหลายพึงชี้แจงแก่พวกปริพพาชกเหล่านั้นอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อสํารอราคา เพื่อละสังโยชน์ เพื่อถอนอนุสัย เพื่อรู้รอบสังสารวัฏอันยืดยาว เพื่อความสิ้นอาสวะ เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งผลคือวิชชา และวิมุตติ เพื่อฌานที่ชนะ เพื่อปรินิพพานอันปราศจากอุปาทาน” (ส.ม. (ไทย) 19/117/27) การเข้าสู่พระนิพพานคือจุดมุ่งหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการเข้าใจเรื่องพระนิพพานก็เป็นสิ่งสมควร จริงอยู่ว่ามรรคนั้นเป็นหนทางในการดับทุกข์ แต่มีพระสูตรหนึ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ซึ่งในพระสูตรนั้นได้พูดถึงหลักวิสุทธิ 7 ที่เป็นไปเพื่อพระนิพพาน นั่นคือ “รทวินิตสูตร” ที่ได้ตั้งไว้เป็นหัวข้อหลัก เนื่องด้วยพระสูตรนี้เป็นการสนทนาที่มีประเด็นน่าสนใจและน่าวิเคราะห์เป็นอย่างมาก

รทวินิตสูตร

เนื้อหารทวินิตสูตรในพระไตรปิฎก [296] ครั้งนั้นเป็นเวลาเย็น ท่านพระสารีบุตรออกจากที่พักผ่อนแล้วเข้าไปหาท่านพระปุลณมณตานีบุตรถึงสำนัก ได้ปราศรัยกับท่านพระปุลณมณตานีบุตร ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นนั่งเรียบร้อยแล้ว จึงถามท่านพระปุลณมณตานีบุตรดังนี้ว่า

สา. ท่านผู้มีอายุ ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาคของเราหรือ ?

ท่านพระปุลณมณตานีบุตรตอบว่า ถูกแล้ว ท่านผู้มีอายุ ?

สา. ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อสลวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อจิตตวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ถ้าเช่นนั้น ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อทัญญวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ถ้าเช่นนั้น ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อกัมขาวิตถณวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ถ้าเช่นนั้น ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อมคคัมคคญาณทัสสนวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ถ้าเช่นนั้น ท่านประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ปุ. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ถ้าเช่นนั้น ท่านประพจน์พรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อญาณทัสสนวิสุทธิหรือท่านผู้มีอายุ ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ ?

สา. ท่านผู้มีอายุ ผมถามท่านว่า ท่านประพจน์พรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อศีลวิสุทธิหรือ ท่านตอบผมว่า ไม่ใช่อย่างนั้น เมื่อผมถามท่านว่า ท่านประพจน์พรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อจิตตวิสุทธิหรือ เพื่อทิววิสุทธิหรือ เพื่อกัณฑ์ไตรปิฎกวิสุทธิหรือ เพื่อมคคัมคคญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เพื่อปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เพื่อญาณทัสสนวิสุทธิหรือ ท่านก็ตอบผมว่าไม่ใช่อย่างนั้น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ท่าน ประพจน์พรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่ออะไรเล่า ?

ป. ท่านผู้มีอายุ ผมประพจน์พรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่ออนุปาทาปรินิพพาน.

สา. ท่านผู้มีอายุ ศีลวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ จิตตวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ ทิววิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ กัณฑ์ไตรปิฎกวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ มคคัมคคญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ ปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ ญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ ที่นอกไปจากธรรมเหล่านี้หรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ?

ป. ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ.

สา. ท่านผู้มีอายุ ผมถามท่านว่า ศีลวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพานจิตตวิสุทธิหรือเป็นอนุปาทาปรินิพพาน ทิววิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพานกัณฑ์ไตรปิฎกวิสุทธิหรือเป็นอนุปาทาปรินิพพาน มคคัมคคญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ปฏิบัติญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพานญาณทัสสนวิสุทธิหรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ที่นอกไปจากธรรมเหล่านี้หรือ เป็นอนุปาทาปรินิพพาน ท่านก็ตอบผมว่า ไม่ใช่อย่างนั้น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ จะพึงเห็นเนื้อความของถ้อยคำที่ท่านกล่าวนี้อย่างไรเล่า ?

[297] ปุ. ท่านผู้มีอายุ ถ้าพระผู้มีพระภาคจักทรงบัญญัติสลวิสุทธิตว่าเป็นอนุปาทาปรินิพพานแล้ว ก็ชื่อว่าทรงบัญญัติธรรมที่ยังมีอุปาทาน ว่าเป็นอนุปาทาปรินิพพาน ถ้าจักทรงบัญญัติ จิตตวิสุทธิต ทิฏฐิวิสุทธิต กังขาวิตรณวิสุทธิต มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิต ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิต ญาณทัสสนวิสุทธิตว่า เป็นอนุปาทาปรินิพพานแล้ว ก็ชื่อว่าทรงบัญญัติธรรมที่ยังมีอุปาทาน ว่าเป็นอนุปาทาปรินิพพาน ถ้าหากว่า ธรรมนอกจากธรรมเหล่านี้ จักเป็นอนุปาทาปรินิพพานแล้ว ปุณฺณ จะชื่อว่าปรินิพพาน เพราะว่า ปุณฺณไม่มีธรรมเหล่านี้ ท่านผู้มีอายุ ผมจะอุปมาให้ท่านฟัง บุรุษผู้เป็นวิญญูชนบางพวกในโลกนี้ ย่อมรู้เนื้อความแห่งคำที่กล่าวแล้วด้วยอุปมา

[298] ท่านผู้มีอายุ เปรียบเหมือน พระเจ้าปเสนทิโกศล กำลังประทับอยู่ในพระนครสาวัตถี มีพระราชกรณียะต่วนบางอย่างเกิดขึ้นในเมืองสาเกต และในระหว่างพระนครสาวัตถีกับเมืองสาเกตนั้น จะต้องใช้รถถึง 7 ผลัด ลำดับนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศล เสด็จออกจากพระนครสาวัตถี ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่หนึ่งที่ประตู่พระราชวัง ไปถึงรถพระที่นั่งผลัดที่สองด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่หนึ่ง จึงปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่หนึ่ง ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่สอง เสด็จไปถึงรถพระที่นั่งผลัดที่สาม ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่สอง ทรงปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่สอง ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่สาม เสด็จถึงรถพระที่นั่งผลัดที่สี่ ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่สาม ปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่สาม ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่สี่ เสด็จถึงรถพระที่นั่งผลัดที่ห้า ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่สี่ ปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่สี่ ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่ห้า เสด็จไปถึงรถพระที่นั่งผลัดที่หก ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่ห้า ปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่ห้า ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่หก เสด็จไปถึงรถพระที่นั่งผลัดที่เจ็ด ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่หก ปล่อยรถพระที่นั่งผลัดที่หก ทรงรถพระที่นั่งผลัดที่เจ็ด เสด็จไปถึงเมืองสาเกตที่ประตู่พระราชวัง ด้วยรถพระที่นั่งผลัดที่เจ็ด ถ้าพวกมิตรอำมาตย์ หรือพระญาติสาโลหิต จะพึงพุลถามพระองค์ซึ่ง เสด็จถึงประตู่พระราชวังว่า ข้าแต่มหาราชเจ้า พระองค์เสด็จมาจากพระนครสาวัตถีถึงเมืองสาเกตที่ประตู่พระราชวัง ด้วยรถพระที่นั่งผลัดนี้ผลัดเดียวหรือ ท่านผู้มีอายุ พระเจ้าปเสนทิโกศลจะตรัสตอบอย่างไร จึงจะเป็นอันตรัสตอบถูกต้อง ?

สา. ท่านผู้มีอายุ พระเจ้าปเสนทิโกศลจะต้องตรัสตอบอย่างนี้ จึงจะเป็นอันตรัสตอบถูกต้อง คือ เมื่อฉันกำลังอยู่ในนครสาวัตถีนั้น มีกรณียะต่วนบางอย่างเกิดขึ้นในเมืองสาเกต ก็ในระหว่างนครสาวัตถีกับเมืองสาเกตนั้นจะต้องใช้รถถึง 7 ผลัด เมื่อเช่นนั้น ฉันจึงออกจากรนครสาวัตถีขึ้นรถผลัดที่หนึ่งที่ประตู่วังไปถึงรถผลัดที่สอง ด้วยรถผลัดที่หนึ่ง ปล่อยรถผลัดที่หนึ่ง ขึ้นรถผลัดที่สอง ไปถึงรถผลัดที่สาม ด้วยรถผลัดที่สอง ปล่อยรถผลัดที่สอง ขึ้นรถผลัดที่สามไปถึงรถผลัดที่สี่ ด้วยรถผลัดที่สาม ปล่อยรถผลัดที่สาม ขึ้นรถผลัดที่สี่ ไปถึงรถผลัดที่ห้า ด้วยรถผลัดที่สี่ ปล่อยรถผลัดที่สี่ ขึ้นรถผลัดที่ห้า ไปถึงรถผลัดที่หก ด้วยรถผลัดที่ห้า ปล่อยรถผลัดที่ห้า ขึ้นรถผลัดที่หก ไปถึงรถผลัดที่เจ็ด ด้วยรถผลัดที่หก ปล่อยรถผลัดที่หก ขึ้นรถผลัดที่เจ็ด ไปถึงเมืองสาเกตที่ประตู่วังด้วยรถผลัดที่เจ็ด ท่านผู้มีอายุ พระเจ้าปเสนทิโกศล จะต้องตรัสตอบอย่างนี้ จึงจะเป็นอันตรัสตอบถูกต้อง

ปุ. ท่านผู้มีอายุ ข้อนี้ก็ฉันนั้น สลวิสุทธิต เป็นประโยชน์แก่จิตตวิสุทธิต จิตตวิสุทธิต เป็นประโยชน์แก่ทิฏฐิวิสุทธิต ทิฏฐิวิสุทธิต เป็นประโยชน์แก่กังขาวิตรณวิสุทธิต กังขาวิตรณวิสุทธิต เป็นประโยชน์แก่มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิต

มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ เป็นประโยชน์แก่ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ เป็นประโยชน์แก่ ญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิ เป็นประโยชน์แก่นุปาทาปรินิพพาน ท่านผู้มีอายุ ผมประพฤติพรหมจรรย์ใน พระผู้มีพระภาค เพื่ออนุปาทาปรินิพพาน (ม.ม. (ไทย) 12/296-298/201-207)

ปฏิบัตินิยมกับเป้าหมายพรหมจรรย์

พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุชาวชาติภูมิประเทศว่า ในชาติภูมิประเทศภิกษุรูปไหนที่พวกภิกษุเพื่อนพรหมจรรย์ชาวชาติภูมิประเทศยกย่องว่า เป็นผู้มักน้อย สันโดษ สงัดเจียบ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ พรารภความเพียร สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะแล้ว ยังกล่าวถ้อยคำพรรณนา ความมักน้อยสันโดษ ความสงัดเจียบ ความไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ความพรารภความเพียร ความสมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะ แก่ภิกษุทั้งหลายอีกด้วย เป็นผู้โอวาท แนะนำชี้แจงชักชวนพวกภิกษุเพื่อนพรหมจรรย์ให้อาจหาญ ไร้เรงด้วยธรรม ภิกษุชาวชาติภูมิประเทศเหล่านั้นกราบทูลว่าท่าน “พระปุณณมันตานีบุตร” เป็นผู้ที่พวกภิกษุเพื่อนพรหมจรรย์ชาวชาติภูมิประเทศยกย่อง ท่านพระสารีบุตรนั่งเฝ้าพระผู้มีพระภาคอยู่ ณ ที่ใกล้ จึงดำริว่าเป็นลาภของท่านปุณณมันตานีบุตร ความเป็นมนุษย์อันท่านปุณณมันตานีบุตรได้ดีแล้ว ที่พวกภิกษุเพื่อนพรหมจรรย์กล่าวยกย่องพรรณนาคุณเฉพาะพระพักตร์พระศาสดา และพระศาสดาก็ทรงอนุโมทนาซึ่งการกระทำ

เมื่อพระปุณณมันตานีบุตรมาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค พระสารีบุตรเข้าไปถามพระปุณณมันตานีบุตรถึงเหตุที่ประพฤติพรหมจรรย์ พระปุณณมันตานีบุตรตอบว่า ท่านประพฤติพรหมจรรย์เพื่ออนุปาทาปรินิพพาน มิใช่เพื่อศีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิ อย่างใดอย่างหนึ่งและกล่าวต่อว่า ถ้าพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติศีลวิสุทธิ จิตตวิสุทธิ ทิฏฐิวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิว่า เป็นอนุปาทาปรินิพพานแล้ว ก็ชื่อว่าทรงบัญญัติธรรมที่ยังมีอุปาทาน ว่าเป็นอนุปาทาปรินิพพาน และอุปมาเรื่องการเดินทางของพระเจ้า ปเสนทิโกศลจากนครสาวัตถีไปยังเมืองสาเกต ที่ทรงใช้รถ 7 ผลัด จะกล่าวว่าทรงใช้รถคันใดคันหนึ่งเพื่อเดินทางไปยังเมืองสาเกตไม่ได้ ทว่าทรงใช้รถคันหนึ่ง แล้วเปลี่ยนไปใช้อีกคันหนึ่ง จนครบ 7 ผลัด เพื่อเดินทางไปเมืองสาเกตเนื้อหาข้างต้นเป็นการสรุปถวีสู่พระศาสดา เพื่อให้สังเกตเห็นเนื้อหาโดยสังเขป จุดที่น่าสนใจ และมีความสอดคล้องกับหลักปฏิบัตินิยมและเป้าหมายของพรหมจรรย์ คือ เรื่องของ วิสุทธิ 7 ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติที่เกี่ยวพันกันไปสูเป้าหมาย และ อนุปาทาปรินิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนา

วิสุทธิ 7 อันว่าด้วยทฤษฎีพุทธศาสนาปฏิบัตินิยม

วิสุทธิ คือ ความหมดจด เป็นความบริสุทธิ์ที่สูงขึ้นไปเป็นขั้น ๆ เป็นหลักธรรมที่ชำระสัตว์ให้บริสุทธิ์ ประกอบไปด้วย 7 ประการ ดังในพระสูตร ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจและน่าอัศจรรย์ในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ การที่หลักธรรมของพระพุทธองค์ มีธรรมชาติเกี่ยวพันกัน มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันประดุจดังงล้อเกี่ยวเนื่องอย่างการจัดวิสุทธิเข้าสู่ความเป็นมรรค คือ สลวิสุทธิ ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ จิตตวิสุทธิ ได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ และ ทิฏฐิวิสุทธิ กังขาวิตรณวิสุทธิ มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ญาณทัสสนวิสุทธิ ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ นอกจากวิสุทธิและมรรคจะดูเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มรรค 8 นี้ ก็ยังจัดเข้าในไตรสิกขาได้อีกด้วย คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ จัดเข้าใน ศีล สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จัดเข้าใน สมาธิ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ จัดเข้าใน ปัญญา หลักธรรมทั้งปวงเหล่านี้มีธรรมชาติเกี่ยวพันกันประดุจราชรถในรถวินิตสูตร พระพุทธองค์ทรงตรัสบอกเพื่อให้ใช้ ขจัดอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน เพราะเมื่อใดที่บุคคลยังมีสิ่งเหล่านี้ย่อมจะยังจมอยู่ในกองแห่งทุกข์ หากต้องการกำจัดทุกข์ให้หมดสิ้น เราก็ต้องกำจัดรากเหง้าหลักของทุกข์ ซึ่งก็คือ “ความอยากหรือกระหาย (ตัณหา)” เพราะฉะนั้น นิพพานจึงเป็นที่รู้จักในนาม Tanhakkhaya คือ ความดับแห่งความกระหาย (Paul Demieville, 1994. 35) นอกจากธรรมทั้งหลายมี วิสุทธิ เป็นต้น ที่ใช้เพื่อละอวิชชาและตัณหาแล้วนั้น ตัวอุปาทานคือความยึดมั่นนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญต้องต้องใช้หลักธรรมในการละ ในอิลคัททูปมสูตรมีใจความท้ายพระสูตรกล่าวโดยสรุป คือ ไม่ใช่เพียงการละความยึดมั่นในสิ่งทั่วไป แม้ในพระธรรมคำสั่งสอนก็ต้องละทิ้งซึ่งความยึดมั่นนั้น “ละทิ้ง” คือ ไม่ยึดติดกับคำสั่งสอน การปฏิบัติ และสภาวะแห่งพระธรรมของพระพุทธเจ้า เปรียบได้กับแพที่ใช้ส่งมนุษย์จากฝั่งแม่น้ำที่น้ำมากล้นไปยังฝั่งที่ปลอดภัย คือ จากโลกแห่งความทุกข์ที่ไม่รู้แจ้งไปสู่สภาวะแห่งพระอรหันต์ เมื่อถึงฝั่งแล้วย่อมไม่ฉลาดที่จะแบกแพไปด้วย (William Edelglass & Jay L. Garfield, 2009, 182) พระธรรมของพระพุทธองค์ก็เช่นเดียวกับแพ เมื่อถึงฝั่งแล้วก็ไม่ได้ยึดถือหรือแบกไปด้วย ทรงสอนให้ละวางแม้ซึ่งธรรมที่พระองค์ทรงบอกกล่าว

อนุปาทาปรินิพพาน คือ อนุปาทิเสสนิพพาน เรียกอีกอย่างว่า ปรินิพพาน คำว่า นิพพาน โดยความหมายของศัพท์แปลว่า ความดับ โดยใจความหมายถึง ความดับกิเลสและกองทุกข์ อีกนัยหนึ่งหมายถึง ภาวะที่ออกจากตัณหา หรือ ภาวะอันก้าวออกจากกิเลสเครื่องร้อยรัด เป็นภาวะที่เมื่อเข้าถึงแล้วทำให้กิเลสและทุกข์ทั้งปวงดับไปโดยสิ้นเชิงเป็นสมุจเฉตพหุาน ผู้ที่เข้าถึงนิพพานดังกล่าวนี้พระพุทธศาสนาเรียก พระอรหันต์ โดยนิพพานนั้น ใน ขุททกนิกาย อิติวุตตะกะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สอุปาทิเสสนิพพาน และ อนุปาทิเสสนิพพาน เมื่อบุคคลดับกิเลสคือราคะ โทสะ และโมหะ ก็ชื่อว่าได้เข้าถึงสอุปาทิเสสนิพพาน เรียกบุคคลนั้นว่าเป็นพระอรหันต์ แต่ยังไม่เสวยทั้งสุขเวทนาและทุกขเวทนาเพราะอินทรีย์ 5 ของท่านยังทำงานได้อย่างปกติ แต่เนื่องจากละท่านละกิเลสได้แล้ว เมื่ออารมณ์และเวทนาใดเข้ามากระทบ ย่อมไม่สามารถทำให้จิตของท่านหวั่นไหวได้ เมื่อชีวิตคือกายสังขารของท่านสิ้นสุดลง ก็ได้ชื่อว่าเข้าถึง “อนุปาทิเสสนิพพาน” เวทนาทั้งปวงย่อมดับสิ้นพร้อมกับการสิ้นสุดของชีวิต

(สุนทร ฌ รังสี, 2552, 481) จะสังเกตได้ว่า เป้าหมายสูงสุดที่พระปุณณมันตานีบุตร กล่าวถึง จัดเป็นการดับทั้ง กองกิเลส กองทุกข์ และกายสังขาร คือ ถือเป็นการดับโดยสิ้นเชิง ในหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ทำให้พอวิเคราะห์ได้ว่าหากปฏิบัติจนเข้าถึงซึ่งเป้าหมายอันสูงสุดของพระพุทธศาสนาแล้ว ย่อมไม่มีความต้องการในโลกียวิสัย แต่เพียง เฝ้ารอเวลาจากไปตามกฎของไตรลักษณ์ อันเป็นหลักที่สอดคล้องกับสัจธรรมในพุทธปรัชญามหายาน

ความเหมือนและความต่าง: ปฏิบัตินิยมของพุทธศาสนาและปรัชญา

หากวางหลักการวิเคราะห์ไว้ 3 ประเด็น คือ การโต้แย้ง การปฏิเสธ และการยอมรับ ในเรื่องของการปฏิบัติ นิยมทั้งทางปรัชญาตะวันตก และทางหลักพระพุทธศาสนา กับเป้าหมายของพรหมจรรย์ (พระนิพพาน) โดยมี เนื้อหาของรทวินิตสูตรเป็นเนื้อหาประกอบการวิเคราะห์ ก็จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของปฏิบัตินิยมใน ตะวันตกแล้ว จะพูดถึงการลงมือปฏิบัติและผลลัพธ์ของการปฏิบัติเป็นหลักใหญ่ เท่ากับว่าแนวคิดของปฏิบัตินิยม ถือว่าความรู้ทุกชนิดล้วนมีแหล่งกำเนิดมาจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ซึ่งนักปฏิบัตินิยมเห็นว่าเป็นที่มา เพียงแหล่งเดียวของความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจัดอยู่ในระดับสุดมยปัญญา (ปัญญาเกิดจากการฟัง) และจินตามย ปัญญา (ปัญญาเกิดจากการคิด) อันเป็นโลกียะปัญญาในพระพุทธศาสนา และสิ่งที่นักปฏิบัตินิยมแสวงหายังอยู่ ภายใต้การปฏิบัติสู่เป้าหมายในระดับสังคัม คือ ยังอยู่ในโลกธรรม ย่อมเกิดกรณีโต้แย้งเนื่องจากเป้าหมายของ พระพุทธศาสนาเป็นไปในทางดับสูญ เป็นเรื่องสภาวะจิต มุ่งสร้างประโยชน์ต่อใจเป็นหลัก

นักปฏิบัตินิยมตะวันตกมีความเชื่อว่าความจริงเป็นสิ่งเฉพาะและเป็นพันธัสจะกล่าวคือ ไม่มีความจริงสากล หรือความจริงปรมาตม์ เพราะความจริงเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้เงื่อนไขและเครื่องวัดคุณค่าแต่ละอย่าง เช่น ทฤษฎีของปโตเลมีที่ว่า “โลกเป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ” แต่เมื่อเกิดทฤษฎีใหม่ของโคเปอร์นิคัสเกิดขึ้นว่า “ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ” ก็กลายมาเป็นความจริงใหม่ (ชัยวัฒน์ อดิพัฒน์, 2555, 89) ดังนั้นนัก ปฏิบัตินิยมตะวันตกจึงเชื่อว่าความจริงต้องมีเงื่อนไขกำหนดให้มันเป็นจริง จึงไม่ได้แสวงหาความจริงสูงสุดหรือ ความจริงที่สมบูรณ์ ดังนั้นหลักแนวคิดปฏิบัตินิยมย่อมเกิดการปฏิเสธในเรื่องเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เพราะตามหลักพระพุทธศาสนา เป้าหมายคือพระนิพพานนั้น เป็นความจริงที่ไม่มีทางเปลี่ยนแปลง เป็นธรรมชาติ อยู่อย่างนั้น เป็นความจริงสากลหรือความจริงปรมาตม์ที่พระพุทธเจ้าทรงพิสูจน์แล้วนำมาบอกสอนต่อ อยู่เหนือ ประสบการณ์อันเป็นความรู้ระดับสัญญาหรือระดับโลกียะจะเข้าถึงได้ แต่ต้องเป็นความรู้ระดับภาวนามยปัญญา (ปัญญาเกิดจากเจริญภาวนาทางจิต) และต้องเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติทางจิตใจจนมั่นคงไม่หวั่นไหว

สรุป

ถึงอย่างนั้นก็ยังมียุทธศาสตร์ที่แนวคิดปฏิบัตินิยมทางตะวันตกกับทางพระพุทธศาสนาเห็นสอดคล้องกัน และเป็นที่ยอมรับกัน กล่าวคือ ปฏิบัตินิยมทางตะวันตก มองว่าการปฏิบัติเป็นการนำความคิดออกมาสู่การปฏิบัติ พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน คือ เป็นการฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมและสะท้อนออกมาผ่านการปฏิบัติที่เรียกว่า จริยธรรม และบางครั้งก็ปฏิบัติเพื่อย้อนกลับไปอบรมจิตใจ อีกนัยหนึ่งแนวคิดปฏิบัตินิยมทางตะวันตกมองว่าปัญหาเชิงปรัชญาที่มั่ววุ่นกันเป็นจำนวนมากจนไม่ได้คำตอบเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย พระพุทธศาสนาก็สอนให้ปฏิบัติโดยเริ่มต้นจากความสงบเป็นพื้นฐานที่เรียกกันว่า “สมถกัมมัฏฐาน” อีกประการแนวคิดปฏิบัตินิยมทางตะวันตกมุ่งมองสิ่งที่เป็นสิ่งสุดท้าย คือ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อเท็จจริง พระพุทธศาสนาก็เช่นกัน คำสอนของพระพุทธองค์มีมากมาย หลักธรรมที่เหมาะสมกับอุปนิสัยของผู้คนก็แตกต่างกันไปตามสภาพอินทรีย์ของผู้ปฏิบัติตาม แต่ท้ายที่สุดก็ล้วนแต่ปฏิบัติเพื่อบ่มนิสัยและสิ่งสุดท้าย ซึ่งจากรถวินิตสูตรที่ได้ยกขึ้นมาได้กล่าวไว้แล้วว่า สิ่งสุดท้ายหรือเป้าหมายของพรหมจรรย์ทางพระพุทธศาสนานั้นก็คือ “อนุปาทาปรินิพพาน”

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดปฏิบัตินิยมร่วมกับเป้าหมายของพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา พบว่าแนวคิดปฏิบัตินิยมสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิตทั้งในด้านจิตใจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเน้นการปฏิบัติที่มีเป้าหมายชัดเจนและสามารถประเมินผลได้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการลดละอุปาทานและการฝึกฝนตนเองให้มีความบริสุทธิ์ทางจิตใจ อุปมาได้กับการเดินทางด้วยรถที่ต้องเปลี่ยนคันไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทาง การปฏิบัติธรรมก็เช่นเดียวกันที่ต้องอาศัยวิสุทธิทั้ง 7 ชั้นเป็นเครื่องมือในการจัดอุปสรรคและนำทางสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ บทความนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติธรรมไม่เพียงแต่ช่วยลดทุกข์ในชีวิตประจำวัน แต่ยังเป็นหนทางสู่การบรรลุพระนิพพาน ข้อเสนอแนะสำคัญคือการส่งเสริมให้มีการศึกษาและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความสมดุลและความสุขในชีวิต การประยุกต์ใช้แนวคิดปฏิบัตินิยมในบริบทปัจจุบันยังสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์กรและสังคมที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน การนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในสถานศึกษาจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและสร้างปัญญาที่แท้จริงแก่ผู้เรียน

องค์ความรู้จากการศึกษา

แนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) เป็นกระแสปรัชญาที่เน้นการนำความคิดไปสู่การปฏิบัติจริง และวัดคุณค่าของความคิดหรือทฤษฎีจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ในพระพุทธศาสนาเองก็ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเช่นกัน

โดยมุ่งเน้นการฝึกจิตและพฤติกรรมเพื่อให้เกิดจริยธรรมอันดีงาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะใน รถวินิตสูตร ซึ่งเป็นบทสนทนาระหว่างพระปุลณมณตานิบุตรกับพระสารีบุตร ที่กล่าวถึงลำดับขั้นของการปฏิบัติจนถึงจุดหมายสูงสุดของพรหมจรรย์ นั่นคือ "อนุปาทาปรินิพพาน" (การดับสนิทโดยไม่มีเชื้อเหลือ)

1. การปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญปฏิบัตินิยมทางตะวันตกมองว่าความคิดจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เช่นเดียวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เน้นการฝึกจิตใจให้มีคุณธรรม และแสดงออกผ่านพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งก็คือจริยธรรม พระพุทธศาสนายังเน้นให้การปฏิบัติสามารถย้อนกลับไปพัฒนาและอบรมจิตใจให้สูงขึ้นได้อีกด้วย

2. การลดทอนปัญหาทางปรัชญาที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ปฏิบัตินิยมมองว่าปัญหาปรัชญาที่มีการถกเถียงกันโดยไม่มีข้อสรุปชัดเจนเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย เพราะไม่ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตหรือการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ พระพุทธศาสนาก็เช่นกัน พระพุทธองค์ตรัสสอนให้ละเว้นการถกเถียงในประเด็นที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และให้มุ่งปฏิบัติเพื่อบรรลुरुสภาวะแห่งความสงบ ซึ่งเริ่มต้นจาก "สมถกัมมัฏฐาน" หรือการทำสมาธิเพื่อให้จิตสงบเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติธรรม

3. มุ่งเน้นผลลัพธ์และเป้าหมายสูงสุดปฏิบัตินิยมทางตะวันตกให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่สามารถพิสูจน์ได้จริง และเชื่อว่าความรู้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ พระพุทธศาสนาก็มีแนวคิดเช่นเดียวกัน คำสอนของพระพุทธองค์มีมากมาย และมีหลักธรรมที่เหมาะสมกับอุปนิสัยที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติ แต่เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาก็คือการนำไปสู่ "อนุปาทาปรินิพพาน" หรือการดับสนิทโดยไม่มีเชื้อเหลือดังที่กล่าวไว้ใน รถวินิตสูตร

เอกสารอ้างอิง

- การศาสนา, กรม. (2525). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง* (ออนไลน์). สืบค้น 18 ตุลาคม 2566, จาก https://84000.org/tipitaka/pitaka_item/v.php?B=19&A=1&Z=25&pagebreak=1
- ชัยวัฒน์ อัตพัฒนา. (2555). *ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้)*. นครปฐม: สาละพิมพ์การ.
- ประยุทธ์ ปยุตโต, พระธรรมปิฎก. (2540). *หลักทั่วไปของพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สุนทร ณ รั้งสี. (2552). *พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Paul Demieville. (1994). *What the Buddha Taught*. New York: Grove Press.
- Richard F. Gombric. (1988). *Theravada Buddhism A social history from ancient Benares to modern Colombo*. New York: Taylor & Francis e-Library.
- Rupert Gethin. (1998). *The Foundations of Buddhism*. New York: Oxford University Press.
- William Edelglass & Jay L. Garfield. (2009). *Buddhist Philosophy*. New York: Oxford University Press.

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Ethical Analysis of Hermione's Behaviour in the Harry Potter Films

การวิเคราะห์เชิงจริยศาสตร์พฤติกรรมของแฮร์ไมโอนี่
ในภาพยนตร์เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์

Author & Corresponding Author*

1. Jatupong Chanthasatratsamee*
2. Thanakrit Koolada
3. Kritsada Koeimat

1. จตุพงศ์ ฉันทศาสตร์รัศมี
2. ธนกรุต กุลดา
3. กฤษฎา เกษมาศ

Affiliation:

1-3. Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.
ศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1. **Email:** jatupong.cha@student.mbu.ac.th

2. **Email:** thanakit.koo@student.mbu.ac.th

3. **Email:** kritsada.koe@student.mbu.ac.th

Article history:

Received: 02/04/2024, Revised: 20/05/2024,

Accepted: 25/06/2024, Available online: 01/07/2024

How to Cite:

Koolada, T. et al. (2024) Ethical Analysis of Hermione's Behaviour in the Harry Potter Films. *Buddho Journal*, 3(3), 34-52.

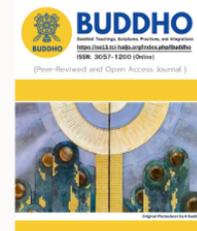

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Original Research Articles

Ethical Analysis of Hermione's Behaviour in the Harry Potter Films

Jatupong Chanthasatratsamee^{1*}, Thanakrit Koolada²
& Kritsada Koeimat³

การวิเคราะห์เชิงจริยศาสตร์พฤติกรรมของแฮร์รี่ไมโอนี่

ในภาพยนตร์เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์

จตุพงศ์ ฉันทศาสตร์รัศมี^{1*}, ธนกรุต กุลดา² & กฤษฏา เกยมาศ³

Abstract

This study aims to: 1) promote awareness of the diversity of life purposes in order to reduce prejudice and hatred while fostering mutual understanding among human beings; 2) explain the causes and conditions of human existence from an ethical perspective; and 3) contribute knowledge to scholars and general readers interested in ethics and Buddhist ethics. The research examines the behavior of Hermione Granger as portrayed in the Harry Potter film series as a case study for ethical analysis. This research employs a qualitative methodology using documentary and content analysis. The population consists of narrative content from the original literary works and their film adaptations, while the sample includes selected key events that reflect the character's moral decision-making. The research instrument is an analytical framework developed from normative ethical theory and principles of Buddhist ethics. Data were analyzed through descriptive interpretation and rational synthesis in order to examine value judgments, moral criteria, and ideals of human conduct reflected in the character's actions.

The findings reveal that Hermione Granger's behavior demonstrates strong moral reasoning, a commitment to justice, and a deep sense of responsibility toward the collective good. From the perspective of normative ethics, her actions largely align with deontological principles and aspects of utilitarian reasoning. In terms of Buddhist ethics, her decisions reflect intentionality grounded in wisdom (*paññā*) and compassion (*karuṇā*). The study further indicates that concepts of good and evil are abstract and context-dependent, requiring continuous interpretation. Understanding the motivations and ethical reasoning behind human actions can

enhance empathy, reduce hostility, and promote constructive coexistence within a diverse society.

Keywords: Ethics, Film, Good, Bad, Buddhist ethics, Religion

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อความหลากหลายของจุดมุ่งหมายชีวิต อันนำไปสู่การลดอคติและความเกลียดชัง และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างมนุษย์ 2) เพื่ออธิบายเหตุและผลของการมีอยู่ของชีวิตในมิติทางจริยธรรม และ 3) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ด้านจริยศาสตร์และพุทธจริยศาสตร์แก่ผู้สนใจศึกษา โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมของตัวละครแฮร์รี่ไมโอนี่ เกรนเจอร์ จากวรรณกรรมและภาพยนตร์ชุด Harry Potter ในฐานะกรณีศึกษาเชิงวิเคราะห์ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและเนื้อหา (Documentary and Content Analysis) จากบทประพันธ์ บทภาพยนตร์ และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์บรรทัดฐานและพุทธจริยศาสตร์ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เนื้อหาในวรรณกรรมและภาพยนตร์ดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สะท้อนการตัดสินใจเชิงศีลธรรมของตัวละคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการวิเคราะห์เชิงจริยธรรมที่พัฒนาจากกรอบคิดจริยศาสตร์บรรทัดฐานและหลักพุทธจริยศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการตีความเชิงพรรณนาและการสังเคราะห์เชิงเหตุผล

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของแฮร์รี่ไมโอนี่ เกรนเจอร์ สะท้อนการให้คุณค่า การใช้เหตุผล และการยึดมั่นในอุดมคติแห่งความถูกต้อง โดยการตัดสินใจของตัวละครมีรากฐานจากแรงจูงใจด้านคุณธรรม ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อพิจารณาตามกรอบจริยศาสตร์บรรทัดฐาน พบว่าการกระทำส่วนใหญ่สอดคล้องกับหลักหน้าที่นิยมและประโยชน์นิยม ขณะที่ในมุมมองพุทธจริยศาสตร์ การกระทำดังกล่าวสัมพันธ์กับเจตนาที่ตั้งอยู่บนปัญญาและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น องค์ความรู้ที่ได้ช่วยชี้ให้เห็นว่าความดี-ความชั่วเป็นมโนทัศน์เชิงนามธรรมที่ต้องอาศัยการตีความตามบริบท และการทำความเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการกระทำของมนุษย์สามารถส่งเสริมความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: จริยศาสตร์, ภาพยนตร์, ความดี, ความชั่ว, พุทธจริยศาสตร์, ศาสนา

บทนำ

แนวคิดเชิงจริยศาสตร์ผ่านตัวละครในภาพยนตร์ การวิเคราะห์สื่อที่อยู่รอบตัวมีความหลากหลาย เพราะสื่อในโลกมนุษย์นั้นมีมากมายล้วนแต่เสนอมุมมองที่แตกต่างออกไป ภาพยนตร์เป็นหนึ่งในสื่อที่มนุษย์เสพกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ภาพยนตร์จึงมีความสำคัญต่อการประกอบสร้างคุณค่าทางจริยธรรมแก่มนุษย์ด้วยกัน การวิเคราะห์ภาพยนตร์ตามแนวคิดจริยศาสตร์นี้จึงได้เห็นแง่มุมของตัวละครที่ศึกษา และแง่มุมการให้เหตุผลทางจ

ริยศาสตร์ งานชิ้นนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์เหตุผลของตัวละคร ว่าเป็นอันให้ส่งผลอย่างไร โดยเฉพาะตัวละครชื่อดัง “เฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์” จากภาพยนตร์เรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์”

คำว่า “จริยศาสตร์” เป็นภาษาสันสกฤตมาจากคำว่า “จริยะ” แปลว่า หลักที่พึงปฏิบัติ และคำว่า “ศาสตร์” แปลว่า วิชาหรือความรู้ จริยศาสตร์ จึงแปลว่า วิชาหรือความรู้ที่ว่าด้วยหลักการหรือแนวทางที่พึงประพฤติ แต่โดยความเข้าใจทั่วไป จริยศาสตร์ เป็นศัพท์บัญญัติที่ใช้แทนคำว่า “Ethics” ในภาษาอังกฤษซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Ethos หมายถึง อุปนิสัย หรือหลักของความประพฤติ (ดร.จิตศรีณีย์พร ปัญจวัฒน์คุณ, บรรยาย. 2566)

“จริยศาสตร์: ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ แสวงหากฎเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไรหนถูก ไม่ถูก ดีไม่ดี ควรไม่ควร และพิจารณาปัญหาเรื่องสภาพของคำทางศีลธรรม” (พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2540, 2566)

จริยศาสตร์เป็นการศึกษาคคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ โดยมีความมุ่งหวังให้มนุษย์ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิตและสรรพลัง โดยใช้สติปัญญา และเหตุผลในการแสวงหาสิ่งที่ดีมีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อความเจริญก้าวหน้าแห่งตน แต่เพราะชีวิตมนุษย์มิได้ราบเรียบเสมอไป บางครั้งเกิด “ความขัดแย้งทางคุณค่า (Conflict of Value) การกระทำของมนุษย์” กล่าวคือ เป็นความรู้สึกสองทางที่ขัดแย้งกัน จนมนุษย์ไม่สามารถตัดสินใจได้ ในท้ายที่สุด การกระทำต่าง ๆ ในสังคมจึงต้องอาศัยจริยศาสตร์มาเป็นมาตรการตัดสินคุณค่าการกระทำ (ดวงเด่น นุเรมรัมย์, 2567)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า ‘จริยศาสตร์’ หลายคนอาจจะมีความรู้สึกไม่คุ้นเคย และมีความรู้สึกที่ว่าคำคำนี้มีความห่างไกล หนึ่งเป็นเพราะว่าอาจจะเกิดจากการที่สังคมในประเทศไทยนั้นล้วนมีความสัมพันธ์กับวิชาปรัชญาในรูปแบบที่เหมือนกับว่าจะอยู่ไกลลึกลับ แต่ในความเป็นจริงแล้วห่างไกลกับปรัชญา และขบวนการคิดเชิงปรัชญาซึ่งความเกี่ยวข้องที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากระบบการศึกษาและการให้ความสำคัญอันน้อยนิดกับพื้นที่ของความเห็นต่าง ความหลากหลาย ความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงการตั้งคำถามซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในวิชาปรัชญา การห่างไกลจากวิชาปรัชญา จึงทำให้ห่างไกลจากความเข้าใจ จริยศาสตร์ แล้วเราสามารถเข้าใจจริยศาสตร์ได้อย่างไร

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน

จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาศีลธรรมที่มุ่งแสวงหาเกณฑ์หรือหลักการสำหรับตัดสินว่า การกระทำใด “ถูก-ผิด” “ดี-ชั่ว” และ “ควร-ไม่ควร” โดยเน้นการวางมาตรฐานเชิงหลักการเพื่อใช้เป็นแนวทางกำกับการตัดสินใจของมนุษย์ในสถานการณ์ต่าง ๆ แนวคิดสำคัญในจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานประกอบด้วยทฤษฎีหน้าที่นิยม (Deontology) ของ Immanuel Kant ซึ่งเสนอว่าความถูกต้องของการกระทำมิได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ หากแต่อยู่ที่การกระทำตาม หน้าที่ และหลักการสากลที่เรียกว่า Categorical Imperative กล่าวคือ บุคคลควรกระทำในสิ่งที่สามารถยกระดับเป็นกฎสากลได้โดยไม่ขัดแย้งในตนเอง (Kant, 1993) แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับความมีเหตุผลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะจุดมุ่งหมายในตัวเอง ในอีกด้านหนึ่ง แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ของ John Stuart Mill เห็นว่าความถูกต้องของการกระทำพิจารณาจากผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิด “ประโยชน์สูงสุดแก่คนส่วนใหญ่” โดยเน้นการคำนวณความสุขหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น (Mill, 2001) เกณฑ์การตัดสินจึงอยู่ที่ผลรวมของความสุข ไม่ใช่เพียงแรงจูงใจของผู้กระทำ ขณะเดียวกัน จริยศาสตร์คุณธรรม (Virtue Ethics) ของ Aristotle ให้ความสำคัญกับการพัฒนาลักษณะนิสัยหรือ “คุณธรรม” (virtue) ของบุคคล โดยมองว่าการกระทำที่ดีเกิดจากบุคลิกภาพที่ได้รับการฝึกฝนจนเป็นความเคยชิน และมุ่งสู่ความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์ (eudaimonia) (Aristotle, trans. 2009)

พุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์ ให้ความสำคัญกับ “เจตนา” (cetana) ว่าเป็นหัวใจของการกระทำ ความดี-ความชั่วมิได้พิจารณาเพียงพฤติกรรมภายนอก หากต้องพิจารณาแรงจูงใจภายในและผลต่อการพัฒนาจิตใจของบุคคลด้วย หลักกรรม คือ สมภาติ ปัญญา ตลอดจนคุณธรรมสำคัญ เช่น เมตตา กรุณา และอุเบกขา ล้วนเป็นกรอบในการประเมินคุณค่าทางศีลธรรมอย่างลุ่มลึก นักวิชาการไทย เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) ได้อธิบายว่าศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างบูรณาการ มิใช่เพียงข้อห้ามหรือข้อบังคับเชิงรูปแบบเท่านั้น ขณะที่ สุวรรณ สภาอนันท์ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจริยศาสตร์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเน้นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (สุวรรณ สภาอนันท์, 2547)

เมื่อนำพุทธจริยศาสตร์มาวิเคราะห์ตัวละครเฮอริโมเอนี จะเห็นว่า การกระทำของเธอมักตั้งอยู่บนเจตนาแห่งความปรารถนาดี การเสียสละ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่น การยื่นหยัดต่อสู้เพื่อความยุติธรรมและการปกป้องผู้ที่อ่อนแอกว่า ซึ่งสะท้อนคุณธรรมด้านเมตตาและกรุณา อีกทั้งการใฝ่เรียนรู้และใช้ปัญญาแก้ไขปัญหายัง

สอดคล้องกับหลักปัญญาในพุทธจริยศาสตร์ ดังนั้น การประเมินตัวละครผ่านกรอบพุทธจริยศาสตร์จึงช่วยเปิดเผยพัฒนาการทางจิตใจและคุณธรรมภายในได้อย่างละเอียดลึกซึ้งกว่าการพิจารณาเพียงพฤติกรรมภายนอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการวิเคราะห์ และผลลัพธ์ โดยปัจจัยนำเข้าอาศัยหลักจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน ได้แก่ หน้าที่นิยม ประโยชน์นิยม และจริยศาสตร์คุณธรรม ควบคู่กับหลักพุทธจริยศาสตร์ เช่น เจตนา กรรม ศิล ปัญญา เมตตา และกรุณา เพื่อใช้เป็นกรอบอธิบายพฤติกรรมของตัวละคร

ในส่วนของกระบวนการวิเคราะห์ มุ่งพิจารณาเหตุการณ์สำคัญ แรงจูงใจ และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อบุคคลและส่วนรวม เพื่อทำความเข้าใจการตัดสินใจเชิงศีลธรรมอย่างรอบด้าน ส่วนผลลัพธ์ที่ได้คือระดับความสอดคล้องกับหลักจริยศาสตร์ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุผลทางศีลธรรมของตัวละคร และการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านจริยศาสตร์กับพุทธจริยศาสตร์

กรอบแนวคิดนี้มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักจริยธรรมกับพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจธรรมชาติของการตัดสินใจทางศีลธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีเหตุผลในสังคม

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมของฮีโร่ไมโอเน่ เกรนเจอร์ สะท้อนหลักจริยศาสตร์เชิงหน้าที่นิยมและจริยศาสตร์คุณธรรมอย่างเด่นชัด
2. การตัดสินใจของตัวละครมีพื้นฐานจากเจตนาที่สอดคล้องกับหลักพุทธจริยศาสตร์ โดยเฉพาะหลักปัญญา และกรุณา
3. การบูรณาการกรอบจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์สามารถอธิบายเหตุผลเชิงศีลธรรมของตัวละครได้อย่างครอบคลุมมากกว่าการใช้กรอบใดกรอบหนึ่งเพียงลำพัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักแก่ความแตกต่างหลายของจุดมุ่งหมายของชีวิต เพื่อลดสร้าง ความ เกลียดชัง เพิ่มความเข้าใจต่อตัวมนุษย์ด้วยกัน
2. เพื่ออธิบายเหตุและผลของการมีอยู่ของชีวิตในเชิงจริยธรรม
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้แก่ผู้คนที่สนใจศึกษาจริยศาสตร์ และพุทธจริยศาสตร์

ระเบียบวิธีในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมของเฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์ ใน Harry Potter ตามกรอบจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานและพุทธจริยศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งอธิบายและตีความความหมายเชิงศีลธรรมของการกระทำ ตัวละคร และบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นแนวทางหลักในการศึกษา ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจเหตุผล แรงจูงใจ และผลกระทบของการตัดสินใจของตัวละครในมิติทางจริยธรรมมากกว่าการวัดผลเชิงปริมาณ

เนื้อหาทั้งหมดจากวรรณกรรมต้นฉบับและภาพยนตร์ชุดดังกล่าว ซึ่งครอบคลุมเหตุการณ์ที่ปรากฏบทบาทของเฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์ ตลอดทั้งเรื่อง ส่วนกลุ่มตัวอย่างเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สะท้อนความขัดแย้งทางศีลธรรมและการตัดสินใจที่มีนัยสำคัญต่อทั้งตนเองและส่วนรวม โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ ความชัดเจนของประเด็นจริยธรรม บทบาทหลักของตัวละครในการตัดสินใจ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบบันทึกการวิเคราะห์เชิงจริยธรรม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน ได้แก่ แนวคิดหน้าที่นิยม ประโยชน์นิยม และจริยศาสตร์คุณธรรม ควบคู่กับหลักพุทธจริยศาสตร์ อาทิ หลักเจตนา กรรม ศีล ปัญญา และเมตตากรุณา เครื่องมือดังกล่าวช่วยให้การจำแนกข้อมูลและการตีความเป็นไปอย่างมีระบบ นอกจากนี้ยังมีตารางสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการกระทำ แรงจูงใจ และผลลัพธ์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

การดำเนินการวิจัย เริ่มจากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงคัดเลือกเหตุการณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด และทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยวิธีการอ่านอย่างละเอียดและการพิจารณาฉากสำคัญในภาพยนตร์อย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้ถูกจัดหมวดหมู่ตามองค์ประกอบของทฤษฎีจริยศาสตร์ และนำมาวิเคราะห์เชิงตีความเพื่ออธิบายความสอดคล้องหรือความแตกต่างระหว่างกรอบจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล อาศัยเอกสารต้นฉบับ บทภาพยนตร์ และสื่อบันทึกภาพยนตร์เป็นหลัก โดยผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด และตรวจสอบความครบถ้วนของประเด็นทางจริยธรรมอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพและการสังเคราะห์เชิงเหตุผล เพื่ออธิบายลักษณะการตัดสินใจของตัวละครในมิติของความถูกต้อง ความดี และความรับผิดชอบต่อสังคม อันนำไปสู่ข้อค้นพบที่มีความเป็นระบบและสามารถอธิบายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้อย่างลุ่มลึกและครอบคลุม

ผลการวิจัย

ประเภทของจริยศาสตร์

ประเภทของจริยศาสตร์ นักปรัชญาได้แบ่งประเภทเกณฑ์การตัดสินไว้ 3 ลักษณะ ตามประเด็นที่ศึกษา มี 3 อย่างดังนี้

1. อภจริยศาสตร์ (Meta-ethics) คือ จริยศาสตร์ที่แสวงหาความหมายของ ดี – ชั่ว ถูก - ผิด ว่าเป็นอะไร เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงหรือเป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์สมมติขึ้น หลักการทางจริยธรรมของมนุษย์ได้มาจากไหน มาจากเหตุผล ศรัทธา หรือปัญญา หลักการเหล่านั้นมีความเป็นจริงในตัวมันเอง เป็นเพียงข้อตกลงทางสังคม หรือเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ คำตอบก็อาจจะเห็นว่าหลักการทางจริยธรรมเป็นผลของความจริงสากลบ้าง เจตจำนงของพระเจ้าบ้าง กฎเกณฑ์การใช้เหตุผลในการตัดสินทางจริยธรรมของมนุษย์บ้างซึ่งจัดเป็น 3 ทศนะหลัก ๆ ดังนี้ 1) ดี – ชั่ว, ถูก - ผิด มีอยู่จริงอย่างเป็นภววิสัย (Objectivism) เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ ไม่ขึ้นอยู่กับความเห็นของบุคคล หรือ วัฒนธรรมทางสังคม และเป็นสิ่งสากลที่มนุษย์ทุกคน ทุกสังคม สามารถเข้าใจตรงกันได้ ยึดถือปฏิบัติร่วมกันได้ 2) ดี – ชั่ว, ถูก - ผิด มีอยู่อย่างสัมพัทธ์ (Relativism) เป็นข้อตกลงทางสังคมขึ้นอยู่กับความเห็นส่วนบุคคล และวัฒนธรรมทางสังคม ไม่แน่นอนตายตัวแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของเวลา และสถานที่ ไม่ใช่สิ่งสากลที่ทุกคน ทุกสังคม จะสามารถเห็นตรงกัน และยึดถือปฏิบัติร่วมกันได้ 3) ดี – ชั่ว, ถูก - ผิด เป็นผลจากภาวะทางจิตวิทยา (Psychological Issues) คือ หลักการที่เราใช้ตัดสินการกระทำว่าดี หรือชั่ว ถูก หรือผิด มาจากข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาของมนุษย์ เช่น ความเห็นแก่ตัว (Egoism) ที่เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์กระทำการทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตนเอง และการเห็นแก่ผู้อื่น (Altruism) ที่แสดงออกเป็นความเมตตากรุณาอันเป็นแรงจูงใจให้เราทำเพื่อผู้อื่น เป็นต้น

2. จริยศาสตร์บรรทัดฐาน (Normative Ethics) ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานที่กำหนด ถูก - ผิด ดี - ชั่ว ที่เกี่ยวกับความประพฤติ และการกระทำของมนุษย์ เพื่อหาคำตอบว่าอย่างไรจึงเรียกว่าคุณธรรมมีเหตุผลอย่างไรจึงสรุปว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการกระทำที่ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร และมนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ทางศีลธรรมอย่างไร คำตอบที่ได้แบ่งเป็น 2 ทฤษฎี ดังนี้ 1) ทฤษฎีคุณธรรม (Virtue Theory) มุ่งวิเคราะห์คุณลักษณะประจำตัวของบุคคลมากกว่าการกระทำเฉพาะกรณี คือพิจารณาความมีคุณธรรมจาก "การเป็น" (to be) ไม่ใช่จาก "การกระทำ" (to do) ในสถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ พื้นฐานการวิเคราะห์ความมีคุณธรรมจึงยึด "ตัวผู้กระทำ" เป็นหลัก (Agent-Based) กล่าวคือ ถ้าตัวผู้กระทำเป็นคนดี หรือเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นปกตินิสัย เขาย่อมทำสิ่งที่ดี หรือทำสิ่งที่ถูกต้องเสมอ ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีการตรวจสอบ มีคุณธรรม อยู่ในระเบียบและมีความสมดุล 2) ทฤษฎีหน้าที่ (Duty Theories) มุ่งวิเคราะห์ความถูกผิดทางศีลธรรมบนพื้นฐานของ "การกระทำ" (Action-Based) การตัดสินถูกผิดทางศีลธรรมไม่ใช่ดูที่ "การเป็น" (to be) หรือดูว่าผู้กระทำเป็นคนอย่างไร แต่ให้

ดูที่ "การกระทำ" (to do) คือให้ ดูว่าการกระทำของเขาในกรณีหรือสถานการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างไร ทฤษฎีนี้จึงมุ่งแสวงหาหลักการพื้นฐานของ "พันธะทางศีลธรรม" (Moral Obligation) ของมนุษย์ และหลักการดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่มนุษย์มีพันธะต้องปฏิบัติ

3. จริยศาสตร์ประยุกต์ (Applied Ethics) คือ ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่นำหลักการของอภจริยศาสตร์ และจริยศาสตร์บรรทัดฐานมาประยุกต์ใช้กับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีหลายทฤษฎี ในที่นี้ขอยกมาเพียงบางตัวอย่าง เช่น จริยศาสตร์การแพทย์ (Medical Ethics or Biomedical Ethics) ที่สนใจประเด็นทางจริยธรรมจากการประยุกต์ศาสตร์ทางชีววิทยาและการแพทย์ ประเด็นการอภิปรายคือเรื่องของชีวิต และความตายควรปฏิบัติอย่างไรในเรื่องดังกล่าว สิทธิของผู้ป่วย จรรยาบรรณของแพทย์ จริยศาสตร์ธุรกิจ (Business Ethics) ประเด็นการศึกษาคือความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจต่อสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Environment Ethics) ประเด็นสำคัญที่ศึกษาคือ มนุษย์มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะบริโภคทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ สรรพสิ่งในธรรมชาติมีคุณค่าในตัวเอง หรือมีคุณค่าเพียงเพราะเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ชีวิตอื่น ๆ ในธรรมชาติมีสิทธิของตัวเองหรือไม่ เช่น สัตว์ต่าง ๆ มีสิทธิของสัตว์ (Animal Right) ซึ่งเป็นสิทธิโดยธรรมชาติเท่าเทียมกับสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์หรือไม่ เป็นต้น

พุทธจริยศาสตร์ในพุทธศาสนาเถรวาท

พุทธจริยศาสตร์ในพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลักการแห่งการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์เพื่อให้เกิดความสุขความสงบในสังคัม ซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรทำ เพราะ ว่ามนุษย์ถูกเรียกว่าเป็นสัตว์ประเสริฐจึงต้องมีหลักการแห่งวิถีชีวิต ที่ต่างจากสัตว์ประเภทอื่น หลักการดังกล่าวเรียกว่าคุณธรรม ศีลธรรม หรือจริยธรรม แต่โดยนัยแห่งความหมายแล้วก็คือ จริยศาสตร์ หลักการแห่งความประพฤติหรือวิถีปฏิบัติของมนุษย์ นักปราชญ์ได้แบ่งลำดับความสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ไว้เป็นขั้นตอน คือ 1. พุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน หรือขั้นต้น เรียกว่าเป็นหลักการแห่งมนุษยธรรมที่ทุกคนจะต้องเว้นและต้องปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. เบญจศีลหรือศีล 5 หมายถึง ธรรมชาติ หรือกฎเกณฑ์ในการรักษากายวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ให้มีระเบียบแบบแผนที่ตั้งงาม เป็นข้อ ปฏิบัติในการละเว้นจากการกระทำไม่ดี (ความชั่ว) 5 ประการ ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ เล่มที่ 11 ย่อหน้าที่ 33 หน้าที่ 90 คือ

- 1.1 เว้นจากการปลงชีวิตสัตว์ และเบียดเบียนสัตว์ทุกชนิดให้ตกไป
- 1.2 เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามีได้ให้
- 1.3 เว้นจากการประพฤตินิโคตในทางกามารมณ์
- 1.4 เว้นจากการเท็จพูดไม่เป็นความจริง
- 1.5 เว้นจากการดื่มน้ำเมา เสพของมีนเมาทุกประเภท

2. นอกจากหลักการให้เว้นหรือเป็นข้อห้ามแล้วยังมีหลักการที่ต้องปฏิบัติตามซึ่งเป็นหลักการคู่กันเรียกว่า เบญจธรรมหรือเบญจกัลยาณธรรมหมายถึงธรรมที่ดั่งามธรรมที่ทำให้บุคคลให้เป็นคน สมบูรณ์ซึ่งเป็นธรรมที่ต้องประพฤติตามมี 5 ประการคือ

2.1 เมตตากรุณา คือ ความรักปรารถนาให้เขามีความสุขและสงสารเขาอยากให้เขาพ้นจากทุกข์

2.2 สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยง หรือประกอบอาชีพในทางสุจริต

2.3 กามสังวร คือ การสำรวมในกาม มีสติรู้จักควบคุมตนเอง

2.4 สัจจะ คือ ความสัตย์ ความจริง ความซื่อตรง มีความประพฤติไม่คดโกง

2.5 สติสัมปชัญญะ คือ การระลึกได้รู้สึกตัวเสมอและรู้จักยั้งคิดระมัดระวังไม่ประมาทหมัวเมาในกิจทั้งหลาย (ผศ.ดร.สรรเสริญ อินทร์ตัน, 2567)

เกณฑ์การตัดสินถูกผิดในพุทธจริยศาสตร์

ในทัศนะของพุทธศาสนาการกระทำที่มีค่าเป็นดี ชั่ว ถูก ผิด เรียกว่า ‘กรรม’ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาที่ดีก็เรียกว่า ‘กรรมดี’ (กุศลกรรม) ถ้าเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาที่ชั่วก็เรียกว่า ‘กรรมชั่ว’ และถ้าเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาไม่ดีไม่ชั่วมั้เรียกว่า ‘กรรมไม่ดีไม่ชั่ว’

ความดีความชั่วนั้นมีอยู่แล้วด้วยตัวของมันเองในธรรมชาติเป็นสัจธรรม เรียกว่า ‘แบบภาวิสัย’ ซึ่งทุกคนสามารถรู้ได้ด้วยตนเอง หรือเห็นตรงกันได้ด้วยปัญญา ซึ่งในพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปัญญามาอยู่แล้วตั้งแต่เกิด คือ สามารถที่จะเข้าใจสัจธรรม หรือความจริงของสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นสมรรถนะที่พัฒนาต่อยอดขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการเรียนรู้ การคิด การลงมือทำแต่เมื่อพัฒนาปัญญาในระดับใกล้เคียงหรือเท่ากันก็จะเข้าใจความจริงได้ใกล้เคียงหรือตรงกันได้ เช่น คนที่มีปัญญาในระดับ "ตรัสรู้" (โพธิปัญญา) ย่อมเห็นหรือเข้าใจสัจธรรมของโลกและชีวิตตรงกัน

การตัดสินความถูก - ผิด ในพุทธจริยศาสตร์จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้ผลการตัดสินที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ และเหตุผลที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีคุณธรรมยังมุ่งวิเคราะห์คุณลักษณะประจำตัวของบุคคลมากกว่าการกระทำเฉพาะกรณี และยึดถือตัวผู้กระทำเป็นหลัก โดยการกระทำนั้นต้องไม่ละเมิดเกณฑ์ของพุทธจริยศาสตร์จะถือว่าถูกต้องตามหลักจริยธรรม

ความซับซ้อนของการกระทำและการให้ผล

พุทธศาสนาองความจริงของการกระทำรอบด้าน และการตระหนักในคุณค่าของการกระทำทางจริยธรรม ทั้งจากที่มาของการกระทำ และผลที่ได้จากการกระทำ คำถามที่ตามมา คือเป็นไปได้หรือไม่ที่การกระทำที่เกิดจาก

เจตนาที่ดี แต่อาจก่อให้เกิดผลชั่ว ? หรือการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ไม่ดีแต่อาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี ? คำตอบคือเป็นไปได้ ดังนั้นพุทธศาสนาจึงจำแนกลักษณะของกรรมหรือการกระทำออกเป็น 4 ลักษณะ ซึ่งปรากฏในอังคุตตรนิกาย จตุกกนอบาตชาดก เล่มที่ 21 ข้อที่ 232 คือ

1. กรรมดำ (ชั่ว) มีวิบากดำ (ให้ผลชั่ว)
2. กรรมขาว (ดี) มีวิบากขาว (ให้ผลดี)
3. กรรมทั้งดำทั้งขาว (ทั้งชั่วและดี) มีวิบากทั้งดำและขาว (ให้ผลทั้งชั่วและดี)
4. กรรมไม่ดำไม่ขาว (ไม่ชั่วและไม่ดี) เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม

"กรรมดำ" ก็คือการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ชั่วและก่อให้เกิดผลชั่วอย่างเดียว "กรรมขาว" ก็คือการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดีและก่อให้เกิดผลดีอย่างเดียว ส่วน "กรรมทั้งดำทั้งขาว" มีความหมาย 2 อย่าง คือ

1. เป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดีแต่ก่อให้เกิดผลชั่ว เช่น หมอบอกความจริงกับคนไข้ว่าเขาเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย เพราะเจตนาเคารพสิทธิในการรับรู้ความจริงของเพื่อนมนุษย์ แต่ทำให้คนไข้ช็อกตาย
2. เป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ชั่วแต่ก่อให้เกิดผลดี เช่น นายแดงเห็นเด็กกำลังจะจมน้ำตาย ตอนแรกไม่นึกจะช่วย แต่พอจำหน้าได้ว่าเด็กคนนั้นเป็นลูกคนมีเงิน จึงตัดสินใจช่วยเหลือเพราะจิตโลภอยากได้เงินรางวัลตอบแทน

จะเห็นได้ว่ากรรมแรกในแง่แรงจูงใจแล้วเป็นแรงจูงใจฝ่ายดี แต่ผลที่ตามมาไม่ดี (ผลไม่ดีที่เกิดแก่คนอื่น) คือคนต้องช็อกตาย ส่วนกรรมที่ 2 ในแง่แรงจูงใจแล้วเป็นแรงจูงใจฝ่ายชั่วคือความโลภ แต่ผลที่ตามมาเป็นผลดี (ผลดีที่เกิดแก่คนอื่น) คือคนได้รับการช่วยเหลือให้รอดชีวิต ดังนั้น การกระทำตามตัวอย่างนี้ จึงเป็นกรรมทั้งดำและขาว หรือเป็นการกระทำที่ทั้งดีและชั่วในคราวเดียวกัน

วิเคราะห์พฤติกรรมของเฮอริโมโอนี่ในภาพยนตร์เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์

วีรกรรมของเฮอริโมโอนี่ ในเกมแข่งขันควิดดิช (กีฬา) ปีแรกของพวกแฮร์รี่ ได้มีใครบางคนใช้เวทย์มนต์เพื่อก่อความวุ่นวายแก่แฮร์รี่ ทำให้เขาเสียการควบคุม และเกือบตกจากไม้กวาดในขณะที่แข่งขันจากเหตุการณ์ดังกล่าว เฮอริโมโอนี่สันนิษฐานว่า ต้องเป็นฝีมือของศาสตราจารย์สเนปแน่นอน เธอจึงขึ้นไปบนอัฒจันทร์ในโซนของศาสตราจารย์ และแอบใช้คาถาในการเผาผ้าคลุมของศาสตราจารย์สเนปเพื่อช่วยเหลือแฮร์รี่ ทว่าแท้จริงแล้วผู้ที่ร้ายเวทย์นั้นไม่ใช่ศาสตราจารย์สเนป แต่เป็นศาสตราจารย์ควีเรลล์ นอกจากนี้สเนปยังเป็นผู้ร้ายเวทย์แก้คำสาปให้อีกด้วยถึงแม้สุดท้ายการเผาเสื้อคลุมศาสตราจารย์ สเนปของเฮอริโมโอนี่จะมาจากเจตนาที่ดีที่อยากช่วยเหลือเพื่อน และทำให้แฮร์รี่กลับมาตั้งตัวได้อีกครั้ง เพราะอัฒจันทร์ไฟลุก คนแถวนั้นจึงเสียสมาธิกันหมด ไม่มีใครร้ายคาถาต่อ แต่ก็ส่งผลเสียต่อผู้บริสุทธิ์อย่าง สเนป และผิดกฎข้อหาทำร้ายร่างกาย เกือบจะโดนลงโทษหรือได้ไปคุกอัชคาบันเสียแล้ว

ใน แฮร์รี พอตเตอร์ ภาคที่ 2 เฮอร์ไมโอนี่ปรุ้งน้ำยาสรรพรส ซึ่งเป็นการกระทำต้องห้ามอย่างหนึ่ง หากผู้ใดกระทำความผิดนี้จะต้องโทษ และจำคุกอัยกษากันอย่างน้อย 2 ปี เฮอร์ไมโอนี่กล่าวว่าการปรุ้งน้ำยาสรรพรสแน่นอนว่ามันมีความยากมาก และอันตรายมาก หล่อนจะต้องทำผิดกฎโรงเรียนฮอกวอร์ตถึง 50 ข้อ หล่อนเองทราบอยู่แล้วว่าสิ่งที่ทำนั้นผิดกฎโรงเรียนแต่ด้วยความที่อยากจะได้คำตอบว่าใครเป็นคนเปิดห้องแห่งความลับสิ่งเดียวที่ทำได้ก็คือ ปลอมตัวเป็นเด็กบ้านสลีเธอรินเพื่อที่หลอกถาม เดรโก มัลฟรอยด์ หล่อนยอมแหกกฎด้วยการหลอกใช้กิลเดอรอย ล็อกฮาร์ท นักเขียนเกี่ยวกับศาสตร์มืดชื่อดัง ให้เขาเซ็นชื่อในการเข้าห้องสมุดในเขตหวงห้าม เพื่อที่จะได้มาซึ่งวิธีการปรุ้งน้ำยาในหนังสือต้องห้ามที่ชื่อว่า ยาพิษฤทธิ์แรงนอกจากนั้นเธอยังแอบขโมยส่วนผสมสำคัญหลายชนิดจากตู้เก็บยาในห้องทำงานของศาสตราจารย์สเนป สอนปรุ้งยา เช่น คราเบงูเซียวพิชบูมชะแลง และเขาไบคอร์นบดเป็นผง ถึงแม้ทำยที่สุดแผนการจะลุล่วงแต่หล่อนกับพลาดท่ากลายเป็นแมวยักษ์ และลงเอยด้วยการรักษาตัวที่ห้องพยาบาลนานหลายเดือน มาตามพอมพรีรี่ นางพยาบาลประจำโรงเรียนต้องรู้อยู่แล้วว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับเฮอร์ไมโอนี่เป็นผลมาจากน้ำยาสรรพรส ซึ่งในความเป็นจริงทางโรงเรียนจะต้องมีการไต่สวนอย่างหนัก เพราะ ความผิดของหล่อนร้ายแรงที่สุด อาจถึงขั้นโดนไล่ออก อย่างไรก็ตามสุดท้ายเธอก็รอดพ้นจากความผิดมาได้

ในตอนหนึ่งของภาพยนตร์เรื่องแฮร์รีพอตเตอร์ ภาคที่ 5 ภาคินิกฟินิกซ์ มีฉากหนึ่งที่กล่าวถึงการกระทำของเฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์ ผู้เป็นนักเรียนแม่มดในโรงเรียนฮอกวอตส์ ที่ได้ทำการก่อตั้งสมาคมลับกองทัพดับเบิลดอร์ขึ้นมา เพื่อรับมือกับผู้คุมวิญญูณ หรือผู้เสพความตาย (ตัวโกง) โดยมีการชักชวนอย่างเงียบ ๆ ต่อผู้ที่สนใจว่า แฮร์รีพอตเตอร์ ผู้เป็นเพื่อนนั้นเคยมีประสบการณ์ในการต่อสู้ และรับมือกับผู้คุมวิญญูณ (ตัวโกง) มาก่อนเป็นผู้ฝึกการใช้เวทมนต์ในการต่อสู้ให้กับเหล่าบรรดาสมาชิกกองทัพดับเบิลดอร์อีกด้วย จากคำชักชวนนี้ทำให้ได้รับความสนใจจากเพื่อนนักเรียนพ่อมด แม่มดที่สนใจรวมทั้งสิ้น 28 คน แต่การใช้เวทมนตร์ต่อสู้ในโรงเรียนนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎกระทรวงเวทมนตร์ และมีคาถาที่ยังไม่อนุญาตให้ใช้ด้วย เพราะผู้ใช้ยังอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากนั้นเฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์ ได้นำดสมาชิกสมาคมลับทั้ง 28 คนมารวมตัวกันที่ร้านค้าแห่งหนึ่งเพื่อทำการประชุม จนในภายหลังการประชุมเสร็จเฮอร์ไมโอนี่ให้เพื่อน ๆ ที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมดได้เซ็นชื่อลงในกระดาษแผ่นหนึ่งด้วยตนเอง โดยในกระดาษแผ่นนั้นเฮอร์ไมโอนี่ก็ได้ทำการใช้เวทมนต์สาปแข่งไว้ว่า หากใครก็ตามที่นำเอาความลับการมีอยู่ของสมาคมลับนี้ไปแพร่งพรายบอกคนอื่น จะทำให้มีตุ่มหนองสีม่วงขึ้นบนหน้าเป็นคำสาป ปากบอน หลังกจากนั้นไม่นานก็เกิดเหตุที่หนึ่งในสมาชิกสมาคมลับได้นำไปบอกต่อนั่นคือ มาริเอตต้า เอจคอมป์ หนึ่งในสมาชิกสมาคมลับกองทัพดับเบิลดอร์ได้นำความลับนี้ไปบอกกับอัมบริดจ์ เจน โดโลเรส ที่ทำงานกับกระทรวงเวทมนตร์ และทำหน้าที่เป็นครูใหญ่แทนดัมเบิลดอร์ในขณะนั้น เพราะ เกรงว่าแม่ของตนเองที่ทำงานในสำนักงานเครื่อง่ายผงพลูจะได้รับผลกระทบ และได้รับอันตราย เหตุมาจากเครื่อง่ายผงพลูได้รับการตรวจสอบอย่างเข้มข้นโดยอัมบริดจ์ ส่งผลให้คำ

สาบแช่งของเฮอริไมโอนี่ทำงาน มาริเอตตำมีตุ่มหนองสีม่วงขึ้นมาบนหน้าเป็นคำว่าปากบอน และไม่มีเวทมนต์ใดลบรอยแผลเป็นออกได้

ในเชิงจริยศาสตร์นั้น จะมองไปที่แรงจูงใจของการกระทำ นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่กล่าวได้ง่าย ๆ คือ ผลดี และผลเสีย เป็นการแปลว่าผลการกระทำออกมา ให้เราเข้าใจตัวละครถึงความคิดในการตัดสินใจต่อสถานการณ์เดียวกันแต่แตกต่างกันที่การให้ความหมาย แนวคิดเชิงอัตนิยมเชิงจริยศาสตร์กล่าวถึงผลประโยชน์ของตนเอง หากเฮอริไมโอนี่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นจากการโดนผู้คุมวิญญานทำร้ายต้องทำการตั้งสมาคมโดยสาธารณะให้เข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ แต่เฮอริไมโอนี่นึกถึงประโยชน์ของตนและพวกพ้องเป็นหลัก แรงจูงใจนี้ทำให้การตัดสินใจของเธอได้ทำการสาบแช่งให้มาริเอตตำที่นำความลับไปบอก เกิดความอับอายและให้สำนึกผลของการกระทำด้วยตนเอง การกระทำของเฮอริไมโอนี่ไม่นึกถึงมาริเอตตำในการให้โอกาสกลับตัว แนวคิดปรัตนิยมเชิงจริยศาสตร์กล่าวถึงการกระทำที่ทำเพื่อคนอื่นที่แท้จริง ถูกเรียกในหลายแง่ ความรัก ความเมตตา กรุณา ความปรารถนาดี และน้ำใจ เป็นแนวคิดการมีสังคมของมนุษย์ที่ไม่ได้ไม่ได้อยู่ออกจากการสืบเผ่าพันธุ์หากแต่มนุษย์มีความเมตตา จึงอยู่รอดมาได้ ความรักที่มาริเอตตำมีต่อแม่ ทำให้แม่ของเธอรอดจากการถูกเพ่งเล็งจากกอร์มบริดจ์ ซึ่งมีอำนาจในกระทรวงเวทมนตร์ แต่เธอก็ได้รับผลของการผิดสัญญา ที่เป็นการให้สัญญากับเฮอริไมโอนี่ตามอัตนิยมเชิงจริยศาสตร์

ตารางที่ 1 การลดสร้างความเกลียดชังและการเพิ่มความเข้าใจต่อตัวมนุษย์ด้วยกัน

	การลดสร้างความเกลียดชัง	เพิ่มความเข้าใจต่อตัวมนุษย์
1.	สนับสนุนนักเรียนศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความดีต่อผู้อื่น	สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลที่มีความหลากหลาย และรู้คุณค่าของบทเรียน
2.	สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลในการกระทำ ความผิด	สร้างพื้นที่สนทนาเปิดเพื่อเป็นการละลายพฤติกรรม เพื่อให้ทุกคนกล้าที่จะระบายความไม่สบายใจต่าง ๆ
3.	ส่งเสริมการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	ส่งเสริมการแบ่งปันประสบการณ์
4.	กระตุ้นให้ทุกคนมีความเคารพต่อความแตกต่าง และไม่ตัดสินใคร	ส่งเสริมการทำความเข้าใจทางความคิดต่อคนอื่น
5.	สร้างกลุ่มที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนการทำความเข้าใจระหว่างครู และนักเรียน หรือ นักเรียนกับนักเรียน	สนับสนุนการอบรมที่เน้นทักษะการสื่อสารระหว่างคนในสังคม

	การลดสร้างความเกลียดชัง	เพิ่มความเข้าใจต่อตัวมนุษย์
6.	สนับสนุนการพัฒนาทักษะการแก้ไขความขัดแย้งในสังคม	สนับสนุนโครงการทำงานเพื่อพัฒนาทักษะเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งในสังคม
7.	สร้างแผนการทำงานร่วมกันระหว่างคน	ร่วมมือกันต่อต้านความผิด และไม่สนับสนุน

การลดสร้างความเกลียดชังดังกล่าวจะช่วยทำให้สังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีความเข้าใจและกล้าที่ปรึกษา ก่อนที่เกิดอาชญากรรมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเองซึ่งอาจจะนำไปสู่การกระทำ ความผิดอันร้ายแรง โดยการเพิ่มความเข้าใจต่อตัวมนุษย์

ตารางที่ 2 การมีอยู่ของชีวิตตัวละครในเชิงจริยธรรมจากภาพยนตร์เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์

การมีอยู่ของชีวิตในเชิงจริยธรรม		
ประเด็นทางจริยศาสตร์	พุทธจริยศาสตร์	บทวิเคราะห์ตัวละครเชิงจริยศาสตร์
อภิจริยศาสตร์	เมตตา กรุณา	สำหรับศาสตราจารย์ในภาพยนตร์อย่าง โดโรเลส อัมบริดจ์ ประกอบอาชีพ และใช้อำนาจในทางมิชอบจึงทำให้การยื่นมือเข้าช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเห็นอกเห็นใจ และเจตนาทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ และหวังผลที่เกิดขึ้นในทางที่ดี “หล่อนทราบว่สิ่งที่หล่อนทำเป็นสิ่งไม่ดี แต่หล่อนยอมทำในสิ่งที่ไม่ดีเพื่อช่วยเหลือเพื่อนรักของหล่อน เพื่อหวังผลให้เกิดในทางที่ดี”
จริยศาสตร์บรรทัดฐาน	สัมมาอาชีวะ	สำหรับศาสตราจารย์ในภาพยนตร์อย่าง โดโรเลส อัมบริดจ์ ประกอบอาชีพ และใช้อำนาจในทางมิชอบ ในมิติของการแก้ไขปัญหา เฮอร์ไมโอนี่ดำรงตนไม่ถูกต้องตามสมควรในกรอบของคำว่า “เยาวชน” แต่ในมิติทางด้านการศึกษาหล่อนปฏิบัติได้อย่างดีเลิศ
	กามสังวร	ตัวละครในภาพยนตร์มีความยับยั้งชั่งใจน้อยจึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา
	สัจจะ	กลุ่มนักเรียนถึงแม้ประพฤตินทางมิชอบโดยมีจุดประสงค์ที่จะคลี่คลายปัญหาหนัก แต่ก็ยอมรับด้วยความสัตย์ทั้งสิ้น

การมีอยู่ของชีวิตในเชิงจริยธรรม		
ประเด็นทางจริยศาสตร์	พุทธจริยศาสตร์	บทวิเคราะห์ตัวละครเชิงจริยศาสตร์
จริยศาสตร์ประยุกต์	สติสัมปชัญญะ	ขาดการยั้งคิดจึงทำให้เกิดการละเลยต่อสิ่งที่พึงกระทำ และคิดให้รอบครอบ กล่าวคือ ว่าด้วยเรื่องจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน และจรรยาบรรณต่อสังคม

การมีอยู่ของชีวิตตัวละครต่าง ๆ ของภาพยนตร์แฮร์รี่ พอตเตอร์ นำเสนอเรื่องราว มุมมอง และการใช้ชีวิตในเชิงจริยศาสตร์ได้เกือบทุกมิติ ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทศาสตราจารย์ที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ หรือบุคคลตัวอย่างที่ควรประพฤติดีเพื่อเป็นแบบอย่างของเยาวชนโดยเฉพาะ ‘นักเรียน’ แต่กระทำความผิดเองในเรื่องของการใช้อำนาจในทางมิชอบ และการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม ความถูกต้องของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเวทมนตร์ ด้วยวิธีการที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ของกระทรวงเวทมนตร์

อภิปรายผล

การอภิปรายผลในส่วนนี้มุ่งเชื่อมโยงข้อค้นพบกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามประการ ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักถึงความหลากหลายของจุดมุ่งหมายในชีวิตเพื่อลดความเกลียดชังและเพิ่มความเข้าใจระหว่างมนุษย์ (2) การอธิบายเหตุและผลของการมีอยู่ของชีวิตในเชิงจริยธรรม และ (3) การนำเสนอองค์ความรู้ด้านจริยศาสตร์และพุทธจริยศาสตร์แก่ผู้สนใจศึกษา โดยอาศัยกรณีศึกษาตัวละครและเหตุการณ์จากวรรณกรรมเรื่อง Harry Potter and the Order of the Phoenix เป็นฐานในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบทางจริยศาสตร์

ในประเด็นการใช้อำนาจของตัวละครอัมบริดจ์ การออกกฎระเบียบจำนวนมากที่สร้างข้อจำกัดเกินความจำเป็นและตั้งอยู่บนอคติส่วนตัว ส่งผลให้เกิดความทุกข์แก่ผู้เรียนในโรงเรียนฮอกวอตส์อย่างกว้างขวาง ลักษณะดังกล่าวอาจพิจารณาว่าขัดแย้งกับหลักประโยชน์นิยมของ Jeremy Bentham ซึ่งเสนอหลัก “ความสุขสูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด” (the greatest happiness of the greatest number) โดยถือว่าการกระทำที่ถูกต้องทางศีลธรรมคือการกระทำที่ก่อให้เกิดผลรวมแห่งความสุขมากกว่าความทุกข์ (Bentham, 1789/1996) เมื่อมาตรการของอัมบริดจ์ไม่สามารถสร้างประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่ แต่กลับเพิ่มความหวาดกลัวและการกดขี่ทางเสรีภาพ ย่อมสะท้อนความล้มเหลวในเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์ประโยชน์นิยม ในอีกมิติหนึ่ง หากพิจารณาจากปรัชญาการเมืองของ Plato โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องคุณธรรมหลัก 4 ประการ ได้แก่ ปัญญา (wisdom) ความกล้าหาญ (courage) ความรู้จักประมาณ (temperance) และความยุติธรรม (justice) ซึ่งความยุติธรรมถูกยกย่องว่าเป็นคุณธรรมสูงสุดอันประสานคุณธรรมอื่นเข้าไว้ด้วยกัน (Plato, trans. 1991) จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจของอัมบริดจ์ขาดความรู้จักประมาณและความยุติธรรม แม้เธอจะมีความสามารถเชิงบริหารและความเฉลียวฉลาดในเชิงกลยุทธ์

แต่ปราศจากปัญญาในความหมายเชิงคุณธรรม กล่าวคือไม่สามารถใช้เหตุผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างแท้จริง สภาวะดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับอุดมคติของ “ผู้ปกครองที่ดี” ตามทฤษฎีของเพลโต

การวิเคราะห์การกระทำของเฮอริโมโอเน่ เกรนเจอร์ และมารีเอตตา เอจคอมป์ สะท้อนความแตกต่างของการให้คุณค่าในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างความเข้าใจต่อความหลากหลายของจุดมุ่งหมายมนุษย์ เฮอริโมโอเน่ให้คุณค่าสูงสุดแก่การปกป้องกลุ่มเพื่อนและอุดมการณ์เรื่องความเป็นธรรมในการเรียนรู้ แม้ต้องใช้วิธีการที่มีลักษณะบังคับหรือวางเงื่อนไขล่วงหน้า ส่วนมารีเอตตาให้คุณค่าต่อความปลอดภัยของมารดาเหนือความภักดีต่อกลุ่มเพื่อน การตัดสินใจเปิดเผยความลับจึงตั้งอยู่บนฐานของความกตัญญูและความรักต่อครอบครัว เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าการกระทำเดียวกันอาจถูกประเมินต่างกันตามกรอบคุณค่าที่แต่ละบุคคลยึดถือ อันเป็นสาระสำคัญของจริยศาสตร์เชิงคุณค่า (value theory) หากวิเคราะห์เชิงประโยชน์นิยม การกระทำของเฮอริโมโอเน่อาจถูกมองว่าเป็นการเสียสละเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในทีมและเพื่อความเป็นธรรมของการแข่งขัน จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าศีลธรรมพิจารณาจากผลลัพธ์รวม อย่างไรก็ตาม หากประเมินตามจริยศาสตร์หน้าที่นิยมของ Immanuel Kant ซึ่งเน้นหลักการกระทำตามหน้าที่และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะ “จุดหมายในตนเอง” (end in itself) (Kant, 1993) การวางเงื่อนไขลับที่ก่อผลกระทบต่อผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมอย่างแท้จริง อาจถือเป็นการใช้บุคคลเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายบางประการ จึงมีข้อโต้แย้งในเชิงศีลธรรม

ในมิติของพุทธจริยศาสตร์ การพิจารณาเจตนา (เจตนาเป็นกรรม) และผลแห่งกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินคุณค่าการกระทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ. ปยุตโต], 2546) การกระทำของทั้งสองตัวละครจึงอาจต้องพิจารณาทั้งแรงจูงใจภายในและผลกระทบภายนอก มิใช่เพียงผลลัพธ์หรือกฎเกณฑ์เท่านั้น แนวคิดดังกล่าวช่วยอธิบายเหตุและผลของการมีอยู่ของชีวิตในมิติความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัย (causality) และเสริมสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านต่อความแตกต่างทางศีลธรรม

โดยสรุป การอภิปรายผลแสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งทางคุณค่าและการตัดสินใจเชิงศีลธรรมในกรณีศึกษานี้ มิได้มีคำตอบแบบขาวดำ หากแต่สะท้อนความซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ การบูรณาการแนวคิดประโยชน์นิยม จริยศาสตร์หน้าที่นิยม และพุทธจริยศาสตร์ ช่วยให้เกิดความตระหนักถึงความหลากหลายของจุดมุ่งหมายชีวิต อันนำไปสู่การลดอคติและเพิ่มความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งยังเป็นการขยายองค์ความรู้ด้านจริยศาสตร์ให้ผู้สนใจสามารถใช้เป็นกรอบวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมสมัยได้อย่างมีวิจารณญาณต่อไป

สรุป

หากพิจารณาการกระทำของเฮอริไมโอนี่ เกรนเจอร์ จากกรณีศึกษาในวรรณกรรมชุด Harry Potter ภายใต้กรอบพุทธจริยศาสตร์ สามารถสรุปเชิงวิเคราะห์ได้ว่า การกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็น “กรรมชาวปนกรรมดำ” อันสะท้อนความซับซ้อนของการประเมินเชิงจริยธรรมในพุทธปรัชญาอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับของ “เจตนา” (เจตนาเป็นตัวกรรม) เฮอริไมโอนี่มีแรงจูงใจที่ตั้งอยู่บนความเมตตาและกรุณา มุ่งหวังผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะการช่วยเหลือเพื่อนสนิทให้พ้นจากอันตรายหรือความไม่เป็นธรรม เจตนาดังกล่าวสามารถจัดเป็นอกุศลมูลที่อ่อนกำลังหรือมีคุณลักษณะของกุศลกรรม กล่าวคือ มีความปรารถนาดีเป็นฐานแห่งการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาในระดับ “วิธีการ” กระบวนการแก้ไขปัญหาของเธอกลับขัดต่อหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ หรือหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในฐานะนักเรียน การละเมิดกฎดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบของอกุศลกรรมในเชิงพฤติกรรม เพราะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานส่วนรวมซึ่งมีบทบาทในการธำรงความเป็นระเบียบและความยุติธรรมของสังคม การกระทำจึงมีลักษณะเป็น “กรรมทั้งดำและขาว” กล่าวคือ แม้เจตนาจะตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความดี แต่รูปแบบการกระทำก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบในบางมิติ ผลวิบากจึงมีทั้งด้านบวก (สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้สำเร็จ) และด้านลบ (ก่อความเดือดร้อนหรือบั่นทอนความน่าเชื่อถือของกฎระเบียบ) ในเชิงพุทธจริยศาสตร์ กรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจคุณค่าทางศีลธรรมมิได้อาศัยเพียงผลลัพธ์หรือเพียงเจตนา หากแต่ต้องพิจารณาองค์ประกอบอย่างรอบด้าน ทั้งเจตนา วิธีการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ขณะเดียวกัน บทบาทของกฎหมายหรือกฎระเบียบในฐานะกลไกกำกับพฤติกรรมทางศีลธรรมก็ยังคงมีความสำคัญ เพราะเป็นกรอบที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันของสังคมเป็นไปอย่างมีระเบียบ กล่าวโดยสรุป การกระทำของเฮอริไมโอนี่จึงเป็นกรณีศึกษาที่ชี้ให้เห็นความซับซ้อนของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในพุทธปรัชญา ซึ่งไม่อาจจำแนกอย่างตายตัวเป็น “ถูก” หรือ “ผิด” หากแต่ต้องวิเคราะห์เชิงบริบทและองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ อันก่อให้เกิดคุณภาพการทางวิชาการในการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องกรรม เจตนา และวิบากในมิติที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ทางศีลธรรมร่วมสมัยได้อย่างลุ่มลึกและรอบด้าน

ข้อเสนอแนะหรือ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงสาธารณ

1. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกมิติของการดำรงชีวิตล้วนอยู่ภายใต้กรอบของ “จริยธรรม” ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเมือง รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์ ดังนั้น สถาบันการศึกษาควรบูรณาการการเรียนรู้อันจริยศาสตร์เข้าในหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะการตัดสินใจเชิงคุณธรรม (ethical decision-making) การคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นเชิงจริยธรรมในบริบทสังคมร่วมสมัย

2. การศึกษาพบว่าแนวคิดด้านพุทธจริยศาสตร์และจริยศาสตร์ตะวันตกมีจุดร่วมในเรื่องการแสวงหาความจริง ความรู้ และความดี การพัฒนากรอบการเรียนรู้แบบสหวิทยาการที่บูรณาการทั้งสองแนวคิด จะช่วยยกระดับความเข้าใจเชิงลึกและเปิดมุมมองที่รอบด้านมากขึ้น

3. การวิเคราะห์ตัวละคร เช่น เฮอร์ไมโอนี่ เกรนเจอร์ แสดงให้เห็นว่าการใช้กรณีศึกษาจากวรรณกรรมหรือสื่อร่วมสมัยสามารถกระตุ้นการคิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความซับซ้อนของแรงจูงใจ ผลกระทบ และความขัดแย้งทางศีลธรรมในสถานการณ์ที่หลากหลาย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจของมนุษย์มิได้ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบใดแบบหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นการผสมผสานระหว่างอัตนิยมเชิงจริยศาสตร์ (ethical egoism) ปรีตนิยมเชิงจริยศาสตร์ (altruism) และจริยศาสตร์แบบสัมพัทธนิยม (ethical relativism) ตามบริบทและเป้าหมายของการกระทำ กรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่า “เจตนาดี” มิได้เพียงพอในการรับรองความถูกต้องทางจริยธรรม หากวิธีการที่ใช้ละเมิดกฎเกณฑ์ สิทธิ หรือก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อผู้อื่น ประเด็นดังกล่าวช่วยขยายกรอบคิดจากการพิจารณาเพียงผลลัพธ์ ไปสู่การพิจารณากระบวนการและหลักการกำกับกับการกระทำและ การเรียนรู้จริยศาสตร์ช่วยสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำทั้งในระดับปัจเจกและส่วนรวม เสริมสร้างทักษะการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ และส่งเสริมความเข้าใจต่อความหลากหลายทางความคิด อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างรับผิดชอบในสังคมพหุวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดทางจริยศาสตร์ในบริบทวัฒนธรรมอื่นเพิ่มเติม เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่ครอบคลุมและลุ่มลึกยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนจริยศาสตร์ต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความรับผิดชอบทางสังคม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียน

3. เนื่องจากสังคมร่วมสมัยเผชิญความท้าทายใหม่ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญหาสิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ จึงควรพัฒนาเครื่องมือหรือกรอบแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเด่น นุเรมรัมย์. (2566). จริยศาสตร์คืออะไร? : ความหมายและขอบเขตเนื้อหาของจริยศาสตร์. สืบค้นจาก <https://www.thaicadet.org/PhilosophyReligious/whatisethics>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ)*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พุทธธรรม (ฉบับปรับขยาย)*. สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2566). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2540*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุวรรณา สถาอานันท์. (2547). *พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aristotle. (2009). *Nicomachean ethics* (W. D. Ross, Trans.). Oxford University Press. (Original work published ca. 350 B.C.E.)
- Bentham, Jeremy. (1996). *An introduction to the principles of morals and legislation* (J. H. Burns & H. L. A. Hart, Eds.). Oxford University Press. (Original work published 1789)
- Kant, Immanuel. (1993). *Grounding for the metaphysics of morals* (J. W. Ellington, Trans., 3rd ed.). Hackett Publishing Company. (Original work published 1785)
- Mill, John Stuart. (2001). *Utilitarianism*. Batoche Books. (Original work published 1863)
- Plato. (1991). *The Republic* (G. M. A. Grube, Trans.; C. D. C. Reeve, Rev.). Hackett Publishing Company.
- Rowling, J. K. (2003). *Harry Potter and the Order of the Phoenix*. Bloomsbury Publishing.

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Aesthetics and Culture

สุนทรียศาสตร์กับวัฒนธรรม

Author & Corresponding Author*

1. Peeravit Tangwongpakorn*
2. Thanakrit Koolada
3. Phra Supakchok Siriya

1. พีระวิทย์ ตั้งวงศ์ปกรณ์*
2. ธนกรฤต กุลดา
3. ศุภโชค ศิริญาณ

Affiliation:

1-3 Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

ศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1. **Email:** peeravit.tan@student.mbu.ac.th
2. **Email:** thanakit.koo@student.mbu.ac.th
3. **Email:** supachock.sir@student.mbu.ac.th

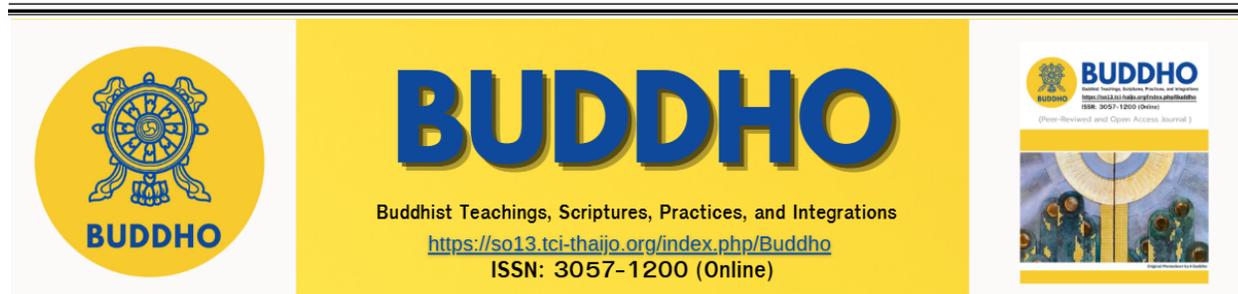
Article history:

Received: 09/04/2024, Revised: 15/05/2024,

Accepted: 15/06/2024, Available online: 01/07/2024

How to Cite:

Koolada, T., Tangwongpakorn, P. & Siriyan, S. (2024). Aesthetics and Culture. *Buddho Journal*, 3(3), 53-61.

Academic Review Articles

Aesthetics and Culture

Peeravit Tangwongpakorn* Thanakrit Koolada & Supakchok Siriya

สุนทรียศาสตร์กับวัฒนธรรม

พระพีระวิทย์ ตั้งวงศ์ปกรณ์* , พระธนกฤต กุลดา & ศุภโชค ศิริญาณ

Abstract

Aesthetics is a discipline with broad scope, encompassing responses to natural objects that convey beauty and distinctiveness through subjective interpretation. The concept of aesthetics extends beyond mere external beauty, encompassing the application within cultural contexts that are dynamic and constantly evolving. The recognition and understanding of the value of beauty within this context are crucial for intellectual development and a balanced way of life. The provision of knowledge and experiences in aesthetics should therefore focus on enhancing the ability to selectively receive, preserve, and create meaningful beauty, both individually and collectively. This article aims to conduct an in-depth examination of the relationship between aesthetics and culture, highlighting how aesthetics not only shapes culture but also serves as a foundation for self-understanding, understanding others, and leading a fulfilling life amidst societal changes.

Keywords: Aesthetics, Culture, Beauty, Wisdom, Change

บทคัดย่อ

สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างขวาง โดยเกี่ยวข้องกับการตอบสนองต่อวัตถุธรรมชาติที่สื่อถึงความสวยงามและความมีเอกลักษณ์ในมุมมองเชิงอัตวิสัย ความหมายของสุนทรียศาสตร์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ความงามภายนอก แต่ยังครอบคลุมถึงการประยุกต์ใช้ในบริบทของวัฒนธรรม ซึ่งมีพลวัตและมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การรับรู้และเข้าใจคุณค่าความงามในบริบทนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาปัญญาและวิถีชีวิตที่มีความสมดุล การให้ความรู้และประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพจึงควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการเลือกรับ

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/IMJ/index>

รักษา และสร้างสรรค์ความงามที่มีคุณค่า ทั้งในระดับปัจเจกและสังคมโดยรวม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจว่า สุนทรียภาพไม่เพียงสร้างวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานของการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: สุนทรียศาสตร์, วัฒนธรรม, ความงาม, ปัญญา, การเปลี่ยนแปลง

บทนำ

สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าและการตัดสินความงาม โดยเชื่อมโยงกับทั้งความงามในเชิงนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งการรับรู้ความงามนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจส่วนบุคคล แต่ยังเกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ช่วยกำหนดคุณค่าความงาม (ปกรณ อภาวชุตม์, 2563) อย่างไรก็ตาม คำถามที่สำคัญยังคงอยู่คือ ความงามนั้นมีอยู่จริงโดยตัวมันเองหรือเป็นเพียงการสร้างความหมายที่เรากำหนดขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างความงามและการตัดสินสิ่งที่งามจึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์ทางปรัชญาเพื่อหาคำตอบ (นิกร คุรุธรรมสุนทร, 2564) ในปัจจุบันขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ได้ขยายกว้างขึ้นจากเดิมที่เน้นเพียงการวิเคราะห์ศิลปะและกระบวนการสร้างสรรค์ปัจจุบันได้ครอบคลุมถึงการศึกษความงามในธรรมชาติและประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ รวมถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรม (จิตจรดา สังข์ทอง, 2562) สุนทรียศาสตร์ในบริบทวิถีชีวิตและสังคมถือเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางศิลปะกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น (ธนภฤต ศรีประยูร, 2565) จากแนวคิดดังกล่าว วัฒนธรรมไม่เพียงแต่เป็นผลผลิตจากการสั่งสมประสบการณ์และการถ่ายทอดวิถีชีวิตเท่านั้น แต่ยังเป็น การแสดงออกถึงความงามและสุนทรียภาพเฉพาะท้องถิ่น การศึกษาเรื่อง “สุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรม” จึงต้องครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทางสุนทรียะและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต ศิลปะ และความเชื่อในแต่ละชุมชน (วินัย แก้วเจริญศรี, 2564) การศึกษาในมิตินี้ยังมีความสำคัญในการทำความเข้าใจว่าความงามเป็นผลลัพธ์จากการประสานกันระหว่างอารมณ์และเหตุผล ซึ่งทำให้การรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์มีความซับซ้อน การวิเคราะห์ประเด็นเหล่านี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยในการทำความเข้าใจในมิติของสุนทรียภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างมุมมองใหม่ในการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมในเชิงวิชาการ (สมเกียรติ ศรีสกุล, 2563) “สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) อันเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความงามเกิดขึ้นในเยอรมนีในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นความพยายามที่จะอธิบายและเข้าใจถึงการเกิดความรู้สึก (Sensation) ต่อความงามนั้นว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร อะไรคือตรรกะ เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าการนั้นงาม หรือสิ่งนี้ไม่งาม และทุกคนต่างมีความรู้สึกร่วมต่อความงาม นั้นหรือไม่อย่างไร อะไรคือเกณฑ์สากลที่จะทำให้มนุษย์สามารถจัดระเบียบและสามารถตอบคำถามเหล่านี้โดยไม่ต้องพึ่งเกณฑ์ของศาสนาหรือพึงอะไรอย่างอื่นอีกต่อไป

เมื่อศิลปะมีความเป็นเอกเทศไม่มีหน้าที่ในการดำรงอยู่เพื่อสิ่งใดการแสวงหาคำตอบให้ได้ว่าเป้าหมายของศิลปะและการแสวงหาศาสตร์แห่งความงามภายใต้ 3 อาณาเขตของมันเองจึงได้เกิดขึ้นเมื่อก่อนความงามอยู่ในโครงสร้างของศาสนาแต่ตอนนี้เราไม่ได้ต้องการโลกแบบนั้นอีกแล้วเพราะฉะนั้นพอคนหลุดออกไปจากโลกศาสนาไม่ต้องรับใช้พระเจ้าศิลปะก็ประสบปัญหาในตัวเอง ว่าศิลปะพวกนี้มีเป้าหมายหรือหน้าที่ (function) เพื่ออะไร ซึ่งเราจะพบว่า การแสวงหาคำตอบทางสุนทรียศาสตร์ไม่ สามารถหาบทสรุปที่แน่นอนได้ แต่มันทำให้เราได้ขบคิดและท้าทายกับประเด็นต่าง ๆ” (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2557) ในด้านของวัฒนธรรม เป็นวิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มีเอกลักษณ์ที่ติงาม ได้รับการสืบทอดจากอดีตสู่โดยปัจจุบันเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม เป็นเอกลักษณ์ที่คงอยู่ได้เพราะการเรียนรู้ของมนุษย์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันและสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง (ระบบการสร้างองค์ความรู้, ม.ป.ป.) ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งการค้นหาความงามที่เกิดขึ้น โดยปราศจากการมีมาตรฐานมากำหนดส่วนวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่แต่ละช่วงยุคสมัยต่างสืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่นซึ่งสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมได้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างชัดเจน อันเนื่องมาจากเป็นวัฒนธรรมที่มีความสวยงามไร้ปราศจากการกำหนดถึงหลักการของความงามไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างมากเพียงใด วัฒนธรรมล้วนเป็นความสวยงามที่มีสุนทรียภาพ

ความหมายของสุนทรียศาสตร์กับวัฒนธรรม

สุนทรียศาสตร์ คือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความงาม ความไพเราะ และความรื่นรมย์ในทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ ศิลปะ หรือแม้แต่ประสบการณ์ส่วนตัวของมนุษย์ โดยอาศัยหลักการทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และประวัติศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์และอธิบาย ความสุนทรีย์มีขอบเขตที่กว้างขวาง ครอบคลุมตั้งแต่ การศึกษาธรรมชาติของความงาม การสร้างสรรค์งานศิลปะ การวิจารณ์งานศิลปะ การพัฒนารสนิยมส่วนบุคคล ไปจนถึงการกำหนดมาตรฐานในการตัดสินความงาม จุดสำคัญของสุนทรียศาสตร์อยู่ที่การพยายามทำความเข้าใจว่าทำไมมนุษย์ถึงรู้สึกชื่นชมในสิ่งต่างๆ และอะไรคือปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนั้น นอกจากนี้ สุนทรียศาสตร์ยังมีบทบาทในการช่วยให้เราสามารถสื่อสารและแบ่งปันประสบการณ์ทางสุนทรีย์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ช่วยให้เราเข้าใจและชื่นชมโลกใบนี้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ภาษา ศิลปะ กฎหมาย การปกครอง และศีลธรรม วัฒนธรรมไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์และการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แสดงออก และสร้างความหมายร่วมกัน

1. ความสัมพันธ์ทางสุนทรียศาสตร์ของความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ ในยุคปัจจุบัน วัฒนธรรมมีการเปิดกว้างและเชื่อมโยง ผสมผสานกับแนวคิดอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว สุนทรียศาสตร์ สามารถสื่อสารได้

มากกว่าแง่มุมของความสวยงามแต่เพียงเท่านั้นแต่ยังสามารถแสดงออกในแง่มุมอื่น ๆ ได้อีกด้วย อาทิเช่น ความรู้สึก อารมณ์ เป็นต้น สุนทรียศาสตร์สามารถนำมาผสมผสานรูปแบบ เนื้อหา อุดมคติ ทัศนคติและแง่มุมอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย ไม่มีกฎเกณฑ์หรือรูปแบบที่ตายตัวมาเป็นตัวกำหนดความเป็น “สุนทรียศาสตร์” (อภิพล เตชะมังคลานนท์, 2559)

2. สุนทรียศาสตร์ผ่านความงามทางภาษาและวัฒนธรรมไทย สุนทรียศาสตร์, สุนทรียภาพ, สุนทรียะ และ สุนทรียวิทยา ล้วนเป็นเรื่องของมนุษย์ที่มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เป็นลักษณะนามธรรมที่มีต่อธรรมชาติ และงานศิลปะทุกสาขา จึงไม่สามารถสรุปความรู้สึกนั้นให้เป็นหนึ่งเดียวได้ วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างเป็นเรื่องราวของวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เป็นเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ สภาพสังคม และค่านิยมของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นสื่อในการถ่ายทอด ทำให้เราได้เห็นความหมายและความไพเราะที่แตกต่างกันไป วัฒนธรรมสามารถมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่อยู่เสมอ มีการประสานระหว่างเก่ากับใหม่ และประสานวัฒนธรรมต่างประเทศให้สอดคล้องกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งสุนทรียศาสตร์สามารถทำให้รับรู้คุณค่าของความงามทั้งในผลงานด้านศิลปะและความงามของธรรมชาติได้ด้วย สุนทรียศาสตร์ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมที่มีความอิสระเสรีมีลักษณะใคร่ทำก็ทำ มากกว่าการบังคับขู่เข็ญ ความรักในอิสระเสรีแสดงออกอย่างแจ่มชัดในศิลปกรรมทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นดนตรี นาฏศิลป์ จิตรกรรม หรือสถาปัตยกรรม ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความงามในตัวของมันเอง" (กิตติยา รัศมีแจ่ม, 2562)

ภาพที่ 1 นาฏยศัพท์ ที่ใช้ในประเทศไทย เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่

3. สุนทรียศาสตร์ในศิลปะไทย สุนทรียศาสตร์ในศิลปะไทยนั้นมีความลึกซึ้งและหลากหลาย สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานาน ศิลปะไทยไม่ได้เป็นเพียงแค่การสร้างสรรคเพื่อความสวยงาม แต่ยังเป็นการสื่อสารเรื่องราวที่แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึก และเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา ศิลปะไทยนั้นส่วนใหญ่จะมีความอ่อนช้อยและโค้งมน ไม่มีความแข็งกระด้างหรือคมชัดจนเกินไป สื่อถึงความอ่อนโยน และความเป็นธรรมชาติ ลักษณะหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในศิลปะไทยมักมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น ดอกบัว หมายถึงความบริสุทธิ์ ช้าง หมายถึง ความแข็งแรง

ศิลปะไทยได้แบ่งเป็นหลายด้าน เช่น จิตรกรรม ซึ่งจะเน้นความเรียบง่ายและความสงบ ภาพวาดมักมีองค์ประกอบที่จำกัด สีไม่ฉูดฉาด และมักมีฉากหลังเป็นธรรมชาติ ประติมากรรมมักมีขนาดใหญ่และมีความงดงามอลังการ รูปปั้นมักมีส่วนโค้งมนและมีเส้นสายที่ไหลลื่น สถาปัตยกรรมจะเน้นความประณีตและความบรรจง โดยการใช้ไม้สักในการก่อสร้างและตกแต่งด้วยลวดลายไทย ดนตรีไทยมีความไพเราะและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีการใช้เครื่องดนตรีไทยดั้งเดิมและการขับร้องที่เป็นเอกลักษณ์ สุดท้ายคือวรรณคดี วรรณคดีไทยเต็มไปด้วยคำประพันธ์ที่ไพเราะและสละสลวย และมักมีการใช้ภาพพจน์ที่สวยงาม (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 วัดพระแก้ว ใจกลางเมืองพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

สรุป

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนเครื่องเตือนใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่บุคคลต่างนำมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในช่วงเวลาถัด ๆ ไป วัฒนธรรมเป็นผลงานที่สร้างขึ้นเพื่อความสวยงาม เป็นผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา กฎหมาย ศิลปะ จริยธรรม ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ คิดค้นขึ้นมาเพื่อช่วยให้นักมนุษยศาสตร์สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้เพราะการจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ซึ่งความงดงามของสุนทรียศาสตร์ไม่เพียงแต่ทำให้ทราบถึงความงามของสิ่งนั้น ๆ แต่เพียงอย่างเดียว แต่สุนทรียศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสื่อความหมายให้คนทั่วไปได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปะวัฒนธรรมการมองเห็นและเข้าใจศิลปะวัฒนธรรมของตนเป็นสิ่งที่น่าส่งเสริมให้เกิดขึ้นเป็นอย่างยิ่งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ในระบบการศึกษา ควรบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมในระดับการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมมากขึ้น จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมเวิร์กช็อปด้านศิลปะ วัฒนธรรม หรือการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรง
2. การอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มเสมือนจริง เพื่อเผยแพร่ความงามของศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้แก่คนรุ่นใหม่และต่างชาติ ส่งเสริมการพัฒนาคอนเทนต์ดิจิทัลเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม เช่น วิดีโอสารคดี เกมเชิงศิลปะ หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
3. การสนับสนุนศิลปินและผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ ภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนทางการเงิน ทุนวิจัย หรือพื้นที่แสดงผลงานแก่ศิลปินและนักสร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตผลงานศิลปะที่มีคุณค่า ควรจัดนิทรรศการและเทศกาลศิลปะที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและกระตุ้นให้สังคมให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์

องค์ความรู้จากการศึกษา

ตาราง 1 ตารางเปรียบเทียบวัฒนธรรมตะวันตกกับตะวันออกในแง่สุนทรียศาสตร์

หัวข้อ	วัฒนธรรมตะวันตก	วัฒนธรรมตะวันออก
1. การออกแบบและสถาปัตยกรรม	โดดเด่นด้วยการสร้างสรรค์ที่เน้นความสมมาตรและการใช้รูปทรงเรขาคณิตเพื่อสะท้อนความสมบูรณ์แบบและความสง่างามในบริบทของสังคมตะวันตก เช่น โบสถ์โกธิกและสถาปัตยกรรมยุคเรอเนซองส์	เน้นความกลมกลืนกับธรรมชาติและการออกแบบที่แสดงถึงความไม่สมมาตรและความมีเอกลักษณ์ เช่น วัดในศิลปะแบบเซ็นและเจดีย์ที่มีรายละเอียดละเอียดอ่อนและสื่อถึงความสมดุลทางจิตใจ
2. ศิลปะการวาดภาพและประติมากรรม	การแสดงออกทางศิลปะที่มุ่งเน้นการสะท้อนความเป็นจริงและการตอบสนองต่ออารมณ์ผ่านการสร้างภาพและประติมากรรมที่มีความสมจริง เช่น ผลงานของมิเกลันเจโลและราฟาเอล	การสร้างสรรค์ที่เน้นการใช้สีและเส้นเพื่อสื่อถึงความหมายเชิงนามธรรม การเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และการสื่อถึงความเป็นนิรันดร์ เช่น ภาพเขียนในวัดและงานแกะสลักในศาสนาพุทธ
3. ดนตรีและการแสดง	ดนตรีที่มีโครงสร้างซับซ้อน เน้นการสร้างสมดุลของเสียง การผสมผสานระหว่างเสียงและจังหวะอย่างประณีต เพื่อสื่อถึงความสวยงามในเชิงเทคนิค เช่น ดนตรีคลาสสิกตะวันตกของบีโธเฟน	ดนตรีที่เน้นความเรียบง่าย การผสมผสานเสียงและจังหวะที่สะท้อนถึงความกลมกลืนกับธรรมชาติและชีวิต เช่น ดนตรีพื้นบ้านและการแสดงในพิธีกรรมทางศาสนาของตะวันออก
4. แฟชั่นและเครื่องแต่งกาย	การออกแบบเสื้อผ้าที่สะท้อนความหรูหรา ความเป็นทางการ และการเน้นรูปร่างที่แสดงถึงอัตลักษณ์และสถานะในสังคม เช่น แฟชั่นยุควิกตอเรียและโอต์กูตูร์	การออกแบบที่เน้นความเรียบง่าย สีสันที่เป็นธรรมชาติและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เพื่อสะท้อนถึงความสมดุลและการยอมรับในความเรียบง่าย เช่น กิโมโนและชุดประจำชาติเอเชียบตะวันออกเฉียงใต้
5. ความงามในปรัชญา	ความงามถูกมองว่าเป็นความสมบูรณ์แบบที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางศีลธรรมและการตอบสนองต่อความสง่างามในเชิงสังคม เช่น แนวคิดของเพลโตและอริสโตเติล	ความงามถูกมองว่าเป็นความสมดุลของชีวิต การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และการยอมรับความไม่สมบูรณ์ในแบบที่เป็นตนเอง เช่น แนวคิดของลัทธิเต๋าและพุทธศาสนา

หัวข้อ	วัฒนธรรมตะวันตก	วัฒนธรรมตะวันออก
6. อาหารและการตกแต่งจานอาหาร	การจัดวางอาหารที่สะท้อนถึงความพิถีพิถัน การประสานระหว่างสีและรูปทรงเพื่อสร้างประสบการณ์การรับรู้ความงามในงานอาหาร เช่น อาหารฝรั่งเศสและอาหารอิตาลี	การจัดวางอาหารที่เน้นความเรียบง่ายและการประสานระหว่างรสชาติและวัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติ เพื่อสื่อถึงความสวยงามในความเรียบง่ายและความสดใหม่ของวัตถุดิบ เช่น อาหารญี่ปุ่นและอาหารไทย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา รัศมีแจ่ม. (2562). สุนทรียศาสตร์ผ่านความงามทางภาษาและวัฒนธรรมไทย. *วารสารปีที่ 8(1)*, 271-277.
- จิตรลดา สังข์ทอง. (2562). *วัฒนธรรมและสุนทรียศาสตร์: การศึกษาเชิงวิจัย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทักษิณา พิพิธกุล. (ม.ป.ป.). *สุนทรียศาสตร์กับศิลปะ: จากการเสนอภาพตัวแทนถึงสุนทรียะเชิงสัมพันธ์*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชนกฤต ศรีประยูร. (2565). *เอกลักษณ์ท้องถิ่นกับสุนทรียศาสตร์ในสังคมไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิกร คุรุธรรมสุนทร. (2564). *สุนทรียศาสตร์เชิงปรัชญา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปกรณ์ อาภาวิชรุตม์. (2563). *ความงามกับปรัชญาในชีวิตประจำวัน*. สำนักพิมพ์ปัญญา.
- พิศมัย รัตนวรรณ. (ม.ป.ป.). *สุนทรียศาสตร์และสุนทรียภาพ*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2567 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/292695>
- ระบบการสร้างองค์ความรู้. (ม.ป.ป.). *ความหมายวัฒนธรรมไทย*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2567 จาก <https://wiki.m-culture.go.th/index.php/>
- สมเกียรติ ศรีสกุล. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ*. สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- อภิพล เตชะมังคลานนท์. (2559). *ความสัมพันธ์ทางสุนทรียศาสตร์ของความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่*. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินัย แก้วเจริญศรี. (2564). *วิถีชีวิตและความงามในวัฒนธรรมไทย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-haijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

เจ้าของวารสาร

โครงการวารสารพุทธโฆ กองงานพัฒนาวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา
288 วัดจินดิติวหาร แขวงทรายกองดิน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร 10510

โทร. +66 646946539

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

สำนักพิมพ์ โนเบล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด
99/642 หมู่ที่ 1 ตำบลศิระจรระเข้ห้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 10540
โทร. +66 980502649